University of Mumbai

क्र. एएएमएस_युजीएस/आयसीसी/२०२४-२५/१७२

परिपत्रक :-

सर्व प्राचार्य/संचालक, संलग्नीत महाविद्यालये/संस्था, विद्यापीठ शैक्षणिक विभागाचे संचालक/विभाग प्रमुख यांना कळविण्यात येते की, राष्ट्रीय शैक्षणिक धोरण, २०२० च्या अमंलबजावणीच्या अनुषंगाने शैक्षणिक वर्ष २०२४-२५ पासून एक्झिट पर्याय सह पदवी व पदव्युत्तर अभ्यासक्रमासाठी तयार करण्यात आलेले अभ्यासक्रम खालीलप्रमाणे :-

बाब क्र.	अभ्यासक्रमाचे नाव
5.9 (N)	M.A. (Marathi) for University Department of Marathi
6.19 (N)	Master of Computer Application
6.24 (N)	B.Voc. (Cyber Security and Digital Forensics)

सदर अभ्यासक्रम मुंबई विद्यापीठाच्या **www.mu.ac.in** या संकेतस्थळावर NEP 2020 या टॅब वर उपलब्ध करण्यात आलेले आहेत.

डॉ. प्रसाद कारंडे
कुलसचिव

मुंबई - ४०० ०३२
०१ ऑक्टोबर, २०२४

प्रत माहिती व उचित कार्यवाहीकरीता रवाना :-

१. मा. कुलगुरू यांचे स्वीय सहायक, मुंबई विद्यापीठ, फोर्ट, मुंबई.
२. मा. प्र. कुलगुरू यांचे स्वीय सहायक, मुंबई विद्यापीठ, फोर्ट, मुंबई.
३. मा. कुलसचिव यांचे स्वीय सहायक, मुंबई विद्यापीठ, फोर्ट, मुंबई.
४. संचालक, विद्यापीठ विकास मंडळ,
५. संचालक, परीक्षा व मुल्यमापन मंडळ,
६. संचालक, माहिती आणि संप्रेषण तंत्रज्ञान विभाग,
७. उपकुलसचिव, महाविद्यालय संलग्नता आणि विकास विभाग,
८. उपकुलसचिव, निवडणुक विभाग,
९. उपकुलसचिव, पात्रता व स्थलांतर प्रमाणपत्र विभाग.
१०. उपकुलसचिव, निकाल कक्ष.

Scanned with OKEN Scanner

Copy forwarded for information and necessary action to :-	
1	The Deputy Registrar, (Admissions, Enrolment, Eligibility and Migration Dept)(AEM), dr@eligi.mu.ac.in
2	The Deputy Registrar, Result unit, Vidyanagari drresults@exam.mu.ac.in
3	The Deputy Registrar, Marks and Certificate Unit,. Vidyanagari dr.verification@mu.ac.in
4	The Deputy Registrar, Appointment Unit, Vidyanagari dr.appointment@exam.mu.ac.in
5	The Deputy Registrar, CAP Unit, Vidyanagari cap.exam@mu.ac.in
6	The Deputy Registrar, College Affiliations & Development Department (CAD), deputyregistrar.uni@gmail.com
7	The Deputy Registrar, PRO, Fort, (Publication Section), Pro@mu.ac.in
8	The Deputy Registrar, Executive Authorities Section (EA) eau120@fort.mu.ac.in He is requested to treat this as action taken report on the concerned resolution adopted by the Academic Council referred to the above circular.
9	The Deputy Registrar, Research Administration & Promotion Cell (RAPC), rapc@mu.ac.in
10	The Deputy Registrar, Academic Appointments & Quality Assurance (AAQA) dy.registrar.tau.fort.mu.ac.in ar.tau@fort.mu.ac.in
11	The Deputy Registrar, College Teachers Approval Unit (CTA), concolsection@gmail.com
12	The Deputy Registrars, Finance & Accounts Section, fort draccounts@fort.mu.ac.in
13	The Deputy Registrar, Election Section, Fort drelection@election.mu.ac.in
14	The Assistant Registrar, Administrative Sub-Campus Thane, thanesubcampus@mu.ac.in
15	The Assistant Registrar, School of Engg. & Applied Sciences, Kalyan, ar.seask@mu.ac.in
16	The Assistant Registrar, Ratnagiri Sub-centre, Ratnagiri, ratnagirisubcentre@gmail.com
17	The Director, Centre for Distance and Online Education (CDOE), Vidyanagari, director@idol.mu.ac.in
18	Director, Innovation, Incubation and Linkages, Dr. Sachin Laddha pinkumanno@gmail.com
19	Director, Department of Lifelong Learning and Extension (DLLE), Dlleuniversityofmumbai@gmail.com

Copy for information :-	
1	P.A to Hon'ble Vice-Chancellor, vice-chancellor@mu.ac.in
2	P.A to Pro-Vice-Chancellor pvc@fort.mu.ac.in
3	P.A to Registrar, registrar@fort.mu.ac.in
4	P.A to all Deans of all Faculties
5	P.A to Finance & Account Officers, (F & A.O), camu@accounts.mu.ac.in

To,

1	The Chairman, Board of Deans pvc@fort.mu.ac.in
2	**Faculty of Humanities,** **Dean** 1. Prof.Anil Singh Dranilsingh129@gmail.com **Associate Dean** 2. Dr.Suchitra Naik Naiksuchitra27@gmail.com 3.Prof.Manisha Karne mkarne@economics.mu.ac.in
	Faculty of Commerce & Management, **Dean** 1. Dr.Kavita Laghate kavitalaghate@jbims.mu.ac.in **Associate Dean** 2. Dr.Ravikant Balkrishna Sangurde Ravikant.s.@somaiya.edu 3. Prin.Kishori Bhagat kishoribhagat@rediffmail.com

	Faculty of Science & Technology **Dean** 1. Prof. Shivram Garje ssgarje@chem.mu.ac.in **Associate Dean** 2. Dr. Madhav R. Rajwade Madhavr64@gmail.com 3. Prin. Deven Shah sir.deven@gmail.com
	Faculty of Inter-Disciplinary Studies, **Dean** 1.Dr. Anil K. Singh aksingh@trcl.org.in **Associate Dean** 2.Prin.Chadrashekhar Ashok Chakradeo cachakradeo@gmail.com
3	Chairman, Board of Studies,
4	The Director, Board of Examinations and Evaluation, dboee@exam.mu.ac.in
5	The Director, Board of Students Development, dsd@mu.ac.in@gmail.com DSW direcotr@dsw.mu.ac.in
6	The Director, Department of Information & Communication Technology, director.dict@mu.ac.in

BOD– 03/09/2024
12(7) of M.P.U.A.2016
Item No. –5.9 (N)

As Per NEP 2020

University of Mumbai

Title of the program

A- P.G. Diploma in Marathi } 2023-24
B- M.A. (Marathi) (Two year)}
C- M.A. (Marathi)(One Year) 2027-28

(University Deprtment of Marathi)

Syllabus for

Semester – Sem I to IV

Ref: GR dated 16th May, 2023 for Credit Structure of PG

University of Mumbai

(As per NEP 2020)

Sr. No.	Heading	Particulars	
1	**Title of program** **O: _____________A**	**A**	**P.G. Diploma in Marathi**
	O: ______________B	**B**	**M.A. (Marathi (Two Year)**
	O: ______________ C	**C**	**M.A. (Marathi) (One Year)**
2	**Eligibility** **O: ______________A**	**A**	Graduate with three year recognized degree in the discipline of any faculty **OR** Passed equivalent Academic Level 5.5 **AND** If the candidate is Graduate from the discipline other than Marathi candidate has to clear entrance test of 100 marks conducted by the concerned PG Centre with minimum 40 marks.
	O: ______________B	**B**	Passed PG Diploma in any faculty **OR** Passed equivalent Academic Level 6.00
	O: ______________ C	**C**	Graduate with 4 year U.G. Degree (Honours / Honours with Reasearch) with Specialization in Marathi or equivalent academic level 6.0 **OR** Graduate with four years UG Degree program (Honours / Honours with Research) with 18 credits in Marathi as Minor subject. **AND** If the candidate is Graduate from the discipline other than Marathi candidate has to clear entrance test of 100 marks conducted by the concerned PG Centre with minimum 40 marks.
3	**Duration of program**	A	1 Year
		B	2 Year

	R: _______________	C	1 Year
4	**R: _______________ Intake Capacity**	120	
5	**R: _______________Scheme of Examination**	NEP 50% Internal 50% External, Semester End Examination Individual Passing in Internal and External Examination	
6	**Standards of Passing** **R: _______________**	40%	
7	**Credit Structure** **R: _______________**	Attached herewith	
8	**Semesters**	A	Sem I & II
		B	Sem I, II, III& IV
		C	Sem I & II
9	**Program Academic Level**	A	6.0
		B	6.5
		B	6.5
10	**Pattern**	Semester	
11	**Status**	New	
12	**To be implemented from Academic Year Progressively**	A	2023-24
		B	
		C	2027-28

Sign of the BOS Chairman
Name of the Chairman
BOS in

Sign of the Offg. Associate Dean
Name of the Associate Dean
Faculty of

Sign of the Offg. Associate Dean
Name of the Associate Dean
Faculty of

Sign of the Offg. Dean
Name of the Dean
Faculty of

Preamble

Introduction:

दृष्टी

१) भाषा आणि साहित्याचा अभ्यास मानवी संस्कृतीच्या सर्वांगीण विकासासाठी महत्त्वाचा आहे, ही जाणीव निर्माण करणे.
२) भाषा, साहित्य, संस्कृती आणि समाज यांच्या परस्पर अनुबंधातून समाजाची वैचारिक दिशा प्रगल्भ करण्याचा विश्वास निर्माण करणे.
३) मराठी भाषा आणि साहित्य यांच्या अभ्यासाचा इतर भाषा आणि विविध ज्ञानशाखांशी असलेला संबंध उलगडून दाखविणे.

Aims and Objectives:

ध्येय

१) साहित्याच्या अभ्यासातून समाज व संस्कृती विषयक जाणीव निर्माण करणे.
२) सामाजिक समता आणि सांस्कृतिक विकासाच्या दिशा दृढमूल करणे.
३) मराठी भाषा ही ज्ञानभाषा व्हावी म्हणून जाणीव जागृती आणि कृतिशीलता निर्माण करणे.
४) मराठी भाषा आणि साहित्य अभ्यासणाऱ्या विद्यार्थ्यांची भाषिक कौशल्यक्षमता विकसित करणे.
५) विद्यार्थ्यांमध्ये संशोधनवृत्ती विकसित करणे.
६) आंतरविद्याशाखीय अभ्यासाचे महत्त्व निर्माण करणे.
७) साहित्याच्या आणि भाषेच्या अभ्यासातून तांत्रिक कौशल्य अवगत करण्याची क्षमता निर्माण करणे.
८) भारतीय भाषा आणि संस्कृती यांच्या सांस्कृतिक आणि तौलनिक अभ्यासाला गती देणे.
९) ज्ञानग्रहण करण्याची क्षमता विकसित करून भाषेचा जीवन उपयोगी दृष्टिकोन निर्माण करणे.

उदिष्ट्ये

१) नव्या ज्ञानशाखांचा विद्यार्थ्यांना परिचय करून देणे.
२) प्रमाण मराठी भाषा, मराठीच्या बोली भाषा यांच्यातील संशोधन क्षेत्रे विकसित करणे.
३) मराठीचा भाषा व्यवहार आणि संस्कृती व्यवहार अभ्यासणे.
४) साहित्य, समीक्षा आणि संशोधनाच्या नव्या दिशा विकसित करणे.
५) उपयोजित मराठीच्या अनुषंगाने भाषेचे क्षेत्र विकसित करणे.

Learning Outcomes:

● १ ,विद्यार्थी प्राचीन भारतीय साहित्य :पाश्चात्य साहित्य आणि मराठी साहित्यातील साहित्य सिद्धांत आणि समीक्षा सिद्धांत तसेच मराठी भाषा आणि अध्यापनशास्त्र यामध्ये कौशल्य प्रदर्शित करतील.

● २ विद्यार्थी मराठी साहित्य आणि भाषा अभ्यासातील साहित्य संप्रदाय आणि :साहित्य प्रवाह यांचे अध्ययन करून ज्ञानव्यवहारात आपले प्रभुत्व दाखवतील.

● ३ : विद्यार्थी मराठीच्या प्रमाणभाषेबरोबर विविध प्रादेशिक बोलींचा अभ्यास करून त्यांचे ज्ञान साहित्य आणि भाषा संशोधनात प्रदर्शित करतील.

● ४ विद्यार्थी मराठी साहित्य आणि भाषेचा मूल्या :त्मक अभ्यास करून विश्लेषणात्मक कौशल्ये निर्माण करतील.

● ५ .उपयोजित मराठीच्या अध्ययनामुळे विद्यार्थ्यांना भाषिक कौशल्य प्राप्त होतील आणि भाषेच्या माध्यमातून ते साहित्य निर्मिती करतील :

● ६ अनुवाद क्षे ,विद्यार्थी भाषिक कौशल्ये अंगीकृत करून प्रसार माध्यमे :त्रेचित्रपट इत्यादी क्षेत्रात भाषेचे उपयोजन ,दृक्श्राव्य माध्यमे , .करतील

● ७ .विद्यार्थी मराठी भाषा आणि तंत्रज्ञान वापरून कल्पना संप्रेषण करतील :

5) Credit Structure of the Program (Sem I, II, III & IV)

R ____________

परिशिष्ट -१

Post Graduate Programs in University

Year (2 Yr PG)	Level	Sem (2 YrS)	Major		RM	OJT/FP	RP	Cum. Cr.	Degree
			Mandatory*	Electives Any one					
1	6.5	Sem 1	साहित्यशास्त्र १ (४) समीक्षासिद्धांत १ (४) ऐतिहासिक भाषाविज्ञान (४) कालखंडाचा अभ्यास) (१६००प्रारंभ ते)२(	दलित साहित्य (४) किंवा साहित्य प्रकाराचा अभ्यास : कविता (४) किंवा ग्रंथ व्यवहार (४) किंवा महानगरी साहित्य (४) किंवा प्रसारमाध्यमांसाठी लेखन कौशल्ये	4			22	PG Diploma (after 3 Year Degree)
		Sem II	साहित्यशास्त्र २ (४) उपयोजित समीक्षा (४) वर्णनात्मक भाषाविज्ञान (४) कालखंडाचा अभ्यास ते १६००)१८१८(२) (	ग्रामीण साहित्य (४) किंवा भाषांतर कौशल्ये (४) किंवा सर्जनशील लेखन कादंबरी- (४) किंवा स्त्रीवाद आणि मराठी साहित्य (४) किंवा पटकथालेखन		04		22	
Cum. Cr. For PG Diploma			28	8	4	4	-	44	

Exit option :PG Diploma (44 Credits) after Three Year UG Dergee									
II	6.5	Sem III	आधुनिक मराठी वाङमयाचा इतिहास १ १९२०ते १८१८) (४) (समाज भाषाविज्ञान (४) मराठी साहित्याचा सांस्कृतिक अभ्यास (४) तौलनिक साहित्य (२)	साहित्य प्रकार कथात्म साहित्य- (४) (कथा आणि कादंबरी) किंवा आदिवासी साहित्य (४) किंवा साहित्यकृतीच्या माध्यमांतराचा अभ्यास (४) किंवा अल्पसंख्यांकांचे साहित्य- मुस्लिम व ,ख्रिस्ती मराठी भाषक (४) जैन साहित्य किंवा सौंदर्यशास्त्र			4	22	PG Degree After 3-Yr UG
		Sem IV	आधुनिक मराठी वाङमयाचा इतिहास २ १९२०)ते १९६०((४) बोलीभाषांचा अभ्यास (४) भारतीय साहित्याचा अभ्यास (४)	साहित्यप्रकाराचा अभ्यास - (४) नाटक किंवा स्त्रीवाद चळवळ आणि सिद्धांतन (४) किंवा फुले आंबेडकरी साहित्य (४) किंवा लोकसाहित्य किंवा विज्ञान साहित्य (४)			6	22	
Cum. Cr. For Pg Diploma			26	8	-	-	10	44	
Cum. Cr. For Pg Diploma			54	16	4	4	10	88	

Note: *The number of courses can very for totaling 14 credits for Major Mandatory Courses in a semester as illustrated.

Sem. - I

Syllabus
M.A. (Marathi)
(Sem.- I)

Programme Name : M.A. (Marathi) **Course Name : साहित्यशास्त्र (१ – भाग)**
Theory of Literature (– part1(
Course code
Total Credits : 04 **Total Marks : 100**
University assessment : 50 **college assessment : 50**

Course Objective
१.आणि वैशिष्टये यांचे आकलन करणे साहित्य या संकल्पनेचे स्वरूप (
२.साहित्याच्या प्रयोजनांचा अभ्यास करणे (
३ साहित्य निर्मितीचे पाश्चात्य आणि भारतीय विचार समजून घेणे आणि साहित्य (निर्मितीप्रक्रिया विकसित करणे.
४.साहित्य आस्वादाची प्रक्रिया अभ्यासणे (

Course outcome
१.सिद्धांतांच्या आकलनाने ज्ञान व्यवहाराचा कालानुक्रम ज्ञात होईल साहित्य (
२.साहित्य प्रयोजनांचा हेतू समजल्यामुळे साहित्याकृतीविषयी भान प्राप्त होईल (
३साहित्य निर्मित (ी प्रक्रिया समजून घेता येईल आणि निर्मितीक्षम होता येईल.
४.प्राप्त होईल साहित्याची आस्वाद आणि अभिरूची क्षमता (

MODULE 1 : (श्रेयांकने २, व्याख्याने ३०(

घटक १
असाहित्य संकल्पना (, स्वरूप, अंगे
आसाहित्यविषयक पाश्चात्य (, संस्कृत व मराठी परंपरामधील व्याख्या
इअनुभवाधिष्ठिता आणि कल्पनाधिष्ठितता ,साहित्यकृतीतील अनुभवाची वैशिष्टये (

घटक २ :
असाहित्यप्रयोजन संकल्पना आणि स्वरूप (, प्रयोजनविषयक पाश्चात्य, संस्कृत आणि मराठी विचार परंपरा
आसाहित्यप्रयोजन लौकिकतावादी भूमिका सत्य (, ज्ञान, नीती, बांधिलकी आणि जीवनासाठी कला
इसिद्धांत साहित्यप्रयोजन स्वायत्ततावादी भूमिका सौदर्यनिर्मिती कलेसाठी कला आणि आविष्कारवादी (

MODULE 2 : (श्रेयांकने २, व्याख्याने ३०(

घटक ३ :
अप्लेटो - कल्पनाशक्तीचा विचार /साहित्य निर्मितीप्रक्रिया पाश्चात्य परंपरेतील प्रतिभाशक्तीचा (, कांट, कोलरिज, फ्रॉइड, कार्लमार्क्स
आसंस्कृत आणि प्राकृत परंपरा - विचार/ प्रज्ञा विचार /कल्पनाशक्तीचा /साहित्य निर्मितीप्रक्रिया भारतीय परंपरेतील प्रतिभाशक्तीचा (
अश्वघोष, भरत, दिग्नाग, अभिनव गुप्त, धर्मकिर्ती भट्टलोलट,
इम .सी .मराठी साहित्य परंपरेतील बा (ढेंकर, प्रभाकर पाध्ये, राशरद पाटील .कॉ ,पाटणकर.भा., यशवंत मनोहर यांचा साहित्य
निर्मिती प्रक्रियेविषयक दृष्टिकोन.

घटक ४ :
अवाचनप्रक्रिया - साहित्याची आस्वादप्रक्रिया (, कालाधिष्ठित, संश्लेषणविश्लेषण प्रक्रिया -
आसाहित्याची अभिरुची संकल्पना (, साहित्यिक ज्ञानक्षमता (जोनाथन कलर)
इसाहित्याचा वर्गीकरणविषयक सिद्धांत (

परीक्षा पद्धती :
अ५0एकूण गुण -अंतर्गत परीक्षा (
१गुणांसाठी दोन अंतर्गत परीक्षा २०-२० (
२गुण १० : सादरीकरण आणि उपक्रमांमधील सहभाग ,उपस्थिती (

आ५०एकूण गुण -सत्रान्त परीक्षा (
१ २व १घटक (यावर आधारित पर्यायासह १५ गुणांसाठी एक दीर्घोत्तरी प्रश्न
२गुणांसाठी एक दीर्घोत्तरी प्रश्न १५पर्यायासह यावर आधारित ४व ३घटक (
३१घटक (, २, ३ व ४ यावर आधारित पर्यायासह २० गुणांसाठी चार (आठपैकी चार)टिपा

संदर्भ ग्रंथसूची

१ .कुलकर्णी वा,.ल . साहित्य स्वरूप आणि समीक्षा, पाप्युलर प्रकाशन मुंबई, १९७५
२,गाडगीळ गंगाधर . खडक आणि पाणी, पॉप्युलर प्रकाशन, मुंबई१९६० .
३,.रा.गाडगीळ स . काव्यशास्त्रप्रदीप, मोघे प्रकाशन, कोल्हापूर१९६२ .
४,.श्री.जोग रा . अभिनय काव्यप्रकाश, व्हीनस प्रकाशन, पुणे१९९७ .
५ .देशपांडे,.त्र्यं .ग . भारतीय साहित्यशास्त्र, पॉप्युलर प्रकाशन, मुंबई१९८० .
६,धोंगडे रमेश . शैलीवैज्ञानिक समीक्षा, दिलीपराज प्रकाशन, पुणे १९९८
७,नेमाडे भालचंद्र . साहित्याची भाषा, साकेत प्रकाशन, औरंगाबाद१९८७ .
८पाटील ., शरद, अब्राह्मणी कला व साहित्याचे सौंदर्यशास्त्र, मावळाई प्रकाशन, पुणे
९ ,.भा .पाटणकर रा .सौंदर्यमीमांसा, मौज प्रकाशन, मुंबई १९७४
१०पाटणकर वसंत ., साहित्यशास्त्र स्वरूप आणि समस्या, पद्मगंधा प्रकाशन, पुणे, २००६
११पाटील गंगाधर ., समीक्षेची नवी रूपे, मॅजेस्टिक बुक स्टॉल, मुंबई१९५५ .
१२ पाटील .गंगाधर, समीक्षामीमांसा, मौज प्रकाशन, मुंबई, २०११
१३पाध्ये प्रभाकर ., सौंदर्यानुभव, इस्थेटिक्स सोसायटी आणि मौज प्रकाशन, मुंबई, १९७७
१४.के.बेडेकर दि . साहित्यविचार, पॉप्युलर प्रकाशन, मुंबई १९६४
१५मर्ढेकर .सी.बा ., कला आणि मानव (.भी.अनु जोशी रा), मौज प्रकाशन, मुंबई, १९८३
१६मर्ढेकर .सी.बा ., साहित्य आणि सौंदर्य, मौज प्रकाशन,, मुंबई१९८३ .तृ आ (१९५५ .स .प्र .
१७मालशे मिलिंद ., आधुनिक भाषाविज्ञान सिद्धांत आणि उपयोजन, लोकवाङ्मयगृह, मुंबई, १९९५
१८रसाळ सुधीर ., कविता आणि प्रतिमा, मौज प्रकाशन, मुंबई १९८२
१९ रायकर .सीताराम व इतर (संपा),; वाङमयीन वाद संकल्पना व स्वरूप :, मेहता पब्लिशिंग हाऊस, पुणे १९९०
२०,.शि .रेगे पु . छांदसी, मौज प्रकाशन, मुंबई. १९६८
२१वेलेक रेने व ऑस्टीन वॉरेन ., साहित्यसिद्धांत, अनु.गं.मालशे स .; महाराष्ट्र राज्य संस्कृती मंडळ, मुंबई
२२वैद्य स .रोजनी व इतर (सं), वाङमयीन महत्ता, मराठी विभाग, मुंबई विद्यापीठ आणि लोकवाङ्मयगृह, मुंबई.
२३पाटील ., शरद, दासशूद्रांची गुलामगिरी खंड १ आणि खंड २, मावळाई प्रकाशन, पुणे
२४पाटील ., शरद, जातीव्यवस्थाक सामंती सेवकत्त्व, मावळाई प्रकाशन, पुणे.
२५मनोहर यशवंत ., नवे साहित्यशास्त्र, युगसाक्षी प्रकाशन, नागपूर
२६मनोहर यशवंत ., साहित्याचे इहवादी सौंदर्यशास्त्र, पद्मगंधा प्रकाशन, पुणे.

२७मनोहर यशवंत ., सत्याचे सौदर्य आणि सौदर्याचे सत्य, सुवर्णमुद्रा प्रकाशन, पुणे.
२८.Daiches, David; Critical Approaches To Literature, Longmans, London, 1963, (Indian Rept)
२९ .Lodge, David (ed.): 20th Century Literary Criticism: A Reader, Longmans, London And New York, 1972
३० .Lodge, David (ed) : Modern Criticism And Theory: A Reader, Longmans, America. 1991 (5th Edition)
३१.Wellek, Rene and Warren, Austin Theory of Literature, Jonathan Cape, London, 1961
३२संदर्भ नियतकालिकांतील .; पाटील गंगाधर, चिह्नमिमांसा, अनुष्टुभ, जानेफेब्रु-, १९९२, लेख ४

Programme Name : M.A. (Marathi)

Course Name : समीक्षासिद्धांत - १

Theory of Literature Criticism

Course code :

Total Credits : 04

Total Marks : 100

University assessment : 50

college assessment : 50

Course Objective

१साहित्य समीक्षा या संकल्पनेचे स्वरूप (, वैशिष्टये आणि व्याप्ती यांचा अभ्यास करणे.
२.लेखक वाचक आणि साहित्य संस्कृती व्यवहार यांचा समीक्षेशी असलेला अनुबंध तपासणे (
३.साहित्य सिद्धांतांचे स्वरूप आणि वैशिष्ट्ये अभ्यासणे (
४समीक्षा सिद्धांतांचे आंतर्विद्याश (ाखीय अनुबंध तपासणे.

Course outcome

१स्वरूप साहित्य समीक्षा या संकल्पनेचे (, वैशिष्टये आणि व्याप्ती यांचे आकलन होईल.
२लेखक (, वाचक आणि साहित्य संस्कृती व्यवहार यांचा समीक्षेशी असलेला अनुबंध ज्ञात होईल.
३ साहित्य सिद्धांतांचे स्वरूप आणि व्याप्ती लक्षात (येईल.
४ समीक्षा सिद्धांत आणि (आंतर्विद्याशाखा यांचा परिचय होईल.

MODULE 1 : (श्रेयांकने २, व्याख्याने ३०(

घटक १
अस्वरूप आणि संकल्पना : साहित्य समीक्षा (
आसाहित्य समीक्षेची व्याप्ती (
इसाहित्य समीक्षेच्या पायऱ्या (

घटक २
अ साहित्य समीक्षा आणि लेखक (अंतसंबंध:
आसंबंध:साहित्य समीक्षा आणि वाचक अंत (
इसाहित्य संस्कृती व्यवहार साहित्य समीक्षा आणि (

MODULE 2 : (श्रेयांकने २, व्याख्याने ३०(

घटक ३
असिद्धांत स्वरूप आणि वैशिष्टये : साहित्य समीक्षा (
आसिद्धांत जडणघडण : साहित्य समीक्षा (
इसमीक्षा पद्धतींची आ (वश्यकता

घटक ४
असमीक्षा सिद्धांत आणि आंतर्विद्याशाखा (
आ भाषाविज्ञान व आधुनिक साहित्य समीक्षा (
इ वाचकवाद आणि अर्थनिर्णयन (

परीक्षा पद्धती :

अ५0एकूण गुण - अंतर्गत परीक्षा (

१गुणांसाठी दोन अंतर्गत परीक्षा २०-२० (

२उपस्थिती (, सादरीकरण आणि उपक्रमांमधील सहभाग   गुण १० :

आ५०एकूण गुण -सत्रान्त परीक्षा (

१.गुणांसाठी एक दीर्घोत्तरी प्रश्न १५यावर आधारित पर्यायासह   २व १घटक (

२.गुणांसाठी एक दीर्घोत्तरी प्रश्न १५यावर आधारित पर्यायासह   ४व ३घटक (

३१घटक (, २, ३ व ४ यावर आधारित पर्यायासह २० गुणांसाठी चार (आठपैकी चार)टिपा

संदर्भ ग्रंथसूची

१ (कुलकर्णी , गो.म .; मराठी साहित्यातील स्पंदने, सुपर्ण प्रकाशन, पुणे, १९८५

२ (कुलकर्णी , वा.ल .; साहित्य आणि समीक्षा, पॉप्युलर प्रकाशन, मुंबई, १९६३

३ (कुलकर्णी , गो.म .; नवसमीक्षा, काही प्रवाह, मेहता प्रकाशन, पुणे, १९८२

४कोतापल्ले (, नागनाथ; साहित्य आणि समाज, प्रतिमा प्रकाशन, पुणे, २००७

५गाडगीळ (, गंगाधर; साहित्याचे मानदंड, पॉप्युलर प्रकाशन, मुंबई, १९७७

६जाधव (, मनोहर (संपा); समीक्षेच्या नव्या संकल्पना, गोमंतक मराठी अकादमी, पणजी, १९९६

७ (जाधव, राग .; वाङ्मयीन आकलन, पॉप्युलर प्रकाशन, मुंबई, १९७७

८जाधव (, रा.ग .; सांस्कृतिक मूल्यवेध, स्नेहवर्धन प्रकाशन, पुणे, १९९२

९जोशी (, अशोक; मराठीतील साहित्यविचार, आलोचना, जून १९९१

१०आश्विनी ,धोंगडे (; स्त्रीवादी समीक्षा स्वरूप आणि उपयोजन :

११ ,नाईक (राजीव आणि इतरमुंबई मराठी साहित्य संघ;सौदर्यविचार ;, मुंबई

१२निरगुडकर (, भारती; समीक्षासंहिता, शब्दालय प्रकाशन, श्रीरामपूर २०१२

१३पाटणकर (, राभा .; सौदर्यमीमांसा, मौज प्रकाशन, मुंबई, १९७४

१४पाटणकर (, वंसत; कविता संकल्पना, निर्मिती आणि समीक्षा, अनुभव प्रकाशन, मुंबई १९९५

१५पाटील गंगाधर (; समीक्षेची नवी रूपे, मॅजेस्टिक प्रकाशन, मुंबई, १९८१

१६पाटील गंगाधर (; समीक्षामीमांसा, मौज प्रकाशन, मुंबई, २०११

१७पाटील (, मआदिबंधात्मक समीक्षा .सु ., नीहारा प्रकाशन, पुणे १९८९

१८फडके (, भालचंद्र मराठी लेखिका, चिंता आणि चिंतन, श्रीविद्या प्रकाशन, पुणे

१९भागवत (, श्रीप्रकार अध्यापन आणि : व इतर साहित्य .पु ., मौज प्रकाशन, मुंबई, १९८७

२०मालशे (, मिलिंद जोशी अशोकआधुनिकसमीक्षा सिद्धांत ;, मौज प्रकाशन, मुंबई, २००७

२१मेश्राम (, केशव व इतर; वाङ्मयीन प्रवृत्ती तत्त्वशोध, प्रतिमा प्रकाशन, २००७

२२रसाळ (, सुधीरकविता आणि प्रतिमा ;, मौज प्रकाशन, मुंबई, १९८२

२३शहा (, मृणालिनी, टिळक विद्यागौरी (संपा);आधुनिक मराठीसाहित्य आणि सामाजिकता, पद्मगंधा,२००७

२४शिरवाडकर (, के रं; साहित्यवेध, मेहता प्रकाशन, पुणे, १९९६

२५साठे (, मकरंद मराठी रंगभूमीच्या तीस रात्री ;

२६साठे (, शारदाक्षितिजावरील शलाका ;

२७जाधव (, मनोहर; साहित्यातील नव्या संकल्पना, स्वरूप प्रकाशन औरंगाबाद

२८ (Wilfred Guerin and Others; A Handbook of critical approaches to Literature, Oxford University Press, 1992

२९) Bodkin, Maud, Archetypal Patterns in Poetry, Oxford, London, 1951

३0) Brooks, Cleanth The Well Wrought Urn, Methuen, London, 1968

३१)Brooks, Cleanth, Warren Robert Penn; Understanding Drama, Ho It, Rinehart & Winston, New York,1961

३२) Daiches, David; Approaches to Literature, Prentice Hall, 1965

३३) Ellis, John M.; The Theory of Literary Criticism, University of California, 1974
३४) Frye, Northrop; Fables of Identity, Harecourt, Brace And World, 1963
३५) Gliksberg, Charles; American Literary Criticism, Hendricks House, New York, 1951
३६) May, Westbrook; Twentieth Century Criticism, The Free Press, 1974
३७) Jacoby Jolan: The Psychology of C. G. Jung, Kegan Paul Trench, Trubner, London, 1942
३८) Philip, Rice and Patricia Waugh, Modern Literary Criticism
३९) Lodge, David; 20th Century Literary Criticism, Longman, London, 1990
४०) Robey, David; Modern Literary Theory, Bats ford, 1986

Programme Name : M.A. (Marathi) **Course Name : ऐतिहासिक भाषाविज्ञान**

Historical Linguistics

Course code :

Total Credits : 04 **Total Marks : 100**

University assessment : 50 **college assessment : 50**

Course Objective

१भाषेचे (स्वरूप समजून घेणे.

२भाषेचा (भाषावैज्ञानिक अभ्यास ज्ञात करणे.

३भाषेचा (ऐतिहासिक भाषाभ्यासपद्धतीने भाषेचा कालखंड आणि स्वरूप अभ्यासणे.

४ .भाषा अभ्यास पद्धतींच्या विविध सिद्धांतांचा परिचय करून घेणे (

Course Outcomes

१.ऐतिहासिक भाषा अभ्यास या संकल्पनेचा परिचय होईल (

२.ऐतिहासिक भाषा अभ्यासाद्वारे भाषेची कालनिश्चिती आणि स्वरूप यांचे आकलन होईल (

३ भाषेची ,भाषेची घटना (रूपे, अर्थपरिवर्तन यांचे आकलन होईल.

४.होईल भाषेचे कालिक भेद आणि लिपी विचार अवगत (

MODULE I : (श्रेयांकने २, व्याख्याने ३०(

घटक १

अ(ऐतिहासिक भाषाविज्ञानाची भूमिका

आ(ऐतिहासिक भाषाविज्ञानाची मूलतत्त्वे

इ(ऐतिहासिकता आणि तौलनिकता बहुभाषिक व एकभाषिक पुनर्रचन ,

घटक २

अ(भाषाकुलसिद्धांत

आ(स्वनपरिवर्तन

इ अर्थपरिवर्तन (

MODULE II : (श्रेयांकने २, व्याख्याने ३०(

घटक ३

अ(अंतर्वर्तुळ बहिर्वर्तुळ सिद्धांत -

आमराठी भाषेची पूर्वपिठिका (

इ मराठी भाषेची उत्पत्ती (

घटक ४

अ कालिक भेद (

आ(लिपीविचार

इ(धम्म लिपी, ब्राम्ही लिपी.देवनागरी लिपी आणि मोडी लिपी , रोमन लिपी ,

परीक्षा पद्धती :

अ ५0एकूण गुण - अंतर्गत परीक्षा (

१गुणांसाठी दोन अंतर्गत परीक्षा २०-२० (

२उपस्थिती (, सादरीकरण आणि उपक्रमांमधील सहभाग गुण १० :

आ५०एकूण गुण -सत्रान्त परीक्षा (

१.गुणांसाठी एक दीर्घोत्तरी प्रश्न १५यावर आधारित पर्यायासह २व १घटक (

२.गुणांसाठी एक दीर्घोत्तरी प्रश्न १५यावर आधारित पर्यायासह ४व ३घटक (

३१घटक (, २, ३ व ४ यावर आधारित पर्यायासह २० गुणांसाठी चार (आठपैकी चार)टिपा

संदर्भ ग्रंथसूची

१) कालेलकर ,.गो.ना ,ध्वनिविचार१९६० ,मौज प्रकाशन मुबई ,

२) ग्रामोपाध्ये ,.ब.ग ,भाषा विचार आणि मराठी भाषा.आ.दु ,१९७९,व्हीनस प्रकाशन पुणे ,

३) तुळपुळे,.गो.शं ,यादवकालीन मराठी भाषा व्हीनस प्रकाशन ,पुणे१९७३,

४) दाते,.रा.य,महाराष्ट्र शब्दकोश १९३२ ,पुणे.महाराष्ट्र कोश मंडळ लि ,प्रस्तावनाखंड –

५) पुंडे द ,.दि.सुलभ भाषाविज्ञानदुआ ,२००५,पुणे ,स्नेहवर्धन प्रकाशन ,

६) मालशे सं ,(.संपा) व इतर.ग.भाषाविज्ञान वर्णनात्मक आणि ऐतिहासिक२००५ ,पुणे ,पद्मगंधा प्रकाशन ,

७) कालेलकर ना ,.गो.भाषा मुंबई,मौज प्रकाशन ,इतिहास आणि भूगोल :

८) कालेलकरना ,.गो.भाषा आणि संकृती मुंबई,मौज प्रकाशन ,

९) केळकरऔरंगाबाद .प.मराठवाडा सा ,मराठी भाषेचा आर्थिक संसार ,अशोक ,

१०) इंगळे२,हस्ताक्षर प्रकाशनगृह ,सिंधुकालीन लिपी आणि भारतीय भाषांचा इतिहास ,चावरेकर रवींद्र-०२१

११) भोपे२०११.आ.प्र ,चिन्मय प्रकाशन औरंगाबाद ,भाषाविज्ञान व व्याकरण ,नागेश अंकुश ,प्रल्हाद ,

१२) मालशे स ,.ग.इनामदार हे ,.वि.सोमण२०१०.आ.च ,सिकवर्णनात्मक आणि ऐतिहा : भाषाविज्ञान ,अंजली ,

१३) मारवाडे नरेंद्रप् ,कैलास पब्लिकेशन औरंगाबाद ,भाषा विज्ञान ,सरकटे सदाशिव ,र २०११.आ.

१४) Keiler, Allan R- A Reader in Historical and Comparative Linguistics, (ed.) Helt Rinehart and Winston, New York, 1972

१५) Lehman, W.P. Historical Linguistics – An Introduction, Helt Rinehart and Winston, New York, 1972

Progamme Name : M.A. (Marathi) **Course Name : कालखंडाचा अभ्यास (१६००आरंभ ते)**

Study of Periods (Beginning to 1600)

Course code :

Total Credits : 0 2 **Total Mark : 50**

University assessment : 25 **College assessment : 25**

Course Objective

१) मराठी भाषा आणि साहित्याच्या प्रेरणांचा शोध घेणे .
२) ताम्रपट आणि शिलालेख यांच्या भाषेचे महत्त्व अभ्यासणे .
३) यादवकालीन मराठीच्या भाषा आणि साहित्याच्या निर्मितीमागील तत्त्वज्ञानाचा आणि सांप्रदायिक विचारांचा शोध घेणे.
४) बहामनी काळातील मराठीच्या भाषा आणि साहित्याच्या निर्मितीमागील तत्त्वज्ञानाचा आणि सांप्रदायिक विचारांचा शोध घेणे.

Course Outcomes

१) अभिजात मराठी भाषेची पूर्वपिठीका ज्ञात होईल.
२) शिलालेख आणि ताम्रपट यांच्यातून व्यक्त होणारे मराठी भाषा आणि साहित्य यांचे वैशिष्टये अभ्यासता येईल.
३) यादवकालातील महानुभाव आणि वारकरी संप्रदायाच्या तत्त्वज्ञानाचा परिचय होईल.
४) बहामनी कालातील वारकरी .दत्त आणि सूफी संप्रदायाच्या तत्त्वज्ञानाचे आकलन होईल ,

MODULE –I (श्रेयांकने २, व्याख्याने ३०(

घटक १

अ स्वरूप व ,संकल्पना : कालखंडाचा अभ्यास (वैशिष्टये

आ प्राचीन मराठीचे स्वरूप आणि (वैशिष्टये.अभ्यास ताम्रपट आणि शिलालेख यांचा ,

इ (यादवकालीन समाज .संप्रदाय आणि साहित्य ,संस्कृती ,

घटक २

अ(बहामनीकालीन समाज आणि संस्कृती .

आ(बहामनीकालीन संप्रदायांचे तत्त्वज्ञान (दत्त व सूफी संप्रदाय)

इ(बहामनीकालीन मराठी भाषा आणि वाङ्मयाचे स्वरूप व वैशिष्टये .

परीक्षा पद्धती :

अ २५एकूण गुण –परीक्षा अंतर्गत (

१) १ – 0१गुणांसाठी दोन अंतर्गत परीक्षा 0
२) उपस्थिती, सादरीकरण आणि उपक्रमांमधील सहभाग 0 :५ गुण

आ सत्रान्त (परीक्षा२५एकूण गुण -

१) घटक १, २ यावर आधारित पर्यायासह १५ गुणांसाठी एक दीर्घोत्तरी प्रश्न.
२) घटक १, २ यावर आधारित पर्यायासह १० गुणांसाठी दोन टिपा (चारपैकी दोन)

संदर्भ ग्रंथसूची

१आचार्य ., मा. ना.; ज्ञानमयूरांची कविता, पुष्पा प्रकाशन, पुणे
२केतकर ., श्री. व्यं.; महाराष्ट्रीयांचे काव्यपरीक्षण, व्हीनस प्रकाशन, पुणे, १९६४ (०आ ०दु)
3जोग ., रा. श्री. ; मराठी वाङ्‍याभिरुचीचे विहंगमावलोकन, पुणे विद्यापीठ, पुणे, १९५९
४जोग ., रा. श्री.; मराठी वाङ्‍याचा इतिहास, खंड ३, (१६८१ ते १८००महाराष्ट्र साहित्य परिषद (, पुणे, १९७३
५तुळपुळे ., शं. गो.; पाच संतकवी, सुविचार प्रकाशन मंडळ, पुणे, १९८४ (०आ ०तृ)
६तुळपुळे ., शं. गो.; मराठी वाङ्‍याचा इतिहास, खंड १, (आरंभ ते १३५०महाराष्ट्र साहित्य परिषद (, पुणे.१९८४
७देशमुख ., उषा मा.; कालखंडाचा अभ्यास, मुंबई विद्यापीठ, मराठी विभाग आणि स्नेहवर्धन प्रकाशन, पुणे
८नसिराबादकर ., ल. रा.प्राचीन मराठी वाङ्‍याचा इतिहास :, फडके प्रकाशन, कोल्हापूर
९पाध्ये ., दिगंबर; साहित्य, समाज आणि संस्कृती, मराठी विभाग, मुंबई विद्यापीठ आणि लोकवाङ्मय गृह, मुंबई, १९९८
१०फाटक ., न. र.; एकनाथव्यक्ती आणि वाड्मय :, मौज प्रकाशन, मुंबई, १९६३
११बडवे ., नानासाहेब, एकनाथांची भारूडे, भाग १श्रीएकनाथ संशोधन मंदिर ., औरंगाबाद, १९६८
१२बडवे ., नानासाहेब एकनाथांची भारूडे, भाग २, श्रीएकनाथ संशोधन मंदिर, औरंगाबाद, १९७८
१३भावे ., वि. ल., महाराष्ट्र सारस्वत, खंड १, पॉप्युलर प्रकाशन, मुंबई, १९८३ .(०आ०स)१५भावे ., वि० ल०; महाराष्ट्र सारस्वत, खंड २, पॉप्युलर प्रकाशन, मुंबई, १९८३ (०आ०स)
१४भिंगारे ., ल. म.; मुक्तमयुरांची महाभारते, मराठवाडा साहित्य परिषद, हैद्राबाद, १९५६
१५मालशे ., स. गं.; मराठी वाङ्‍याचा इतिहास, खंड २, भाग १, (१३५० ते १६८०महाराष्ट्र साहित्य परिषद (, पुणे, १९८२
१६मालशे ., स. गं.; मराठी वाङ्‍याचा इतिहास, खंड २, भाग २, (१३५० ते १६८०महाराष्ट्र साहित्य परिषद (, पुणे, १९८२
१७शेणोलीकर ., ह. श्री.; प्राचीन मराठी वाङ्‍याचा इतिहास, मोघे प्रकाशन, कोल्हापूर, १९७१
१८सरदार ., गं. बा.; संत साहित्याची सामाजिक फलश्रुती, महाराष्ट्र साहित्य परिषद, पुणे, १९७० (०आ ०ति)
१९साखरे ., नानामहाराज, सकलसंतगाथा, खंड १ ते ३, वरदा प्रकाशन, पुणे, १९६७

Progamme Name : M.A. (Marathi) **Course Name : दलित साहित्य**

Dalit Literature

Course code :

Total Credits : 0 4 **Total Mark :** 100

University assessment : 50 **College assessment :** 50

Course Objective

१.दलित साहित्याच्या निर्मिती आणि प्रेरणांचा शोध घेणे (

२ विद्रोह आणि नकार या ,दलित साहित्यातील वेदना (तत्त्वांचा शोध घेऊन दलित साहित्य आणि दलित जाणीव यांचा अभ्यास करणे .

३.अनुबंध शोधणे आंबेडकरपूर्व आणि आंबेडकरोत्तर दलित चळवळीचा साहित्याशी असलेला (

४.दलित साहित्याच्या साहित्यकृतीतून दलित साहित्याचे सौंदर्यतत्त्व शोधणे (

Course Outcome

१दलित साहित्याच्या फुले आंबेडकरी विचारांचे प्रेरणा तत्त्व लक्षात (येईल.

२ विद्रोह आणि नकार या ,दलित साहित्यातील वेदना (तत्त्वांच्या बरोबरच दलित जाणिवेचे वेगळेपण ज्ञात होईल.

३.दलित साहित्याचा दलित चळवळीशी असलेला अनुबंध परिचित होईल (

४ .नेमलेल्या दलित साहित्यकृतीतून दलित साहित्याच्या सौंदर्यमूल्यांचे आकलन होईल (

MODULE 1 : (श्रेयांकने २, व्याख्याने ३०(

घटक १

अ) दलित चळवळ पार्श्वभूमी :

आ) आंबेडकरपूर्व आणि आंबेडकरोत्तर परिवर्तनवादी चळवळी(युक्रांद ,दलित पँथर चळवळ ,स्त्री चळवळ ,सत्यशोधक चळवळ).

इ) दलित साहित्याची पूर्वपिठीका

घटक २

अस्वरूप व संकल्पना : दलित साहित्य (

आ: दलित साहित्य (प्रेरणा व प्रयोजन

इदलित साहित्यातील सामाजिक व सांस्कृतिक संघर्ष (

MIDULE II(श्रेयांकने २, व्याख्याने ३०(

घटक ३

अ(दलित साहित्याने हाताळलेले साहित्यप्रकार (कविता आणि आत्मकथनाच्या अनुषंगाने)

आ दलित साहित्याची भाषा (

इ (दलित साहित्याचे सौदर्यशास्त्र स)ॖथूल परिचय (

घटक ४

अ(कविता आणि आत्मकथने तात्विक विचार :

आ(विद्रोही कविता केशव मेश्राम :संपादक -

इशांताबाई कृष्णाजी कांबळे - माझ्या जन्माची चित्तरकथा (

परीक्षा पद्धती :

अ ५0एकूण गुण - अंतर्गत परीक्षा (

१गुणांसाठी दोन अंतर्गत परीक्षा २०-२० (

२ (उपस्थिती, सादरीकरण आणि उपक्रमांमधील सहभाग   गुण १० :

आ५०गुण एकूण-सत्रान्त परीक्षा (

१.गुणांसाठी एक दीर्घोत्तरी प्रश्न १५यावर आधारित पर्यायासह   २व १घटक (

२.गुणांसाठी एक दीर्घोत्तरी प्रश्न १५यावर आधारित पर्यायासह   ४व ३घटक (

३१घटक (, २, ३ व ४ यावर आधारित पर्यायासह २० गुणांसाठी चार (आठपैकी चार) टिपा

संदर्भ ग्रंथसूची

१) आंबेडकर, डॉ बाबासाहेब .; अस्पृश्य मूळचे कोण ? (The Untouchables), (अनुकांबळे (., बी .सी .

२) आंबेडकर , डॉ बाबासाहेब .; जातिभेद निर्मूलन, (अनु.गांजरे (, माप्रज्ञा प्रकाशनमंडळ .फ ., नागपूर ,१९७०

३) आंबेडकर, डॉबाबासाहेब ., शूद्र मूळचे कोण होते ? (अनुखैरमोडे (, चां.लि .ठक्करआणिक .भ ., मुंबई १९४६

४) कऱ्हाडे, सदा , दलित साहित्य चिकित्सा , स्वरूप प्रकाशन, औरंगाबाद २००१

५) कुलकर्णी, गो. म.संपा) .प्रवाह व प्रतिक्रिया : दलित साहित्य :(, प्रतिमा प्रकाशन, पुणे१९८६

६) खरात, शंकरराव ; दलित वाङ्मय प्रेरणा आणि प्रवृत्ती., इनामदार प्रकाशन, पुणे, १९७८

७) जाधव , रा निळी पहाट .ग ., प्राज्ञपाठशाळा मंडळ , वाई , १९७८

८) डांगळे, अर्जुन संपा).(; दलित साहित्य एक चिंतन :, महाराष्ट्र राज्य साहित्य आणि संस्कृतीमंडळ, मुंबई, १९७८

९) निंबाळकर, वामन सामाजिक क्रांतीची दिशा :(संपा), (प्राचार्य म. भ. चिटणीस समग्र वाङ् (मय., प्रबोधन प्रकाशन, नागपूर, २००७

१०) पाटील, म. सु., दलित कविता , लोकवाङ१९८१मय गृह मुंबई .

११) पानतावणे, गंगाधर, दलित साहित्य चर्चा आणि चिंतन :, साकेत प्रकाशन, औरंगाबाद, १९९३

१२) फडके, भालचंद्र, दलित साहित्य वेदना आणि विद्रोह :, श्रीविद्या प्रकाशन, पुणे, १९७० प्र).आ.दु) १९८९ (.आ.(

१३) बागूल, बाबूराव ; दलित साहित्य आजचे क्रांतिविज्ञान :, बुद्धिस्ट पब्लिक हाऊस, नागपूर, १९८१

१४) भगत, दत्ता, निळी वाटचाल , प्रतिमा प्रकाशन, पुणे, २००१

१५) मनोहर, यशवंत, दलित साहित्यसिद्धांत आणि स्वरूप :, प्रबोधन प्रकाशन, नागपूर, १९७८

१६) माटे, श्रीअस्पृष्टांचा प्रश्न .म ., दाते प्रकाशन, पुणे, १९३३

१७) मेश्राम, केशव संपा). (; विद्रोही कविता, कॉन्टिनेन्टल प्रकाशन, पुणे, १९७८ प्र). आ.(, १९९४ .तृ) आ.(

१८) मेश्राम, केशव व इतर (संपा); दलित साहित्याची स्थितिगती, मराठी विभाग, मुंबई विद्यापीठ आणि अनुभव पब्लिकेशन्स, मुंबई, १९९७

१९) मेश्राम, योगेन्द्र; दलित साहित्यउद्गम आणि विकास-, मंगेश प्रकाशन,नागपूर, १९९८

२०) रेगे, शां. श.; भीमपर्व, सुगावा प्रकाशन, पुणे, १९९१

२१) लिंबाळे, शरणकुमार संपा).(; शतकातील दलित विचार, दिलीपराज प्रकाशन

२२) लिंबाळे, शरणकुमार संपा). (;प्रज्ञासूर्य, प्रचार प्रकाशन, कोल्हापूर, १९९९

२३) वानखेडे, म. ना. ; दलितांचे विद्रोही वाङ्मय., प्रबोधन प्रकाशन, नागपूर, १९८१

२४) डोळस, अविनाश आंबेडकरी विचार आणि साहित्य, साकेत प्रकाशन, पुणे, २००१

२५) नीळकंठ, शेरे, डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर आणि दलित वैचारिक वाङ् मय., सुविद्या प्रकाशन, पुणे, २००५

२६) गरुड, श्यामल; दलित स्त्री आत्मकथने, यशश्री प्रकाशन, पुणे २०१०

२७) Ambedkar, Babasaheb; Annihilation of Caste, New Book Company, Bombay, 1936

२८) सरवदे);भीमराव ,अनुडॉ – आठवणी आणि अश्रू (.,भीमराव आंबेडकरऔरंगाबाद ,आनंद प्रकाशन ,

२९) कवठेकर   नागपूर ,विजय प्रकाशन ,एक आकलन : दलित साहित्य ,बाळकृष्ण ,

Progamme Name: M.A. (Marathi) **Course Name : साहित्यप्रकाराचा अभ्यास कविता :**
Study of Form of Literature : Poetry
Course code :
Total Credits : 0 4 **Total Mark : 100**
University assessment : 50 **College assessment : 50**

Course Objective

१ .साहित्यप्रकाराची संकल्पना अभ्यासणे (

२कविता या साहित्यप्रकाराच्या स् (वरूप आणि वैशिष्ट्यांचा अभ्यास करणे.

३.अभ्यास करणे कवितेच्या विविध प्रकारांचा (

४.मराठी कवितेचा आशय आणि रूपनिष्ठ अभ्यास करणे (

Course Outcomes

१.साहित्याचे वर्गीकरण आणि साहित्यप्रकारांची संकल्पना ज्ञात होईल (
२ कविता या साहित्यप्रकाराची स्वरूप आणि (वैशिष्टये परिचित होतील.
३.य होईलकवितेच्या आशयनिष्ठ आणि रूपनिष्ठ प्रकारांचा परिच (
४.नेमलेल्या कवितांच्या आधारे मराठी काव्यपरंपरा ज्ञात होईल (

MODULE 1 : (श्रेयांकने २, व्याख्याने ३०(

घटक १
अ साहित्यप्रकाराचे वर्गीकरण स्वरूप व संकल्पना (
आ साहित्यप्रकाराचे (वर्गीकरण सैध्दान्तिक विचार आणि वर्गीकरणाचा सिद्धांत
इ कथात्म आणि नाट्यात्म साहित्याच्या प्रकारांचे स्वरूप आणि ,काव्यात्म (वैशिष्टये

घटक २
अकविता या साहित्यप्रकाराची संकल्पना (, स्वरूप व वैशिष्टये
आ(कविता या साहित्यप्रकाराचा संकेतव्यूह. शब्द, ओळी, कडवी, ध्रुवपद, वृत्तछंद
इयमक - कवितेचे नादरूप (, प्रास, अनुप्रास इत्यादी, ताल, लय, वृत्त, छंद इओळी (लिखित रूप) कवितेचे दृश्यरूप., कडवी इत्यादी

MODULE 1I : (श्रेयांकने २, व्याख्याने ३०(

घटक ३
अ(कवितेचे भाषिक विशेष प्रतिमा - अनेकार्थता -, प्रतीक, रूपक, मिथ, समांतरता, आदिबंध
आकविता वक्रता (, नियमोल्लंघन संघटना .
इअभंग : कविता या साहित्य प्रकाराचे प्रकार (, ओवी, लावणी, पोवाडा, सुनीत, गझल, स्फुटकाव्य ,हायकू ,भावकाव्य ,मुक्तकाव्य , विडंबन

घटक ४**:**
अ(कवितेची संकल्पनाअभिजाततावादी -, रोमँटिक, प्रतीकवादी
आस -कविता (माज आणि संस्कृती
इआधुनिक मराठी कवितेची वाटचाल (

निवडक पाच कविता

१बहिणाबाई (– संसार ,(जाते) घरोट ,खोप्यामधी खोपा ,मन ,पोया (पोळा)

२ मी एक ,गणपती वाणी विडी पितांना ,भंगु दे काठिन्य माझें ,पितांत मेले ओल्या उंदीर ,प्रेमाचें लव्हाळे – मर्ढेकर .सी .बा (मुंगी हा एक मुंगी ,

३ तुकोबाच्या भेटी – विंदा करंदीकर (शेक्सपियर आला!कसा मी कळेना ,धोंड्या न्हावी ,घेता ,वज्रसूक्त ,

४ तेव्हा एक कर ,मुंबई ,डोंगरी शेत ,माझा देशाच्या नोंदबुकात माझा अभिप्राय , चार शब्द – नारायण सुर्वे (

५ ,काल होता होता:उष – सुरेश भट (भीमवंदनाएल्गार ,डकार , गे मायभू ,

परीक्षा पद्धती :

अ ५0एकूण गुण - अंतर्गत परीक्षा (

१गुणांसाठी दोन अंतर्गत परीक्षा २०-२० (

२उपस्थिती (, सादरीकरण आणि उपक्रमांमधील सहभाग गुण १० :

आ५०एकूण गुण -सत्रान्त परीक्षा (

११५यावर आधारित पर्यायासह २व १घटक (गुणांसाठी एक दीर्घोत्तरी प्रश्न.

२.गुणांसाठी एक दीर्घोत्तरी प्रश्न १५यावर आधारित पर्यायासह ४व ३घटक (

३१घटक (, २, ३ व ४ यावर आधारित पर्यायासह २० गुणांसाठी चार (आठपैकी चार)टिपा

संदर्भ ग्रंथसूची

१) कुलकर्णी, वा० ल० मराठी कविताजुनी आणि नवी -, पॉप्युलर प्रकाशन आणि मौज प्रकाशन गृह, मुंबई, १९८७

२) गणोरकर, प्रभा (०संपा); सक्षिप्त मराठी वाङ्मयकोश (पर्यंतचा कालखंड २००३पासून १९२०), जी० आर० भटकळ फाउंडेशन, मुंबई, २००४

३) भागवत, श्री० पु० व इतर (०संपा); साहित्यअध्यापन आणि प्रकार-, पॉप्युलर प्रकाशन गृह, मुंबई

४) पाटणकर, वसंत; कविता संकल्पना :, निर्मिती आणि समीक्षा, मराठी विभाग, मुंबई विद्यापीठ व अनुभव प्रकाशन, मुंबई, १९९५

५) पाटणकर, वसंत; शोध कवितेचा, मौज प्रकाशन गृह, मुंबई, २०११

६) डहाके, वसंत आबाजी कवितेविषयी, स्वरूप प्रकाशन, औरंगाबाद, १९९९

७) बेडेकर, दि० के० आधुनिक मराठी :काव्य उद्गम आणि भवितव्य, नागपूर विद्यापीठ, नागपूर १९६९ .

८) रसाळ, सुधीर; काही मराठी कवी जाणिवा आणि शैली, जनशक्ती वाचक चळवळ, औरंगाबाद, आवृत्ती ३ री २०११

९) करोगल, सुषमा (०संपा); स्वातंत्र्योत्तर मराठी कविता, प्रतिमा प्रकाशन, पुणे, १९९९

१०) पाटील, चंद्रकांतकवितेसमक् ;षसाकेत प्रकाशन औरंगाबाद ,

११) देशमुख नांदेड ,अथर्व पब्लिकेशन ,साहित्याचे वर्तमान भान ,केशव सखाराम .डॉ ,

Programme Name : M.A. (Marathi) **Course Name : ग्रंथव्यवहार**

Publication Business

Course code :

Total Credits: 04 **Total Marks: 100**

University assessment: 50 **College assessment: 50**

Course objective

१) प्रकाशन व्यवसाय व प्रकाशन संस्था यांचे स्वरूप आणि वैशिष्टये समजून घेणे.
२) प्रकाशन व्यवसायातील विविध घटकांचा परिचय करून घेणे.
३) ग्रंथ प्रकाशनाची निर्मिती प्रक्रिया समजून घेणे.
४) ग्रंथ प्रकाशनाचे कौशल्य आत्मसात करणे.

Course outcome

१) प्रकाशन व्यवसाय व प्रकाशन संस्था यांचे स्वरूप लक्षात येईल.
२) प्रकाशन व्यवसायातील प्रकाशकचित्र ,कागद विक्रेता ,अक्षर जुळणी ,मुद्रक ,संपादक ,कारग्रंथ विक्रेता या घटकांचा ,बांधणी , परिचय होईल.
३) संहिता मुद्रणप्रत ते ,वितरण व्यवस्था या प्रक्रियेचे आकलन होईल .
४) ग्रंथ प्रकाशित आणि वितरीत करण्याचे कौशल्य प्राप्त होईल .

MODULE 1 : (श्रेयांकने २, व्याख्याने ३०(

घटक १:
अ प्रकाशन व्यवसाय स्वरूप आणि वैशिष्टये (
आ प्रकाशन व्यवसायातील विविध घटक (
इसंस्था व पुस्तकाची निर्मिती प्रक्रिया प्रकाशन (

घटक २
अ पुस्तकांचे प्रकार व आकार (
आप्रकाशक व प्रकाशनाची प्रक्रिया (
प्रकाशन संस्थेचे ध्येयधोरण), कार्यवाही, हस्तलिखितांची निवड, लेखकांना नव्या पुस्तकांचे विषय देऊन
लिहून घेणे, संहिता निवड इत्यादी(
इमांडणी मुद्रण व (
मुद्रणप्रत तयार करणे), मजकूर तपासणे, शुद्धलेखन तपासणे, चित्रेमुखपृष्ठ व मलपृष्ठ तयार करवून घेणे .आलेख नकाशे यांची मांडणी करणे-
(इत्यादी

MODULE 2: (श्रेयांकने २, व्याख्याने ३०(

घटक ३ -
अ लेखक प्रकाशक करार आणि स्वामित्व हक्क कायदा (
आ पुस्तकाची बाजारपेठ प्रकाशन आणि ग्रंथ संस्कृती व्यवहार (
इप्रसिद्धी देणे ,प्रकाशन करणे) घेवाण-ग्रंथ विक्री आणि आर्थिक देवाण : वितरण व्यवस्था (, विक्री विभागाला मार्गदर्शन करणे, वाचक मेळावा, ग्रंथप्रदर्शन सवलत(हिशेब ठेवणे इत्यादी ,

घटक ४–
अ निर्मितीचे स्वरूप :बुक्स-ई (
आ ऑनलाईन वितरण व्यवस्था (
इ पुस्तक विक्रीचे नवे अवकाश (

परीक्षा पद्धती :
अ५0एकूण गुण -अंतर्गत परीक्षा (
१गुण ग्रंथ निर्मिती ३० (
२ गुण मौखिक परीक्षा १० (
३ गुण १० (उपस्थिती आणि उपक्रमांमधील कृतीशील सहभाग

आ५० एकूण गुण-सत्रान्त परीक्षा (
१गुणांसाठी एक दीर्घोत्तरी प्रश्न १५यावर आधारित पर्यायासह २व १घटक (
२गुणांसाठी एक दीर्घोत्तरी प्रश्न १५यावर आधारित पर्यायासह ४व ३घटक (
३१घटक (, २, ३ व ४ यावर आधारित पर्यायासह २० गुणांसाठी चार (आठपैकी चार) टिपा

संदर्भ ग्रंथसूची
१ग्रंथव्यवहार (, अलिमये .ह ., व्हीनस बुक स्टॉल, पुणे
२मराठी प्रकाशनांचे स्वरूप प्रेरणा व परंपरा (, (संपालिमये .ह .अ (., प्रसाद प्रकाशन, पुणे
३मराठी ग्रंथनिर्मितीची वाटचाल(, शंतुळपुळे .गो ., महाराष्ट्र ग्रंथोत्तेजक संस्था, पुणे
४प्रकाशन व्यवसाय परिचय (, शरद गोगटे, अखिल भारतीय मराठी प्रकाशक संघ, पुणे
५मृदुला जोशी आणि रामदास भटकळ - पॉप्युलर रीतिपुस्तक (, हर्ष प्रकाशन, मुंबई, २०१५
६शुभदा धारुरकर - संपादन कला आणि शास्त्र (, व्हीधारुरकर प्र .एस .काशन, औरंगाबाद, १९८५
७मोहन वसंत वैद्य - प्रकाशनविश्व (, प्रकाशन विश्व, पुणे, २००९
८साठे .ना.अ - ग्रंथ आणि ग्रंथालय (, किताबमिनार प्रकाशन, पुणे
९कुलकर्णी .वि.वि - ग्रंथालय आणि माहितीशास्त्र (, पिंपळापुरे बुक डिस्ट्रीब्युटर्स, नागपूर १९७४
१०- ग्रंथालय शासन (विकुलकर्णी .वि ., सुविचार प्रकाशन, नागपूर, १९७४
११सुरेंद्र गावस्कर - हस्तलिखितांची वर्णनात्मक नामावली(, मराठी संशोधन मंडळ, मुंबई, १९७२
१२भावे प्रयोग (, अभावे .ह.
१३शरद गोगटे - मराठी ग्रंथप्रकाशनाची दोनशे वर्षे (, राजहंस प्रकाशन, पुणे, २००८
१४पॉप्युलरचे (अंतरंग किशोर आरास -, (संपाग्रंथाली प्रकाशन (., मुंबई, २०१५
१५वासंती इनामदार ,भागवत व्यक्ती आणि वाङ्मय .पु .श्री (, (संपा- (.
१६देवकुळे .जी.व्ही - मुद्रण व्यवस्थापन (, पुणे, १९५६
१७दीपक घारे - मुद्रणपर्व (
१८सदानंद भटकळ - सदानंदयात्रा (
१९ मराठी (ग्रंथप्रकाशनाचे स्वरुप व परंपरा भावे .अ.ह -

२०शरद गोगटे -प्रकाशन व्यवसाय परिचय मराठी (
२१दाते .रा.शं - मुद्रण प्रवेश (, लोकसंग्रह कारखाना, पुणे, १९३७

Progamme Name : M.A. (Marathi)

Course Name : महानगरी साहित्य
Mahanagari Sahitya
Course code :

Total Credits : 0 **4**

Total Mark : 100

University assessment : 50

College assessment : 50

Course Objective

१.महानगरी समाज आणि संस्कृतीचा परिचय करून घेणे (
२.महानगरी साहित्याची संकल्पना आणि सिद्धांत समजून घेणे (
३.महानगरी साहित्याची वैशिष्टये समजून घेणे (
४महानगरी कविता (, कथा, कादंबरी आणि नाटक या साहित्यप्रकाराच्या वेगळेपणाचा अभ्यासणे.

Course outcome
१.महानगरी समाज आणि संस्कृती यांचा परिचय होईल (
२महानगरी साहित्याची संकल्पना आणि सिद्धांत याविषयी संकल्पना ज् (ञात होतील.
३.महानगरी साहित्याचे स्वरूप आणि वैशिष्टये समजून घेता येईल (
४महानगरी कविता (, कथा, कादंबरी आणि नाटक या साहित्यप्रकारांची निर्मिती प्रक्रिया अभ्यासता येईल.

MODULE 1 : (श्रेयांकने २, व्याख्याने ३०(

घटक १ :
अ महानगर म्हणजे काय (? शहरीकरण, महानगरीकरण प्रक्रिया (समाजशास्त्रीय परिप्रेक्ष्यातून)
आस्वरूप आणि संकल्पना : महानगरी समाज (
इमहानगरी संस्कृती ((महानगरी जीवन, अधोविश्व, द्वंद्वात्मकता, महानगरी संस्कृतीमध्ये कालपरत्वे घडत गेलेले बदल(

घटक २ :
अ महानगरी साहित्याचे स्वरूप आणि वैशिष्ट्य (़
आअनुभवविश्व : महानगरी जाणिवा (, संवेदना, परात्मता, भयग्रस्तता, मूल्यभ्रष्टता, व्यक्तिकेंद्रितता, व्यामिश्रता इत्यादी.
इसाहित्यातील भूगोल महानगरी (, सांस्कृतिक पर्यावरण, घटना, पात्र, वातावरण, प्रतिमासृष्टी, भाषा इत्यादी घटकांतील वेगळेपण दलित व)
ग्रामीणसाहित्याच्या तुलनेत(

MODULE 2 : (श्रेयांकने २, व्याख्याने ३०(

घटक ३
अ महानगरी साहित्याचा आशय (
आमहानगरी साहित्याचा आकृतिबंध (
इमहानगरी साहित्याची शैली (

घटक ४
अ तात्त्विक विचार : महानगरी कविता आणि नाटक (
आ वसंत आबाजी डहाके - चित्रलिपी (

इ जयंत पवार – अधांतर (

परीक्षा पद्धती :

अ ५0एकूण गुण - अंतर्गत परीक्षा (

१गुणांसाठी दोन अंतर्गत परीक्षा २०-२० (

२उपस्थिती (, सादरीकरण आणि उपक्रमांमधील सहभाग   गुण १० :

आ५०एकूण गुण -सत्रान्त परीक्षा (

१घटक (

१ व २ यावर आधारित पर्यायासह १५ गुणांसाठी एक दीर्घोत्तरी प्रश्न

२गुणांसाठी एक दीर्घोत्तरी प्रश्न १५यावर आधारित पर्यायासह   ४व ३घटक (

३१घटक (, २, ३ व ४ यावर आधारित पर्यायासह २० गुणांसाठी चार (आठपैकी चार)टिपा

संदर्भ ग्रंथसूची

१पोवार ., छाया मराठी नागर कथा

२खोले ., विलास संपा).(; गेल्या अर्धशतकातील मराठी कादंबरी

३आडारकर ., नीरा व मेनन, मीनाः कथा मुंबईच्या गिरणगावाची

४कोत्तापल्ले ., नागनाथ (.संपा),; 'साहित्य आणि समाज'प्रतिमा प्रकाशन,, पुणे, प्रथमावृत्ती १३ मे २००७

५डहाके वसंत आबाजी .,; मराठी साहित्य इतिहास आणि संस्कृती -, लोकवाङमय गृह, मुंबई

६नारंग ., सुदर्शन संपा).महानगरकी कहानियाँ :(

७डहाके वसंत आबाजी .,; कवितेविषयी, स्वरूप प्रकाशन

८आजगावकर सूर्यकांत .,(संपा(.; महानगरी वास्तव भारतीय कादंबऱ्यांच्या संदर्भात, प्रकाशक, प्राचार्य गुरुनानक खालसा महाविद्यालय माटुंगा आणि ललित पब्लिकेशन, मुंबई

९नाडकर्णी कमलाकर .,; महानगरी नाटकं, अक्षर प्रकाशन, मुंबई

१०अन्सल ., कुसुम, आधुनिक हिंदी उपन्यासोंमे महानगर

११जोशी मनोहर श्याम .,; महानगरी के नायक, वाणी प्रकाशन, दिल्ली

Programme Name : M.A. (Marathi) **Course Name : प्रसारमाध्यमांसाठी लेखन कौशल्ये**
Writing Skills for the Media
Course code :
Total Credits : 04 **Total Marks : 100**
University assessment : 50 **Department assessment : 50**

CourseObjective

१) प्रसारमाध्यमांचे स्वरूप आणि व्याप्ती यांचा अभ्यास करणे
२) मुद्रित प्रसारमाध्यमांचे लेखन कौशल्य प्राप्त करणे
३) दृक आणि श्राव्य प्रसारमाध्यमांचा अभ्यास करून नभोवाणी माध्यमासाठी लेखन तंत्र अवगत करणे
४) दूरचित्रवाणी प्रसारमाध्यमांसाठी लेखन तंत्र कौशल्य प्राप्त करणे

Course outcome

१) प्रसारमाध्यमांचे स्वरूप आणि व्याप्ती यांचे महत्त्व अवगत होईल.
२) मुद्रित प्रसारमाध्यमांचे लेखन कौशल्य प्राप्त होईल.
३) दृक आणि श्राव्य प्रसारमाध्यमांचा अभ्यास केल्याने नभोवाणी माध्यमासाठी लेखन तंत्र अवगत होईल.
४) दूरचित्रवाणी प्रसार माध्यमांच्या अभ्यासामुळे लेखन तंत्र विकसित होईल.

MODULE 1 : (श्रेयांकने २, व्याख्याने ३०(

घटक १:
अ (प्रसार माध्यमांचे स्वरूप आणि व्याप्ती
आ (प्रसारमाध्यमे विकास आणि जडणघडण समाज आणि संस्कृती अनुबंध ,
इ पारंपरिक मौखिक आणि लिखित (प्रसारमाध्यमे स्वरूप आणि वैशिष्ट्ये

घटक २
अ) मुद्रित प्रसारमाध्यमे वृत्तपत्रे आणि नियतकालिके :
आ) मुद्रित प्रसारमाध्यमात ग्रंथपरीक्षण, चित्रपटपरीक्षण, नाट्यपरीक्षण, वैचारिक लेखांचे महत्त्व
इ) मुद्रित प्रसार माध्यमांसाठी लेखन तंत्र

MODULE 2: (श्रेयांकने २, व्याख्याने ३०(

घटक ३ -
अनभोवाणी माध्यमाचे स्वरूप व प्रकार : दृक आणि श्राव्य प्रसारमाध्यमे (
आमाध्यमातील कार्यक्रमाचे विविध प्रकार श्राव्य (
इनभोवाणी प्रसारमाध्यमांसाठी बातमी लेखन आणि श्रुतिका लेखन तंत्र (

घटक ४ -

अ) दूरचित्रवाणी माध्यमाचे स्वरूप, प्रकार आणि प्रभाव
आ) दूरचित्रवाणी प्रसारमाध्यमांसाठी लेखन तंत्र

इ) दूरचित्रवाणी माध्यमासाठी मालिका लेखनतंत्र

परीक्षा पद्धती :

अ५0एकूण गुण -अंतर्गत परीक्षा (
१गुणांसाठी दोन अंतर्गत परीक्षा २०-२० (
२गुण १० : सादरीकरण आणि उपक्रमांमधील सहभाग ,उपस्थिती (

आ (सत्रान्त परीक्षा५०एकूण गुण -
१गुणांसाठी एक दीर्घोत्तरी प्रश्न १५यावर आधारित पर्यायासह २व १घटक (
२गुणांसाठी एक दीर्घोत्तरी प्रश्न १५यावर आधारित पर्यायासह ४व ३ घटक (
३१घटक (, २, ३ व ४ यावर आधारित पर्यायासह २० गुणांसाठी चार (आठपैकी चार)टिपा

संदर्भ ग्रंथसूची

१) देव, सदाशिव, कोशवाड्मय विचार आणि व्यवहार., सुवर्ण प्रकाशन, २००२
२) मराठी अभ्यास परिषद पत्रिका, 'भाषा आणि जीवन, , त्रैमासिक
३) नसिराबादकर, लव्यावहारिक मराठी .रा .
४) गर्गे, स.मा ., पत्र आणि पत्रकारिता, मानसन्मान प्रकाशन, १९९९
५) धारूरकर वि ,.ल .दूरदर्शन आणि लोकसंस्कृती रामराज्य प्रकाशन ,, औरंगाबाद
६) धारूरकर वि ,.ल .शोध माध्यमांचा, शुभदा प्रकाशन,औरंगाबाद
७) धारूरकर वि ,.ल .जनसंवाद सिद्धान्तन,चैतन्य प्रकाशन, औरंगाबाद
८) पुरी सुरेशविमुक्तजन प्रकाशन ,जनसंपर्क संकल्पना आणि सिद्धांत ,,औरंगाबाद
९) जोंधळे ;महावीर ,माध्यमक्षेत्र अनुबंध प्रकाशन पुणे ,पथ्य आणि तथ्य :
१०) जोंधळेकाशन पुणेविद्या प्र ,पत्रकारिता काही विचार : माध्यमक्षेत्र ;महावीर ,
११) आर्वीकरऔरंगाबाद ,विद्या बुक्स पब्लिशर्स ,प्रतिसृष्टी ,संजय ,
१२) आर्वीकर पुणे ,पद्मगंधा ,नव्या अवकाशातील आनंद यात्रा ,संजय ,

Programme Name : M.A. (Marathi)

Course Name : संशोधनशास्त्र

Research Methodology

Course code :

Total Credits : 04

Total Marks : 100

University assessment : 50

college assessment : 50

Course Objective

१.संशोधन या संकल्पनेचे स्वरूप आणि वैशिष्टये यांचा अभ्यास करणे (

२.संशोधन पद्धतींचा अभ्यास करणे (

३.साहित्य संशोधनाचे महत्त्व जाणून घेणे (

४.साहित्य संशोधन पद्धतींच्या आधारे साहित्याचे संशोधन करणे (

Course outcome

१.संशोधन या संकल्पनेचे स्वरूप आणि वैशिष्ट्ये यांचे आकलन होईल (

२.होईल विविध संशोधन पद्धतींचे महत्त्व ज्ञात (

३.साहित्य संशोधनाची व्याप्ती लक्षात येईल (

४साहित्य संशोधन पद् (धतींच्या आधारे साहित्याचे संशोधन करता येईल.

MODULE 1 : (श्रेयांकने २, व्याख्याने ३०(

घटक १

असंशोधन म्हणजे काय (? स्वरूप आणि व्याप्ती

आवैज्ञानिक (, सामाजिक व साहित्यिक संशोधन साम्यभेद

इविद्यापीठीय संशोधन स्वरूप आणि वैशिष्टये (

घटक २

१) साहित्यसंशोधन स्वरूप आणि वैशिष्टये
२) साहित्यसंशोधन, साहित्य विचार व समीक्षा
३) साहित्य संशोधन ,ग्रंथकार - साहित्यप्रकार, साहित्यकृती, कालखंड अभ्यास

MODULE 2 : (श्रेयांकने २, व्याख्याने ३०(

घटक ३

असाहित्याच्या संशोधन पद्धती (

१ ,विमर्षक ,वर्णनात्मक (विगमनात्मकनिगमनात्मक ,

२संस्कृतीनिष्ठ ,घटितार्थ ,तुलनात्मक ,ऐतिहासिक (

(3स्त्रीवादी ,आंबेडकरवादी-फुले ,मार्क्सवादी ,सबार्टन स्टडी .

आ(बोलींचा अभ्यास साहित्यसंशोधन भाषाशास्त्र व) साहित्याच्या संशोधन पद्धती (

इग्रंथाल) साहित्याच्या संशोधन पद्धती (यीन वाचनाचे संयोजन, ग्रंथसूचिशास्त्र व संशोधनसाधने(

लोकसाहित्य संशोधन पद्धती पाठचिकित्साशास्त्र ,

घटक ४
अ (साहित्य संशोधन प्रकारसाहित्यकृती आणि कालखंड,साहित्यप्रकार,ग्रंथकार,
आ शोधनिबंध व प्रकल्प अथवा प्रबंधिका लेखन पद्धती (
इप्रबंध लेखन पद्धती (

परीक्षा पद्धती :

अ) अंतर्गत परीक्षा एकूण गुण ५०

१) प्रकल्प गुण ४० :

२) मौखिक परीक्षा गुण १० :

आ) सत्रान्त परीक्षा-एकूण गुण ५०

१प्रश्न गुणांसाठी एक दीर्घोत्तरी १५यावर आधारित पर्यायासह २व १घटक (
२ गुणांसाठी एक दीर्घोत्तरी १५यावर आधारित पर्यायासह ४व ३घटक (प्रश्न
३१घटक (, २, ३ व ४ यावर आधारित पर्यायासह २० गुणांसाठी चार (आठपैकी चार)टिपा

संदर्भ ग्रंथसूची

१) कन्हाडे, सदा, संशोधन सिद्धान्त आणि पद्धती :, लोकवाङ्मयगृह, मुंबई, १९९७
२) चुनेकर, सु. रा. व इतर संपा).(; संशोधन स्वरूप आणि पद्धती :, शिक्षण प्रसारक संस्था, संगमनेर, १९८३
३) जोशी, वसंत व इतर संपा).(; भाषा व साहित्य संशोधन खंड १, महाराष्ट्र साहित्य परिषद, पुणे, १९८१
४) जोशी, वसंत व इतर संपा).(; भाषा व साहित्य संशोधन खंड २, महाराष्ट्र साहित्य परिषद, पुणे, १९८५
५) जोशी, वसंत व इतर संपा).(; भाषा व साहित्य ३संशोधन खंड :, महाराष्ट्र साहित्य परिषद, पुणे, १९८९
६) तुळपुळे, शं. गो.; प्राचीन मराठी कोरीवलेख, पुणे विद्यापीठ, पुणे, १९६३
७) देशमुख, उषा मा.; मराठी संशोधनविद्या, स्नेहवर्धन पब्लिशिंग हाऊस, पुणे
८) बनहट्टी, श्री. ना.संपा) .(; ज्ञानदेवी १२अध्याय -, सुविचार प्रकाशन मंडळ, पुणे, १९६७
९) मालशे, स. गं. शोधनिबंधाची लेखनपद्धती, सुविचार प्रकाशन, नागपूर, १९७५
१०) संत, दु. का.; शोधविज्ञानकोश, अनाथ विद्यार्थी गृह प्रकाशन, पुणे, १९८५
११) संत, दु. का.; संशोधन पद्धती, प्रक्रिया व अंतरंग, अनाथ विद्यार्थी गृह प्रकाशन, पुणे, १९६२
१२) Whitney, F. L.; Elements of Research, Prentice- Hall, New York, 1954
१३) महाजन ,(संपादक) वंदना ;मराठी भाषा व साहित्य संशोधन २०२४मे २०२३सप्टेंबर ,आमची श्रीवाणी विशेषांक ,

Sem. - II

Syllabus
M.A. (Marathi)
(Sem.- II)

Programme Name : M.A. (Marathi)

Course Name : साहित्यशास्त्र 2 –
Theory of Literature 2 –
Course code :

Total Credits : 04

Total Marks : 100

University assessment : 50

college assessment : 50

Course Objective

१) साहित्याची भाषा संकल्पनेचे स्वरूप आणि वैशिष्ट्य समजून घेणे.
२) साहित्याचे वर्गीकरण या संकल्पनेचा परिचय करून घेणे.
३) साहित्यातील प्रवृत्ती व वादांचे आकलन करणे.
४) साहित्यातील मूल्यविचार अभ्यासणे.

Course outcome

१) साहित्याच्या भाषा आणि शैली अभ्यास केल्याने साहित्यकृतीचे स्वरूप निश्चित करणे शक्य होईल.
२) साहित्य प्रकारांच्या वर्गीकरणाचा अभ्यास झाल्याने साहित्यकृतीची प्रकारनिष्ठ निर्मिती करणे, आस्वाद घेणे आणि समीक्षा करणे शक्य होईल.
३) साहित्यातील प्रवृत्ती व वादांचे आकलन झाल्याने साहित्य आणि समाज यांचा अनुबंध तपासता येईल.
४) साहित्यातील मूल्यविचार अभ्यासल्याने साहित्य चांगले की श्रेष्ठ हे ठरवून साहित्याचे महत्त्व अधोरेखित केले जाईल.

MODULE 1 : (श्रेयांकने २, व्याख्याने ३०(

घटक १
अ साहित्यभाषेविषयीचे (काही दृष्टिकोनशब्दशक्ती :, वक्रोक्तीविचार
आसाहित्यभाषेविषयीचा रूपवादी आणि संरचनावादी विचार (
इ: शैलीविचार (रूपक, प्रतिमा, प्रतिक, मिथ, समांतरता आणि शैलीविचार संकल्पना लेखक), वाचक व साहित्यकृती आणि युगधर्माची शैली(

घटक २
असाहित्यातील प्रवृत्ती (, साहित्यातील वाद या संकल्पना परिचय
आअभिजातवाद (, रोमँटिसिझम या संकल्पनांचा स्थूल परिचय
इवास्तववाद (, अस्तित्ववाद या साहित्यातील वाद संकल्पनांचा स्थूल परिचय

MODULE 2 : (श्रेयांकने २, व्याख्याने ३०(

घटक ३

अ - साहित्याचे वर्गीकरण ही संकल्पना (वर्गीकरणाविषयीचा भारतीय विचार संस्कृत साहित्यातील श्रेणीव्यवस्था विचार -, भरत,

अभिनवगुप्तअश्वघोष ,, दिग्नाग यांची भूमिका

आ (१विचार पाश्चात्य (प्राचीन कालखंड आदेशात्मक पद्धती सॉक्रेटिस, ॲरिस्टॉटल, हेगेल २क्रोचेची भूमिका (३ आधुनिक (

कालखंड वर्णनात्मक :पद्धती इलियट, नॉर्थोप फ्राय, सुसान लॅंगर ४संरचनावादी पद्धती रोलां बार्ल्स (, रॉबर्ट स्कोल

इसाहित्याच्या वर्गीकरणाचा विचार साहित्याचे वर्गीकरण विषयक मराठीतील (

घटक ४

असाहित्य मूल्यमापनाविषयीची लौकिकतावादी भूमिका (

आसाहित्य मूल्यमापनाविषयीची अलौकिकतावाद (ी भूमिका

इचांगली की श्रेष्ठ - साहित्यकृती) साहित्याच्या मूल्यमापनासबंधीच्या समस्यांचा अभ्यास (, वस्तुनिष्ठ की ज्ञातृनिष्ठ, सापेक्ष की शाश्वत

साहित्यकृती, कलावादी प्रबोधनवादी, क्रांतीवादी विचार(

परीक्षा पद्धती :

अ५0एकूण गुण - अंतर्गत परीक्षा (

१) २० २० -गुणांसाठी दोन अंतर्गत परीक्षा

२) उपस्थिती, सादरीकरण आणि उपक्रमांमधील सहभाग   गुण १० :

आ५०एकूण गुण -सत्रान्त परीक्षा (

१गुणांसाठी एक दीर्घोत्तरी प्रश्न १५यावर आधारित पर्यायासह   २व १घटक (

२ गुणांसाठी एक दीर्घोत्तरी १५यावर आधारित पर्यायासह   ४व ३घटक (प्रश्न

३१घटक (, २, ३ व ४ यावर आधारित पर्यायासह २० गुणांसाठी चार (आठपैकी चार)टिपा

संदर्भ ग्रंथसूची

१ .कुलकर्णी वा.ल .; साहित्य स्वरूप आणि समीक्षा, पाप्युलर प्रकाशन मुंबई, १९७५

२गाडगीळ गंगाधर .; खडक आणि पाणी, पाप्युलर प्रकाशन, मुंबई१९६० .

३ गाडगीळ .स.रा.; काव्यशास्त्रप्रदीप, मोघे प्रकाशन, कोल्हापूर१९६२ .

४.श्री.जोग रा .; अभिनय काव्यप्रकाश, व्हीनस प्रकाशन, पुणे१९९७ .

५.त्र्यं .ग .देशपांडे .; भारतीय साहित्यशास्त्र, पॉप्युलर प्रकाशन, मुंबई१९८० .

६धोंगडे रमेश .; शैलीवैज्ञानिक समीक्षा, दिलीपराज प्रकाशन, पुणे १९९८

७नेमाडे भालचंद्र .; साहित्याची भाषा, साकेत प्रकाशन, औरंगाबाद१९८७ .

८पाटील ., शरद; अब्राह्मणी कला व साहित्याचे सौदर्यशास्त्र, मावळाई प्रकाशन, पुणे

९सौदर्यमीमांसा .भा .पाटणकर रा ., मौज प्रकाशन, मुंबई १९७४

१०पाटणकर वसंत .,; साहित्यशास्त्र स्वरूप आणि समस्या, पद्मगंधा प्रकाशन, पुणे, २००६

११पाटील गंगाधर .,; समीक्षेची नवी रूपे, मॅजेस्टिक बुक स्टॉल, मुंबई१९५५ .

१२पाटील गंगाधर .,; समीक्षामीमांसा, मौज प्रकाशन, मुंबई, २०११

१३पाध्ये प्रभाकर .,; सौदर्यानुभव, इथेटिक्स सोसायटी आणि मौज प्रकाशन, मुंबई, १९७७

१४बेडेकर .के .दि .,; साहित्यविचार, पॉप्युलर प्रकाशन, मुंबई १९६४

१५मर्ढेकर .सी.बा .,; कला आणि मानव (.भी.अनु जोशी रा), मौज प्रकाशन, मुंबई, १९८३

१६मर्ढेकर .सी.बा .,; साहित्य आणि सौदर्य, मौज प्रकाशन,, मुंबई१९८३ .तृ आ (१९५५ .स .प्र .

१७मालशे मिलिंद ., आधुनिक भाषाविज्ञान सिद्धांत आणि उपयोजन, लोकवाङ्मयगृह, मुंबई, १९९५

१८रसाळ सुधीर .,; कविता आणि प्रतिमा, मौज प्रकाशन, मुंबई १९८२
१९(संपा) रायकर सीताराम व इतर .,; वाङमयीन वाद संकल्पना व स्वरूप :, मेहता पब्लिशिंग हाऊस, पुणे १९९०
२०.शि .रेगे पु .; छांदसी, मौज प्रकाशन, मुंबई. १९६८
२१वेलेक रेने व ऑस्टीन वॉरेन .,; साहित्यसिद्धांत, अनु.गं.मालशे स .; महाराष्ट्र राज्य संस्कृती मंडळ, मुंबई

२२(सं) वैद्य सरोजनी व इतर .,; वाङमयीन महत्ता, मराठी विभाग, मुंबई विद्यापीठ आणि लोकवाङ्मयगृह, मुंबई
२३पाटील ., शरद,; दासशूद्रांची गुलामगिरी खंड १ आणि खंड २, मावळाई प्रकाशन, पुणे
२४पाटील ., शरद,; जातीव्यवस्थाक सामंती सेवकत्त्व, मावळाई प्रकाशन, पुणे
२५मनोहर यशवंत ., नवे साहित्यशास्त्र, युगसाक्षी प्रकाशन, नागपूर
२६मनोहर यशवंत ., साहित्याचे इहवादी सौदर्यशास्त्र, पद्मगंधा प्रकाशन, पुणे
२७मनोहर यशवंत ., सत्याचे सौदर्य आणि सौदर्याचे सत्य, सुवर्णमुद्रा प्रकाशन, पुणे
२८.Daiches, David: Critical Approaches To Literature, Longmans, London, 1963, (Indian Rept)
२९ .Lodge, David (ed): 20th Century Literary Criticism: A Reader, Longmans, London And New York, 1972
३० .Lodge, David (ed) : Modern Criticism And Theory: A Reader, Longmans, America. 1991 (5th Edition)
३१.Wellek, Reneand Warren, Austin Theory of Literature, Jonathan Cape, London, 1961
३२नियतकालिकांतील संदर्भ .; पाटील गंगाधर, चिह्नमीमांसा, अनुष्टुभ, जानेफेब्रु-, १९९२, लेख ४

Programme Name : M.A. (Marathi) **Course Name : उपयोजित समीक्षा**
Applied Literature Criticism
Course code

Total Credits : 04 **Total Marks : 100**
University assessment : 50 **college assessment : 50**

Course Objective

१) रूपवादी समीक्षा पद्धतीचे स्वरूप, वैशिष्टये, व्याप्ती आणि उपयोजन ज्ञात करणे.
२) मानसशास्त्रीय समीक्षा पद्धतीचे स्वरूप, वैशिष्टये, व्याप्ती आणि उपयोजन अभ्यासणे.
३) आदिबंधात्मक समीक्षा पद्धतीचे स्वरूप, वैशिष्टये, व्याप्ती आणि उपयोजन समजून घेणे.
४) मार्क्सवादी समीक्षा पद्धतीचे स्वरूप, वैशिष्टये, व्याप्ती आणि उपयोजन अभ्यासणे.

Course outcome

१) रूपवादी समीक्षा पद्धतीचे स्वरूप, वैशिष्टये, व्याप्ती ज्ञात होऊन या समीक्षा पद्धतीने साहित्यकृतीचे मूल्यमापन करताना उपयोजन करता येईल.
२) मानसशास्त्रीय समीक्षा पद्धतीचे स्वरूप, वैशिष्टये, व्याप्ती अभ्यासता आल्याने या समीक्षा पद्धतीचा साहित्यकृतीचे मूल्यमापन करताना उपयोजन करता येईल.
३) आदिबंधात्मक समीक्षा पद्धतीचे स्वरूप, वैशिष्टये, व्याप्ती यांचा परिचय झाल्याने या समीक्षा पद्धतीचा साहित्यकृतीचे मूल्यमापन करताना उपयोजन करता येईल.
४) मार्क्सवादी समीक्षा पद्धतीचे स्वरूप, वैशिष्टये, व्याप्ती यांचा अभ्यास झाल्याने या समीक्षापद्धतीचा साहित्यकृतीचे मूल्यमापन करताना उपयोजन करता येईल.

MODULE 1 : (श्रेयांकने २, व्याख्याने ३०(

घटक १
अ(रूपवादी समीक्षा (रशियन व अँग्लो अमेरिकन रूपवाद) पाश्चात्यविचार :
आमराठीतील रूपवादी समीक्षा (
इ उपयोजन कविता (
१ मुंगी उडाली आकाशी - मुक्ताबाई (
२१वेणूसुधा - वामन पंडित (
३ त्रिधा राधा - रेगे .शि .पु (
४ शिशिरामधल्या - आरती प्रभु (
५ कलश - ग्रेस (

घटक २
अ(मानसशास्त्रीय समीक्षा (कार्ल युंग ,सिग्मंड फ्राईड) पाश्चात्यविचार :
आ(मराठीतील मानसशास्त्रीय समीक्षा
इ(उपयोजन (दोन कथा) कलाकृती :
१ याची आकृती-निळ्या चेह - कुलकर्णी .ए.जी (
२बिन चेहऱ्याची संध्याकाळ- गंगाधर गाडगीळ (

MODULE II : (श्रेयांकने २, व्याख्याने ३०(

घटक ३

अ(आदिबंधात्मक समीक्षा (झाक् लाकां ,कार्ल युंग) पाश्चात्यविचार :

आ(मराठीतील आदिबंधात्मक समीक्षा

इ(उपयोजन कादंबरी :

१ (कमल देसाई -हॅट घालणारी बाई

घटक ४

अ(मार्क्सवादी समीक्षा (एंगल्स ,कार्ल मार्क्स ,हेगल) पाश्चात्यविचार :

आ(मराठीतील मार्क्सवादी समीक्षा

इ(उपयोजन कविता ५ :

१यंत्रावतार - करंदीकर.दा.विं (

२नारायण स (ुर्वे शहरात गोळा झालेले कावळे -

३कामगारबंधो - नामदेव ढासळ (

४ पायी चालणारा - प्रफुल्ल शिलेदार (

५तू एक कॉम्रेड - मल्लिका अमर शेख (

परीक्षा पद्धती :

अ५0एकूण गुण - अंतर्गत परीक्षा (

१अंतर्गत परीक्षा गुणांसाठी दोन २० - २० (

२ गुण १० : सादरीकरण आणि उपक्रमांमधील सहभाग ,उपस्थिती (

आ५०एकूण गुण -सत्रान्त परीक्षा (

१गुणांसाठी एक दीर्घोत्तरी प्रश्न १५यावर आधारित पर्यायासह २व १घटक (

२गुणांसाठी एक दीर्घोत्तरी प्रश्न १५यावर आधारित पर्यायासह ४व ३घटक (

३१घटक (, २, ३ व ४ यावर आधारित पर्यायासह २० गुणांसाठी चार (आठपैकी चार)टिपा

संदर्भ ग्रंथसूची

१ (कुलकर्णी , गो.म .; मराठीसाहित्यातीलस्पंदने, सुपर्ण प्रकाशन, पुणे, १९८५

२ (कुलकर्णी , वा.ल .; साहित्य आणि समीक्षा, पॉप्युलर प्रकाशन, मुंबई, १९६३

३ (कुलकर्णी , गो.म .; नवसमीक्षा, काही प्रवाह, मेहता प्रकाशन, पुणे, १९८२

४कोतापल्ले (, नागनाथ; साहित्य आणि समाज, प्रतिमा प्रकाशन, पुणे, २००७

५गाडगीळ (, गंगाधर; साहित्याचे मानदंड, पॉप्युलर प्रकाशन, मुंबई, १९७७

६जाधव (, मनोहर (संपा); समीक्षेच्या नव्या संकल्पना, गोमंतक मराठी अकादमी, पणजी, १९९६

७जाधव (, रा.ग .; वाङ्मयीन आकलन, पॉप्युलर प्रकाशन, मुंबई, १९७७

८जाधव (, रा.ग .; सांस्कृतिक मूल्यवेध, स्नेहवर्धन प्रकाशन, पुणे, १९९२

९जोशी (, अशोक,; मराठीतील साहित्यविचार, आलोचना, जून १९९१

१०धोंगडे आश्विनी (,; स्त्रीवादी समीक्षा (११) स्वरूप आणि उपयोजन :नाईक

११राजीव आणि इतर सौदर्यविचार(,मुंबई मराठी साहित्य संघ;, मुंबई

१२निरगुडकर (, भारती; समीक्षासंहिता, शब्दालय प्रकाशन, श्रीरामपूर २०१२

१३पाटणकर (, राभा .; सौदर्यमीमांसा, मौज प्रकाशन, मुंबई, १९७४

१४पाटणकर (, वंसत; कविता संकल्पना, निर्मिती आणि समीक्षा, अनुभव प्रकाशन, मुंबई १९९५

१५पाटील गंगाधर (; समीक्षेची नवी रूपे, मॅजेस्टिक प्रकाशन, मुंबई, १९८१
१६पाटील गंगाधर (; समीक्षामीमांसा, मौज प्रकाशन, मुंबई, २०११
१७पाटील (, मआदिबंधात्मक समीक्षा .सु ., नीहारा प्रकाशन, पुणे १९८९
१८विद्युत भागवत (, स्त्रीप्रश्नाची वाटचाल
१९भागवत (, श्रीअध्यापन आणि प्रकार : व इतर साहित्य .पु ., मौज प्रकाशन, मुंबई, १९८७
२०मालशे (, मिलिंद जोशी अशोक आधुनिकसमीक्षा सिद्धांत, मौज प्रकाशन, मुंबई, २००७
२१मेश्राम (, केशव व इतर; वाङ्मयीन प्रवृत्ती तत्त्वशोध, प्रतिमा प्रकाशन, २००७
२२रसाळ (, सुधीर कविता आणि प्रतिमा, मौज प्रकाशन, मुंबई, १९८२
२३) Bodkin,Maud, Archetypal PatternsinPoetry, Oxford, London, 1951
२४) Brooks, Cleanth The WellWroughtUrn, Methuen, London, 1968
२५)Brooks, Cleanth, Warren Robert Penn; Understanding Drama, Ho It, Rinehart & Winston, New York,1961
२६) Daiches, David; Approaches to Literature, Prentice Hall, 1965
२७) Ellis, JohnM.; The Theory of Literary Criticism, University of California, 1974
२८) Frye, Northrop; FablesofIdentity, Harecourt, Brace And World, 1963
२९) Gliksberg,Charles; American Literary Criticism, Hendricks House, New York, 1951
३०) May, Westbrook; Twentieth Century Criticism, The Free Press, 1974
३१) Jacoby Jolan: The Psychology of C. G.Jung, Kegan Paul Trench, Trubner, London, 1942
३२) Philip, Riceand Patricia Waugh, Modern Literary Criticism
३३) Lodge, David; 20th Century Literary Criticism, Longman, London, 1990
३४) Robey, David; Modern Literary Theory, Batsford, 1986
३५) Wilfred Guerinand Others; A Handbookofcritical approaches to Literature, Oxford University Press, 1992
३६नांदेड ,साद प्रकाशन ,समकालीन साहित्य आणि समीक्षा ,मारोती ,कसाब (

Programme Name : M.A. (Marathi)

Course Name : वर्णनात्मक भाषाविज्ञान
Descriptive Linguistics
Course code :

Total Credits : 04

Total Marks : 100

University assessment : 50

college assessment : 50

Course Objective

१) वर्णनात्मक भाषाविज्ञान ही संकल्पना अभ्यासणे .
२) भाषा स्वरूपविषयक सिद्धांताचा अभ्यास करणे.
३) भाषेच्या घटकांचा अभ्यास करणे.
४) भाषेच्या प्रकारांचा अभ्यास करणे.

Course Outcomes

१.वर्णनात्मक भाषाविज्ञान ही संकल्पना ज्ञात होईल (
२ .भाषाविषयक असलेल्या पाश्चात्य सिद्धान्तांचा आणि भाषा वैज्ञानिकांच्या सिद्धांतांचा परिचय होईल (
३.भाषेच्या घटकांचा परिचय झाल्याने भाषा ज्ञानात वाढ होईल (
४व्यवहार भाषा (, संपर्क भाषाउपभाषा यांचा परिचय झाल्याने भाषेची व्यवस्था करणे शक् ,य होईल.

MODULE -I (श्रेयांकने २, व्याख्याने ३०(

घटक १
अ (वर्णनात्मक भाषा विज्ञानाची मूलतत्त्वे
आ (भाषा स्वरूपविषयक सिद्धांत
इ चॉम्स्की यांचा भाषाविचार ,ब्लूमफिल्ड ,सोस्यूर (

घटक २
अ स्थान व प्रयत्नावर आधारित स्वनांचे वर्गीकरण - ध्वनिविचार (
आ (मानसस्वर स्वनिक प्रतिलेखन ,उच्चार व लेखन यांतील फरक ,
इमराठीचे स्वनिम ,खंडाधिष्टीत स्वनिम खंडात्मक व ,स्वनांतर-स्वनिम-स्वन - स्वनिमविचार (

MODULE –II (श्रेयांकने २, व्याख्याने ३०(

घटक ३
अ ,रुपिकांतर या संकल्पनांचे प्रकारभेद ,रूपिम ,रूपिका - पदविचार (प्रक्रियांसह स्पष्टीकरण
आवाक्यांचे पृथक्करण ,स्तर ,रचनांचे प्रकार ,विश्लेषण पद्धतीचे स्वरूप ,प्रथमोपस्थितसंघटक : वाक्यविचार (
इमराठीच्या वर्णनात्मक व्याकरणातील काही समस्या (

घटक ४
अ व्यवहाराची भाषा (
आ संपर्क भाषा (
इ उपभाषा (

परीक्षा पद्धती :

अ (अंतर्गत परीक्षा ५0एकूण गुण -

१गुणांसाठी दोन अंतर्गत परीक्षा २० - २० (

२उपस्थिती (, सादरीकरण आणि उपक्रमांमधील सहभाग गुण १० :

आ५०एकूण गुण -सत्रान्त परीक्षा (

१गुणांसाठी एक दीर्घोत्तरी प्रश्न १५यावर आधारित पर्यायासह २व १घटक (

२यावर आ ४व ३घटक (धारित पर्यायासह १५ गुणांसाठी एक दीर्घोत्तरी प्रश्न

३१घटक (, २, ३ व ४ यावर आधारित पर्यायासह २० गुणांसाठी चार (आठपैकी चार)टिपा

संदर्भग्रंथसूची

१) कानडे,.श्री.मु ,मराठीचा भाषिक अभ्यास१९९४,पुणे ,स्नेहवर्धन प्रकाशन हाऊस,

२) कालेलकर मौज ,ध्वनिविचार .गो.ना ,प्रकाशन मुबई१९६० ,

३) काळे) ,आधुनिक भाषाविज्ञान (.संपा) कल्याण व इतर ,संरचनावादी ,(सामान्य आणि सामाजिक ,प्रतिमा प्रकाशन) ,२००३ ,पुणे ,दु(.आ.

४) काळे१९८२ ,नाशिक ,गोखले एज्युकेशन ,स्वरूप आणि पद्धती-वर्णनात्मक भाषाविज्ञान (.संपा) कल्याण व इतर ,

५) गजेंद्रगडकर श्री,.न.भाषा आणि भाषाशास्त्र(.आ.दु)१९७९,व्हीनस प्रकाशन पुणे ,

६) गोविलकर१९९२ ,डोंबिवली ,आरती प्रकाशन ,वर्णनात्मक भाषा विज्ञान ,लीला ,

७) धोंगडे१९८३ ,पुणे ,कॉन्टीनेंटल प्रकाशन ,अर्वाचीन मराठी ,रमेश ,

८) मालशे १९९५,मुंबई ,लोकवाङ्मय गृह ,सिद्धांत आणि उपयोजन – आधुनिक भाषाविज्ञान ,मिलिंद ,

९) कालेलकर नामुंबई,जप्रकाशनमौ , भाषा आणि संस्कृती .गो.

१०) केळकर.औरंगाबाद .प.मराठवाडा सा ,मराठी भाषेचा आर्थिक संसार ,अशोक ,

११) ग्रामोपाध्येभाषाविचार आणि मराठी .ब.ग , भाषा.आ.दु ,१९७९,व्हीनस प्रकाशन पुणे ,

१२) दाते,.रा.य,महाराष्ट्रशब्दकोश १९३२ ,पुणे.महाराष्ट्रकोश मंडळ लि ,प्रस्तावनाखंड –

१३) मालसे२००५ ,पुणे ,पद्मगंधा प्रकाशन ,भाषाविज्ञान ऐतिहासिक व वर्णनात्मक (.संपा) व इतर.ग.स .

१४) Bloomfild, Leonard, Language, G.Allen and Unwin, Landon, 1967

१५) Grierson, G.A., Linguistic Survey of India, Vol.VIII, Vishessvarasan and Institute, Hoshiyarpur,1976.

१६) Hockett, Charless F.- A Course in Modern Linguistics, Macmillan, New York, 1958

Progamme Name : M.A. (Marathi) **Course Name : कालखंडाचा अभ्यास (१८१८ते १६००)**

Study of Periods (1600 to 1818)

Course code :

Total Credits : 0 2 **Total Mark : 50**

University assessment : 25 **College assessment : 25**

Course Objective

१ . शिवकाल आणि पेशवेकालाचे सामाजिक आणि सांस्कृतिक स्थितिगती जाणून घेणे (

२ .शिवकाल आणि पेशवेकाळातील साहित्याचा शोध घेणे (

३ शिवकाल आणि पेशवेकालातील मराठीच्या भाषा आणि साहित्याच्या निर्मितीमागील तत्त्वज्ञानाचा आणि सांप्रदायिक (विचारांचा शोध घेणे.

४ .पंथीय साहित्य आणि शाहिरी काव्य यांचा अभ्यास करणे (

Course Outcomes

१शिवकाल आणि पेशवेकाळातील सांस्कृतिक स्थितिगती ज्ञ (ात होईल .
२.शिवकाल आणि पेशवेकालातील गद्य आणि पद्य साहित्याचे महत्त्व अधोरेखित होईल (
३.लवारकरी आणि समर्थ संप्रदायाच्या साहित्याची ओळख होई (
४.शाहिरी आणि लावणी या साहित्याचे आकलन होईल (

MODULE –I(श्रेयांकने २, व्याख्याने ३०(

घटक १
अ कालखंडाचा अभ्यास स्वरूप व संकल्पना (
आसमाज व संस्कृती : शिवकाल (
इसमाज व संस्कृती : पेशवेकाळ (

घटक २
अ (शिवकालीन संप्रदाय
आ (शिवकालीन साहित्य
इ वारकरी व समर्थ संप्रदाय यांचे साहित्य (

परीक्षा पद्धती :
अ २५एकूण गुण –अंतर्गत परीक्षा (
१ – १0 (१ 0गुणांसाठी दोन अंतर्गत परीक्षा
२उपस्थिती (, सादरीकरण आणि उपक्रमांमधील सहभाग 0 :५ गुण

आ२५एकूण गुण -सत्रान्त परीक्षा (
१ १घटक (, २ यावर आधारित पर्यायासह १५ गुणांसाठी एक दीर्घोत्तरी प्रश्न
२(घटक १ , २ यावर आधारित पर्यायासह १० गुणांसाठी दोन टिपा (चारपैकी दोन)

संदर्भ ग्रंथसूची

१आचार्य ., मा .ना .; ज्ञानमयूरांची कविता, पुष्पा प्रकाशन, पुणे.
२केतकर ., श्री.व्यं .; महाराष्ट्रीयांचे काव्यपरीक्षण, व्हीनस प्रकाशन, पुणे, १९६४ (०आ ०दु)
3जोग ., रा.श्री .; मराठी वाङ्मयाभिरुचीचे विहंगमावलोकन, पुणे विद्यापीठ, पुणे, १९५९
४जोग ., रा.श्री .; मराठी वाङ्मयाचा इतिहास, खंड ३, (१६८१ ते १८००महाराष्ट्र साहित्य परिषद (, पुणे, १९७३
५तुळपुळे ., शं.गो .; पाच संतकवी, सुविचार प्रकाशन मंडळ, पुणे, १९८४ (०आ ०तृ)
६तुळपुळे ., शं.गो .; मराठी वाङ्मयाचा इतिहास, खंड १, (आरंभ ते १३५०(महाराष्ट्र साहित्य परिषद, पुणे.१९८४
७देशमुख ., उषा मा.; कालखंडाचा अभ्यास, मुंबई विद्यापीठ, मराठी विभाग आणि स्नेहवर्धन प्रकाशन, पुणे
८नसिराबादकर ., लप्राचीन मराठी वाङ्मयाचा इतिहास :.रा ., फडके प्रकाशन, कोल्हापूर, १५ ०५
९पाध्ये ., दिगंबर; साहित्य, समाज आणि संस्कृती, मराठी विभाग, मुंबई विद्यापीठ आणि लोकवाङ्मय गृह, मुंबई, १९९८
१०फाटक ., न.र .; एकनाथव्यक्ती आणि वाङ्मय :, मौज प्रकाशन, मुंबई, १९६३
११बडवे ., नानासाहेब, एकनाथांची भारूडे, भाग १श्रीएकनाथ संशोधन मंदिर ., औरंगाबाद, १९६८
१२बडवे ., नानासाहेब एकनाथांची भारूडे, भाग २, श्रीएकनाथ संशोधन मंदिर, औरंगाबाद, १९७८
१३भावे ., वि.ल ., महाराष्ट्र सारस्वत, खंड १, पॉप्युलर प्रकाशन, मुंबई, १९८३ (०आ०स)
१४भावे ., वि.ल .; महाराष्ट्र सारस्वत, खंड २, पॉप्युलर प्रकाशन, मुंबई, १९८३ (०आ०स)
१५भिंगारे ., ल.म .; मुक्तमयुरांची महाभारते, मराठवाडा साहित्य परिषद, हैद्राबाद, १९५६
१६मालशे ., स.गं .; मराठी वाङ्मयाचा इतिहास, खंड २, भाग १, (१३५० ते १६८०महाराष्ट्र साहित्य परिषद (, पुणे, १९८२
१७मालशे ., स.गं .; मराठी वाङ्मयाचा इतिहास, खंड २, भाग २, (१३५० ते १६८०महाराष्ट्र साहित्य परिषद (, पुणे, १९८२
१८शेणोलीकर ., ह.श्री .; प्राचीन मराठी वाङ्मयाचा इतिहास, मोघे प्रकाशन, कोल्हापूर, १९७१
१९ सरदार ., गं.बा .; संत साहित्याची सामाजिक फलश्रुती, महाराष्ट्र साहित्य परिषद, पुणे, १९७० (०आ ०ति)
२०साखरे ., नानामहाराज, सकलसंतगाथा, खंड १ ते ३, वरदा प्रकाशन, पुणे, १९६७

Progamme Name : M.A. (Marathi) **Course Name : ग्रामीण साहित्य**

Gramin Sahitya

Course code :

Total Credits : 0 4 **Total Mark : 100**

University assessment : 50 **College assessment :50**

Course Objective

१) ग्रामीण समाज आणि संस्कृतीचा परिचय करून देणे.
२) ग्रामीण चळवळी आणि साहित्य यांचा अनुबंध अभ्यासणे.
३) ग्रामीण साहित्यिकांनी हाताळलेले रचनाबंध लक्षात घेणे.
४) ग्रामीण साहित्यातील सामाजिक चित्रणाचा अभ्यास करणे.

Course Outcomes

१) ग्रामीण साहित्याची संकल्पना स्पष्ट होईल.
२) ग्रामीण साहित्य निर्मिती मागील तत्त्वविचार लक्षात येईल.
३) प्रवाहांच्या साहित्यातील ग्रामीण साहित्याचे महत्त्व अधोरेखित होईल.
४) ग्रामीण साहित्यातील सामाजिक, सांस्कृतिक चित्रणाचा अभ्यास करता येईल.

MODULE I : (श्रेयांकने २, व्याख्याने ३०(

घटक – १
अ) ग्रामीण समाज व संस्कृती
आ) ग्रामीण भागातील चळवळी
इ) ग्रामीण जीवन : आंतरसंबंध, व्यवसायाचे स्वरूप

घटक – २
अ) ग्रामीण साहित्याची संकल्पना व स्वरूप
आ) ग्रामीण साहित्य चळवळ
इ) ग्रामीण साहित्य : निर्मिती प्रेरणा

MODULE II : (श्रेयांकने २, व्याख्याने ३०(

घटक – ३
अ) स्वातंत्र्यपूर्व काळातील ग्रामीण साहित्य
आ) स्वातंत्र्योत्तर ग्रामीण साहित्य
इ) ग्रामीण साहित्याचे प्रकार

घटक – ४

अ) ग्रामीण कथा व कादंबरी (स्थूल परिचय)

आ) खुरपं - सुचिता घोरपडे

इ) विजेने चोरलेले दिवस - संतोष जगताप

परीक्षा पद्धती :

अ५0एकूण गुण - अंतर्गत परीक्षा (

१गुणांसाठी दोन अंतर्गत परीक्षा २० - २० (

२उपस्थिती (, सादरीकरण आणि उपक्रमांमधील सहभाग गुण १० :

आ५०एकूण गुण -सत्रान्त परीक्षा (

१गुणांसाठी एक दीर्घोत्तरी प्रश्न १५पर्यायासह यावर आधारित २व १घटक (

२ ४व ३घटक (यावर आधारित पर्यायासह १५ गुणांसाठी एक दीर्घोत्तरी प्रश्न

३१घटक (, २, ३ व ४ यावर आधारित पर्यायासह २० गुणांसाठी चार (आठपैकी चार)टिपा

संदर्भ ग्रंथसूची

१) यादव, आनंद; ग्रामीण साहित्य स्वरूप आणि वास्तवता

२) यादव, आनंद; मराठी साहित्य समाज आणि संस्कृती

३) भोळे, भा .लमहात्मा फुले विचार आणि वारसा .

४) भोसले, दग्रामीण साहित्य एक चिंतन .ता .

५) वाघमारे, जनार्दन साहित्यचिंतन

६) कोत्तापले, नागनाथ, ग्रामीण साहित्य स्वरूप आणि शोध

७) मुलाटे, वासुदेव; ग्रामीण कथा स्वरूप आणि विकास

८) पवार, गोव हातकणंगलेकर .मा ., म.द .; मराठी साहित्य प्रेरणा व स्वरूप

Programme Name : M.A. (Marathi) **Course Name : भाषांतर कौशल्ये**

Translation Skill

Course code :

Total Credits : 0 4 **Total Mark : 100**

University assessment : 50 **College assessment :50**

Course objective

१) भाषांतर ही संकल्पना समजून घेणे .
२) अनुवादरूपांतर आणि भाषांतर या संकल्पनांचा परिचय करून घेणे ,
३) मूळ भाषा आणि लक्ष्यभाषा यातील सांस्कृतिक व्यवहार तपासणे .
४) भाषांतरातील सममूल्यता, भाषांतरणीयता या संकल्पनांचा अभ्यास करणे.
५) भाषांतर संकल्पनेचा कथा .करण्यासाठी उपयोजन करणे आणि कवितांचे भाषांतर ,लेख ,

Course outcome

१) अनुवाद रूपांतर आणि भाषांतर या संकल्पनांचा ,परिचय परिचय होईल.
२) मूळ भाषा आणि लक्ष्यभाषा यातील सांस्कृतिक व्यवहार ज्ञात होईल.
३) भाषांतरातील सममूल्यता, भाषांतरणीयता या संकल्पनांच्या तात्त्विक मांडणीच्या अभ्यासातून सैद्धांतिक दृष्टिकोन प्राप्त होईल.
४) भाषांतर करण्याचे कौशल्य प्राप्त होईल.

MODULE 1 : (श्रेयांकने २, व्याख्याने ३०(

घटक १

अ?भाषांतर म्हणजे काय (
आभाषांतराचे स्वरूप (
इ भाषांतराचे महत्त्व (

घटक २

अकृती भाषांतर एक दुय्यम - भाषांतर व्यवहारातील महत्त्वाचे प्रश्न(
आभाषिक की सांस्कृतिक -भाषांतराचे स्वरूप(
इभाषांतरातील सममूल्यता (, भाषांतरणीयता

MODULE 2: (श्रेयांकने २, व्याख्याने ३०(

घटक ३ -
अभाषांतरातील भाषिक व शैलीविषयक अडचणी (
आभाषांतरातील सांस्कृतिक अडचणी (
इभाषांतराचे जागतिकीकरणात महत्त्व (

घटक ४ -
(भाषांतर उपयोजन)
अ) मराठीतून इंग्रजी कविता -

१(Aginst Ritualism - संत तुकाराम- The Songs of Tukoba – Translated by Gail Omvedt , Bharat Patankar
२ (Water नामदेव ढसाळ -
Namdeo Dhasal - Poet of the Under world , translated by Dilip Chitre , Navayana , 2007 ,.P ४३
३ (Harmony - श्रीधर नांदेडकर
दिलीप चव्हाण ‘ ,एकोपा १०१८, आपले वाड्मयवृत्त ’
आ लेख - इंग्रजीतून मराठी (
१ गेल ऑमव्हेट - बौद्ध संस्कृती (
Buddhism in India ,Gail Omvedt,SAGE - Publications , New Delhi 2003, बौद्ध संस्कृती अनुवादक , उत्पल व्ही.बी.
इ कथा - हिंदीतून मराठी (
१अंडेस्टुड (कैलास वानखेडे -
अनुवाद २०१५,परममित्र प्रकाशन ठाणे , प्रकाशक , समकालीन भारतीय आंबेडकरी कथा , अरविंद सुरवाडे -

परीक्षा पद्धती :

अ५0एकूण गुण -अंतर्गत परीक्षा (
१गुणांसाठी दोन अंतर्गत परीक्षा २०-२० (
२गुण १० : सादरीकरण आणि उपक्रमांमधील सहभाग ,उपस्थिती (

आ५०एकूण गुण -सत्रान्त परीक्षा (
१गुणांसाठी एक दीर्घोत्तरी प्रश्न १५यावर आधारित पर्यायासह   २व १घटक (
२गुणांसाठी एक दी १५यावर आधारित पर्यायासह   ४व ३ घटक (र्घोत्तरी प्रश्न
३१घटक (, २, ३ व ४ यावर आधारित पर्यायासह २० गुणांसाठी चार (आठपैकी चार)टिपा

संदर्भ ग्रंथसूची

१) भाषांतर चिकित्सा डॉ -. मधुकर मोकाशी, स्नेहवर्धन प्रकाशन, पुणे
२) भाषांतरमीमांसा कल्याण काळे .संपा -, अंजली सोमण, प्रतिमा, पुणे
३) भाषांतर शास्त्र की कला?- मफाटक .वि ., रजनी ठकार, वरदा, पुणे
४) भाषांतर - सदा कऱ्हाडे, लोकवाङ्मयगृह, मुंबई
५) भाषांतर आणि भाषा विलास सारंग -, मौज, मुंबई
६) अनुवादमीमांसा केशव तुपे .संपा -, साक्षात, औरंगाबाद
७) अनुवादविज्ञान निलेश लोंढे -, स्वरूप, पोखर्णी, परभणी

Programme Name : M.A. (Marathi) **Course Name : सर्जनशील लेखन –कादंबरी**
creative literature – Novel
Course code
Total Credits : 04 **Total Marks : 100**
University assessment : 50 **College assessment : 50**

Course objective

१) सर्जनशील साहित्याची संकल्पना आणि सिद्धांत समजून घेणे, सर्जनशील साहित्याचे तंत्र अवगत करणे.
२) कथनात्मक साहित्याच्या निर्मितीप्रक्रियेचा अभ्यास करणे.
३) कादंबरीचे वैशिष्ट्ये समजून घेणे आणि कादंबरीच्या घटकांचा अभ्यास करणे.
४) कादंबरी लिहिण्याचे तंत्र अभ्यासणे .

Course outcome

१.सर्जनशील साहित्याची संकल्पना आणि सिद्धांत यांचा परिचय होईल (
२.सर्जनशील साहित्याच्या लेखन तंत्राचा अभ्यास होईल (
३.कथनात्मक साहित्याच्या निर्मितीप्रक्रियेचा परिचय होईल (
४ .कादंबरीचे लेखन तंत्र प्राप्त होईल (
५.कादंबरी लिहिण्याचे कौशल्य समजेल (

MODULE I : (श्रेयांकने २, व्याख्याने ३०(

घटक १:
अ सर्जनशीलता म्हणजे काय (?
आ सर्जनशील (साहित्याची निर्मिती स्वरूप आणि संकल्पना सर्जनशील लेखन -, लेखक, वाचक अनुबंध
इसर्जनशीलतेविषयीचे विविध सिद्धांत (

घटक २
अव्यावहारिक लेखन आणि सर्जनशील लेखन (
आकथनात्म (, नाट्यात्म, काव्यात्म साहित्य स्वरूप
इ(कथनात्मक साहित्याची निर्मिती प्रक्रिया स्वरूप

MODULE II : (श्रेयांकने २, व्याख्याने ३०(

घटक ३ -
अकादंबरी या साहित्यप्रकारचे तात्त्विक विवेचन (
आकादंबरी या साहित्यप्रकाराच्या घटकांचा अभ्यास ((कथाबीज ,प्रसंग ,घटना ,पात्ररचना ,संवाद ,बोली ,प्रमाण ,भाषा ,कथन , विषयी मांडणी (
इ कादंबरीची (लेखन शैली

घटक ४ -
अ(कादंबरी या साहित्य प्रकाराच्या निर्मितीचे तंत्र आणि टप्पे
आकादंबरीचा लेखन आराखडा (

इ(कादंबरी लेखन कृती उपक्रम

परीक्षा पद्धती :

अ५0एकूण गुण -अंतर्गत परीक्षा (

१गुणांसाठी दोन अंतर्गत परीक्षा २०-२० (

२ सादरीकरण ,उपस्थिती (आणि उपक्रमांमधील सहभाग गुण १० :

आ५०एकूण गुण -सत्रान्त परीक्षा (

१गुणांसाठी एक दीर्घोत्तरी प्रश्न १५यावर आधारित पर्यायासह २व १घटक (

२गुणांसाठी एक दीर्घोत्तरी प्रश्न १५यावर आधारित पर्यायासह ४व ३घटक (

३१घटक (, २, ३ व ४ यावर आधारित पर्यायासह २० गुणांसाठी चार (आठपैकी चार) टिपा

संदर्भ ग्रंथसूची

१रेने वेलेक व ऑस्टिन वॉरेन -साहित्य सिध्दान्त ., अनुवादमालशे .गं .स :, महाराष्ट्र राज्य साहित्य व संस्कृती मंडळ, मुंबई

२कला म्हणजे काय .? - टॉलस्टाय, अनुवादसाने गुरुजी :, कॉन्टिनेन्टल, पुणे

३ सौंदर्य .आणि साहित्यमर्ढेकर .सी .बा -, मौज, मुंबई

४ संत .का .दु - साहित्य आणि इतर ललित कला .

५ आनंद यादव .डॉ - साहित्याची निर्मितीप्रक्रिया .

६ भालचंद्र नेमाडे - निवडक मुलाखती .

७व्यंकटेश माडगूळकर - चित्र आणि चरित्रे .

८हातकणंग .द.म .संपा - ची निवडक पत्रे .एं.जी .लेकर

९विलास सारंग - सर्जनशीलता आणि लिहिता लेखक ., मौज, मुंबई

१०आनंद पाटील -सृजनात्मक लेखन ., पद्मगंधा, पुणे

११सुधाकर देशमुख - प्रतिभा आणि सर्जनशीलता ., पद्मगंधा, पुणे

१२आनंद वास्कर .वाक्यप्रकारः संकल्पना व स्वरूप संपा ., अन्वय प्रकाशन, पुणे

१३वाचणाऱ्याची . रोजनिशी सतीश काळसेकर, लोकवाङ्मयगृह, मुंबई

१४कुंडले .बा .म - सर्जनशीलता ., नूतन, पुणे

१५अनिल गवळी - भाषासंवाद ., नंदकुमार मोरे, सायन, पुणे

१६रंगनाथ पठारे / दिलीप पुरुषोत्तम चित्रे -प्रत्यय आणि व्यत्ययः एक संवाद ., शब्दालय, श्रीरामपूर

१७ - साहित्याची भाषा .भालचंद्र नेमाडे, साकेत, औरंगाबाद

१८कुलकर्णी .अं .अ- हे लेखकाला माहीत हवेच ., कॉटिनेन्टल, पुणे

१९ललित साहित्यातील आकृतिबंधाची जडणघडण मधू कुलकर्णी ., शुभदा सारस्वत, पुणे

२०वास्कर आनंद .संपा - वाङ्मयप्रकार स्वरुप आणि संकल्पना .

२१साहित्याची निर्मितिप्रक्रिय .ा आनंद यादव, मेहता, पुणे

२२हरिश्चंद्र थोरात .डॉ - कादंबरी एक साहित्य प्रकार .

२३हरिश्चंद्र थोरात .डॉ - कादंबरीविषयी .

२४ .Becoming a writer - Dorothea Brande, New York, Tarcher, 1981

२५ .Aspects of the Novel -E. M. Forster, London, 1927

२६ .Studying Plays -Wallis Mick and Shepherd Simon, Bloomsbury Academies, 2010

ProgammeName : M.A. (Marathi) **Course Name : स्त्रीवाद आणि मराठी साहित्य**

Feminism and MartahiLiterature

Course code :

Total Credits : 0 4 **Total Mark : 100**

University assessment : 50 **College assessment :50**

Course Objective

१) स्त्रीवादी साहित्याची संकल्पना आणि सिद्धांत समजून घेणे.
२) साहित्य, समाज आणि स्त्रियांच्या चळवळी यांचा अनुबंध तपासणे
३) स्त्रीवादी साहित्यातून बदलत्या स्त्रीवादी जाणिवांचा शोध घेणे
४) स्त्रीवादी कविता, कथा, कादंबरी आणि नाटक या साहित्यप्रकाराचे वेगळेपण अभ्यासणे.

Course outcome

१) स्त्रीवादी साहित्याची संकल्पना आणि सिद्धांत यांचा परिचय होईल.
२) साहित्य, समाज आणि स्त्री चळवळी यांचा अनुबंध ज्ञात होईल.
३) समाज व्यवस्थेतील स्त्री शोषणाची परंपरा लक्षात येईल.
४) स्त्रीवादी साहित्याची निर्मिती प्रक्रिया अभ्यासता येईल.

MODULE I : (श्रेयांकने २, व्याख्याने ३०(

घटक १ :
अ संकल्पना व स्वरूप ,प्रेरणा – स्त्रीवाद (
आ पाश्चात्य स्त्रीवाद प्रवाह (
इ भारतीय स्त्रीवाद प्रवाह (

घटक २(
अ महाराष्ट्रातील स्वातंत्र्यपूर्व स्त्री चळवळ (
आमहाराष्ट्रातील स्वातंत्र्योत्तर स्त्री चळवळ (
इ स्त्रीवादी नियतकालिके (

MODULE II : (श्रेयांकने २, व्याख्याने ३०(

घटक ३
अ : स्त्रीवादी समीक्षा (पाश्चात्य प्रारूपे
आभारतीय प्रारूपे : स्त्रीवादी समीक्षा (
इमराठीतील स्त्रीवादी समीक्षा (

घटक ४
अ) मराठीतील स्त्रीवादी साहित्य (कथा आणि कादंबरीच्या विशेष संदर्भात)

आ (उपयोजन स्त्रीलिखित कथांची स्त्रीवादी समीक्षा -

लेखिका	कथा	कथासंग्रह	प्रकाशक	–
१ गौरी देशपांडे	जावे त्यांच्या वंशा (	आहे हे असं आहे	मौज प्रकाशन गृह.मुंबई ,	
२	मेघना पेठे	आस्था आणि गवारीची भाजी	आंधळ्याच्या गायी (राजहंस प्रकाशनमुंबई,	
३	ड	हातचा एकउर्मिला पवार	धिं (अक्षर प्रकाशन मुंबई,	
४	“ ! नदी सय ,मी ह्येर ना “	नजुबाई गावीत (नवसा भिलणीचा एल्गार	सुगावा प्रकाशनपुणे ,	
५	प्रिया तेंडूलकर (फर्टीलिटी क्लिनिक	जावे तिच्या वंशा	राजहंस प्रकाशन पुणे,	

इ – (कादंबरी) फिन्द्री (सुनीता बोर्डे

परीक्षा पद्धती :

अ५0एकूण गुण - अंतर्गत परीक्षा (

१ २० - २० (गुणांसाठी दोन अंतर्गत परीक्षा

२उपस्थिती (, सादरीकरण आणि उपक्रमांमधील सहभाग गुण १० :

आ५०एकूण गुण -सत्रान्त परीक्षा (

१गुणांसाठी एक दीर्घोत्तरी प्रश्न १५यावर आधारित पर्यायासह २व १घटक (

२गुणांसाठी एक दीर्घोत्तर १५यावर आधारित पर्यायासह ४व ३घटक (ी प्रश्न

३१घटक (, २, ३ व ४ यावर आधारित पर्यायासह २० गुणांसाठी चार (आठपैकी चार) टिपा

संदर्भ ग्रंथसूची

१) ऑमव्हेट, गेल,; जोतिबा फुले आणि स्त्रीमुक्तीचा विचार

२) आठलेकर, मंगला; तिची कथा, राजहंस प्रकाशन, पुणे

३) कर्वे, स्वाती,; स्त्री विकासाच्या पाऊलखुणा, प्रतिमा प्रकाशन, पुणे

४) कर्वे, स्वाती,; स्त्री विकासाची नवी क्षितिजे, प्रतिमा प्रकाशन, पुणे

५) खांडगे, मंदा (.संपा); स्त्री साहित्याचा मागोवा, खंड १ व २, साहित्यप्रेमी भगिनी मंडळ, पुणे, २००२

६) गोखले, करुणा,; बाईमाणूस, राजहंस प्रकाशन, पुणे

७) गोखले, करुणा (०अनु); सेकंड सेक्स, मूळ लेखिका सिमॉन द बोव्हा

८) जाधव, मनोहर,; समीक्षेतील नव्या संकल्पना, स्वरूप प्रकाशन, औरंगाबाद

९) जाधव, रा.ग .,; आधुनिक मराठी कवयित्रींची कविता, प्रतिमा प्रकाशन, पुणे

१०) धोंगडे, अश्विनी,; संदर्भ स्त्री पुरुष, दिलिपराज प्रकाशन, पुणे, २००३

११) धोगडे, अश्विनी,; स्त्रीवादी समीक्षास्वरूप आणि उपयोजन-, दिलिपराज प्रकाशन, पुणे, २००३

१२) नानिवडेकर, मेघा,; महाराष्ट्रातील स्त्री चळवळीचा मागोवा, प्रतिमा प्रकाशन, पुणे

१३) निरगुडकर, भारती,; समीक्षासंहिता, शब्दालय प्रकाशन, श्रीरामपूर, २०१२

१४) फडके, भालचंद्र,; मराठी लेखिका चिंता आणि चिंतन, श्रीविद्या प्रकाशन, पुणे

१५) भागवत, विद्युत; स्त्री प्रश्नांची वाटचाल, प्रतिमा प्रकाशन, पुणे, २००४

१६) भागवत, विद्युत,; स्त्रीवादी सामाजिक विचार, डायमंड पब्लिकेशन, पुणे, २००८

१७) भोसले, नारायण; महाराष्ट्रातील स्त्रीविषयक सुधारणावाद्यांचे सत्ताकारण, द ताईची प्रकाशन, पुणे

१८) भोसले, नारायण; अब्राह्मणी स्त्रीवाद, अथर्व प्रकाशन, जळगाव

१९) महाजन, वंदना,; मराठी कादंबरीतील स्त्रीवाद, स्नेहवर्धन प्रकाशन, पुणे, २०१०

२०) महाजन, वंदना,; स्त्रीवाद आणि मराठी साहित्य, विजय प्रकाशन, नागपूर , २०१२
२१) महाजन, वंदना,; सांस्कृतिक प्रवाहांची स्त्रीवादी समीक्षा, स्नेहवर्धन प्रकाशन, पुणे
२२) रानडे, प्रतिभा,; स्त्रीप्रश्नांची चर्चा एकोणिसावे शतक, पद्मगंधा प्रकाशन, पुणे
२३) वरखेडे, मंगला,; स्त्रीवाद संकल्पना व उपयोजन, का. सवाणी प्रगत अध्ययन संस्था ., धुळे
२४) साळुंखे, आह .,; हिंदु संस्कृती आणि स्त्री, लोकवाङ्मय गृह, मुंबई
२५) भागवत वंदना, सपकाळ अनिल, गीताली वि.मं.; (संपासंदर्भासहित स्त्रीवाद (, स्त्रीवादाचे समकालीन चर्चाविश्व, शब्द पब्लिकेशन, मुंबई आवृत्ती पहिली २०१८
२६) जिगे, डॉचिन्मय प्रकाशन औरंगाबाद ,नवा अन्वयार्थ – महाभारतातील स्त्रिया ;सर्जेराव.

Programme Name: M.A. (Marathi) **Course Name : पटकथालेखन**

Screenplay Writing

Course code:

Total Credits: 04 **Total Marks: 100**

University assessment: 50 **Department assessment: 50**

Course objective

१) चित्रपट कलेचे तंत्र अवगत करणे.
२) चित्रपटाच्या घटकांचा अभ्यास करणे.
३) पटकथेचे महत्त्व समजून घेणे आणि पटकथेच्या घटकांचा अभ्यास करणे.
४) पटकथा लिहिण्याचे तंत्र अवगत करणे.

Course outcome

१) चित्रपटाच्या भाषेचा परिचय होईल.
२) पटकथेच्या घटकांचा परिचय होईल.
३) पटकथेच्या लेखन तंत्राचे आकलन होईल .
४) पटकथा लिहिण्याचे कौशल्य अवगत होते आणि लघुपटाची पटकथा लिहिता येईल.

MODULE 1 : (श्रेयांकने २, व्याख्याने ३०(

घटक १ :
अस्वरूप चित्रपट माध्यम (आणि वैशिष्टये
आचित्रपट संस्कृती (
इचित्रपट भाषा आणि व्याकरण (

घटक २
अलेखन : चित्रपटाचे चित्रिकरणपूर्व घटक (, कथाबीज, पटकथा, दृश्यानुसंधान, संवाद, दिग्दर्शन, निर्माता (स्थूल परिचय)
आस्थळ - चित्रपटाचे चित्रिकरण दरम्यानचे घटक (, नेपथ्य, संगीत, पार्श्वसंगीत, वेशभूषा, रंगसंगती, अभिनय, छायाचित्रण
इसंकलन : चित्रिकरणोत्तर घटक (, वितरण, प्रसिद्धी (स्थूल परिचय)

MODULE 2 : (श्रेयांकने २, व्याख्याने ३०(

घटक ३
अकथात्मक पटकथा स्वरूप आणि वैशिष्टये (
आकथात्मक पटकथा लेखनतंत्र संरचना (
इपटकथेचे विविध घटक (

घटक ४
अ मराठी चित्रपटांचा परिचय (
आविजय तेंडुलकर - उंबरठा : नेमलेल्या चित्रपट पटकथेचा अभ्यास (
इअनिल सपकाळ - गाभारा : नेमलेल्या चित्रपट पटकथेचा अभ्यास (

परीक्षा पद्धती :

अ५0एकूण गुण -अंतर्गत परीक्षा (
१गुणांसाठी दोन अंतर्गत परीक्षा २०-२० (
२ (उपस्थितीगुण १० : सादरीकरण आणि उपक्रमांमधील सहभाग ,

आ५०एकूण गुण -सत्रान्त परीक्षा (
१.गुणांसाठी एक दीर्घोत्तरी प्रश्न १५यावर आधारित पर्यायासह   २व १घटक (
२.गुणांसाठी एक दीर्घोत्तरी प्रश्न १५यावर आधारित पर्यायासह   ४व ३घटक (
३१घटक (, २, ३ व ४ यावर आधारित पर्यायासह २० गुणांसाठी चार (आठपैकी चार) टिपा

संदर्भ ग्रंथसूची

१जोशी ., रा(.अनु) .भि ., मूमर्ढेकर .सी .बा .ले., कला आणि मानव, मौज प्रकाशन गृह, मुंबई, १९८३
२जाधव ., रा.ग ., कला, साहित्य व संस्कृती, सुगंधा प्रकाशन, पुणे
३अत्रे ., प्र.के ., कन्हेचे पाणी, परचुरे प्रकाशन मंदिर, मुंबई, १९८६
४खोपकर ., अरुण, गुरुदत्ततीन अंकी शोकांतिका-, ग्रंथाली वाचक चळवळ १९८५
५अत्रे ., प्र.के ., चित्रकथा, परचुरे प्रकाशन मंदिर, मुंबई, १९८५
६दीक्षित ., विजय, चित्रपटएक कला-, रेणुका प्रकाशन, १९७९
७सपकाळ ., अनिल मराठी चित्रपटांची पटकथा, अनुबंध प्रकाशन, पुणे, २००५
८काळे ., नारायण के प्रतिमा, रूप आणि गंध, १९७६
९साठे ., वसंत, बखर सिनेमाची, व्ही मुंबई ,शांताराम चलच्चित्रशास्त्रीय अनुसंधान व सांस्कृतिक प्रतिष्ठान .
१०कुलकर्णी ., अ.वा ., मराठी नाट्यलेखनतंत्राची वाटचाल, व्हीनस प्रकाशन, पुणे, १९७६
११हातकणंगलेकर ., मव पवार .द ., गोप्रेरणा व स्वरूप-मराठी साहित्य .मा ., पॉप्युलर प्रकाशन, १९८६
१२संत ., दु.का ., ललितकला आणि ललित वाङमय, एमफडके .व्ही ., १९८२
१३कुलकर्णी ., मधु, ललितसाहित्यातील आकृतीबंधाची जडणघडण, शुभदा सारस्वत, १९८७
१४माडगूळकर ., ग.दि .; वाटेवरल्या सावल्या, विश्वमोहिनी प्रकाशन, १९८७
१५तेंडुलकर ., विजय, सामना, नीलकंठ प्रकाशन, १९७८
१६नेमाडे ., भालचंद्र, साहित्याची भाषा, साकेत प्रकाशन,१९८७
१७शिंदे ., मा.कृ ., सिनेमाशास्त्र आणि तंत्र, नवमत प्रकाशन संस्था, मुंबई, १९८०
१८ .खोपकर, अरुण२०२२आवृत्ती पहिली जुलै ,राजहंस प्रकाशन पुणे ,प्राक सिनेमा ;
१९ मुंबई ,अक्षर प्रकाशन ,सिनेमाची चित्तरकथा ,राणे अशोक .
२० .Ludolf, Anheim, Film as Arts, Feber&Feber, London, 1983
२१ .Morris, Beja, Film &Literature, Longman, New York, 1979
२२ .Dwight V. Swain &Joye R. Swain, Film Scripting & Practical Manual, Focal Press,London, 1987

Sem. - III

Syllabus
M.A. (Marathi)
(Sem.- III)
Format of Syllabus

Programme Name: **M.A. (Marathi)**

Course Name: आधुनिक मराठी वाङ्मयाचा इतिहास (१९२०ते १८१८) १ -
History of Modern Literture 1818 to 1920
Course Code:

Total Credits: 04

Total Marks: 100

University assessment: 50

College assessment: 50

Course Objective

१) वाङ्मयीन इतिहासाची संकल्पना समजून घेणे.
२) मराठी वाड्मयाचा इतिहास अभ्यासणे.
३) वाड्मय निर्मितीचे सामाजिक सांस्कृतिक संदर्भ तपासणे.
४) वाङ्मयाचे ऐतिहासिक परिप्रेक्ष समजून घेणे .

Course Outcomes

१) वाङ्मयीन इतिहासाची संकल्पना समजून घेता येईल.
२) मराठी वाङ्मयाचा इतिहास अभ्यासता येईल .
३) विशिष्ट काळातील साहित्य निर्मिती आणि सामाजिक.सांस्कृतिक परिस्थिती यांच्यातील परस्पर संबंधांचा अभ्यास करता येईल ,
४) साहित्य प्रकारांचा ऐतिहासिक परिप्रेक्ष लक्षात येईल.

MODULE 1: (श्रेयांकन ,2व्याख्यान ३०)

घटक १

अ) १८१८ ते १९२० या कालखंडाची सामाजिक व सांस्कृतिक पार्श्वभूमी .
ब या कालखंडातील साहित्याच्या प्रेरणा १९२०ते १८१८ (
क या कालखंडातील साहित्याचे स्वरूप १९२०ते १८१८ (

MODULE 2: (श्रेयांकन ,2व्याख्यान ३०)

घटक २

अ) निबंध वाङ्मयाचे स्वरूप
ब निबंध (वाङ्मयाची वैशिष्टये
क या कालखंडातील निबंध १९२०ते १८१८ (वाङ्मयाचा आढावा

MODULE 3: (श्रेयांकन ,2व्याख्यान ३०)

घटक 3

अ कथा (वाङ्मयाचे स्वरूप
ब कथा (वाङ्मयाची वैशिष्टये
क या कालखंडातील कथा १९२०ते १८१८ (वाङ्मयाचा आढावा

MODULE 4: (श्रेयांकन ,2व्याख्यान ३०)

घटक ४

अ नाट्य (वाङ्मयाचे स्वरूप

ब नाट्य (वाङ्मयाची वैशिष्टये

क या कालखंडातील नाट्य १९२०ते १८१८ (वाङ्मयाचा आढावा

परीक्षा पद्धती :

अ५0एकूण गुण - अंतर्गत परीक्षा (

१दोन अंतर्गत परीक्षा गुणांसाठी २० - २० (

२उपस्थिती (, सादरीकरण आणि उपक्रमांमधील सहभाग गुण १० :

आ५०एकूण गुण -सत्रान्त परीक्षा (

१गुणांसाठी एक दीर्घोत्तरी प्रश्न १५यावर आधारित पर्यायासह २व १घटक (

२गुणांसाठी एक दीर्घोत्तरी प्रश्न १५यावर आधारित पर्यायासह ४व ३घटक (

३१घटक (, २, ३ व ४ यावर आधारित पर्यायासह २० गुणांसाठी चार (आठपैकी चार) टिपा

संदर्भ ग्रंथसूची

१काळे ., के० ना० व इतर (०संपा); मराठी रंगभूमी घटना आणि परंपरा-मराठी नाटक :, मुंबई मराठी साहित्यसंघ, मुंबई, १९७१

२कुरुंदकर ., नरहर; धार आणि काठ, देशमुख आणि कंपनी पब्लिशर्स, पुणे, १९९० ०दु)आ०(

३कुलकर्णी ., अनिरुद्ध, प्रदक्षिणा२खंड -, कॉन्टिनेंटल प्रकाशन, पुणे, २००४ (पुनर्मुद्रण)

४कुलकर्णी ., व० दि० (०संपा); मराठी नियतकालिकांचा वाङ्मयीन अभ्यास, खंड १ मराठी विभाग -, मुंबई विद्यापीठ आणि श्रीविद्या प्रकाशन, पुणे, १९८७

५कुलकर्णी ., व० दि व इतर (०संपा); मराठी वाङ्मयाचा इतिहास६खंड -, भाग १महाराष्ट्र साहित्य परिषद ., पुणे, १९८८

६कुलकर्णी ., व० दि व इतर (०संपा); मराठी वाङ्मयाचा इतिहास६खंड -, भाग २महाराष्ट्र साहित्य परिषद ., पुणे, १९९१

७कुलकर्णी ., गो० म० व इतर (०संपा); वाङ्मयेतिहास सद्यस्थिती आणि :अपेक्षा, मेहता पब्लिशिंग हाऊस, पुणे, १९९५

८जोग ., रा० श्री० (०संपा); मराठी वाङ्मयाचा इतिहास५खंड -, भाग १, महाराष्ट्र साहित्य परिषद, पुणे, १९७३

९जोग ., रा० श्री० (०संपा); मराठी वाङ्मयाचा इतिहास५खंड -, भाग २, महाराष्ट्र साहित्य परिषद, पुणे, १९७३जोशी .१० ., प्र० न०; मराठी वाङ्मयाचा विवेचक इतिहास (प्राचीन व अर्वाचीन काल), प्रसाद प्रकाशन, पुणे, १९७८

११देशपांडे ., अ ० ना०; आधुनिक मराठी वाङ्मयाचा इतिहास, भाग १, व्हीनस प्रकाशन, पुणे, १९९२ (०आ ०दु)

१२देशपांडे ., अ ० ना०; आधुनिक मराठी वाङ्मयाचा इतिहास, भाग २, व्हीनस प्रकाशन, पुणे, १९९२ (०आ ०दु)

१३देशपांडे ., कुसुमावती; मराठी कादंबरी, मुंबई मराठी साहित्यसंघ, मुंबई, १९७५

१४देशमुख ., उषा मा० (०संपा); मराठी नियतकालिकांचा वाङ्मयीन अभ्यास, खंड २, मराठी विभाग, मुंबई विद्यापीठ आणि स्नेहवर्धन प्रकाशन, पुणे, १९९४

१५देशमुख ., उषा मा० (०संपा); मराठी नियतकालिकांचा वाङ्मयीन अभ्यास, खंड ३, मराठी विभाग, मुंबई विद्यापीठ आणि स्नेहवर्धन प्रकाशन, पुणे, १९९४

१६पवार ., गो० मा० व इतर :(०संपा)मराठी साहित्य प्रेरणा व स्वरूप :, पॉप्युलर प्रकाशन, मुंबई, १९८६

१७(०संपा) पवार दया आणि इतर ., डॉ० आंबेडकर गौरवग्रंथ-, महाराष्ट्र राज्य साहित्य आणि संस्कृती मंडळ, मुंबई, १९९३

१८पुंडे ., द० दि० (०संपा), वाङ्मयेतिहासाची संकल्पना, प्रतिमा प्रकाशन, पुणे, १९९४

१९पोतदार ., द० वा०; मराठी गद्याचा इंग्रजी अवतार, ए० पी० बापट बुक सेलर्स, १९२२

२०बनहट्टी ., श्री० ना०; मराठी नाट्यकला उद्गम आणि विकास :, पुणे विद्यापीठ, पुणे, १९५९
२१बांदिवडेकर ., चंद्रकांत; मराठी कादंबरीचा इतिहास, मेहता पब्लिशिंग हाऊस, पुणे, १९८९
२२सरदार ., गं० बा०; अर्वाचीन मराठी गद्याची पूर्वपीठिका, मॉडर्न बुक डेपो, पुणे, १९३७
२३शेवडे ., इंदुमती; मराठी कथा उद्गम आणि विकास :, सोमैय्या पब्लि० प्रा० लि०, मुंबई, १९७३
२४१खंड -प्रदक्षिणा ., कॉन्टिनेंटल प्रकाशन, पुणे, २००२ (पुनर्मुद्रण)

Programme Name : **M.A. (Marathi)**

Course Name: समाज भाषाविज्ञान
Social Linguistics
Course Code

Total Credits : 04
Total Marks 100
University assessment : 50
College assessment : 50

Course Objective

१) समाज भाषाविज्ञान शाखेची विद्यार्थ्यांना ओळख करून देणे .
२) भाषा आणि सामाजिक संरचना यांच्या परस्परावलंबित्वाचा अभ्यास करणे.
३) भाषेच्या सामाजिक संकेताचा अभ्यास करणे.
४) समाजभाषा विज्ञान अभ्यासशाखेच्या अनुषंगाने विध्यार्थ्यांना सामाजातील सर्व स्तरातील भाषाव्यवहार जाळे त्यामागील भाषासंप्रेक्षण यांचा विद्यार्थ्यांना अभ्यास घडविणे .

Course Outcomes

१) विद्यार्थ्यांना सामाजिक भाषाविज्ञान अभ्यासशाखेचे महत्त्व ज्ञात होईल.
२) सामाजिक भाषाविज्ञान अभ्यासशाखेच्या ज्ञानामुळे विद्यार्थ्यांचा भाषा अभ्यास दृष्टिकोन व्यापक होईल.
३) सामाजिक भाषाविज्ञान अभ्यासशाखेच्या अभ्यासाने भाषा अभ्यासाला नवी दिशा प्राप्त होईल .
४) सामाजिक भाषाविज्ञान अभ्यासशाखेच्या अभ्यासाने विद्यार्थ्यांना समाज भाषा यांच्यातील अनुबंध लक्षात येईल .

MODULE I: (श्रेयांकन ,2व्याख्यान ३०)

घटक १

अ) समाज भाषाविज्ञान संकल्पना स् :वरूप व व्याप्ती
आ) भाषिक बदल व त्याची कारणेसामाजिक फरक व त्यांचे परिणाम ,
इ) भाषिक सापेक्षता सिद्धांत -सापीर)व्होर्फ व त्याचा प्रतिवाद (

घटक २

अ) व्यवहाराची भाषाउपभाषा ,संपर्क भाषा ,
आ) व्यक्तिभाषापुरुषांची भाषा-स्त्री ,
इ) जात व्यवस्था आणि आर्थिक वर्ग यांच्या भाषा स्वरूप कार्य आणि व्याप्ती :

MODULE II: (श्रेयांकन ,2व्याख्यान ३०)

घटक ३

अ) भाषांतर्गत भेद
आ) भाषाद्वित्वबहुभाषिकत्त्व त्यांचे प्रकार व परिणाम ,व्दैभाषिकत्व ,
इ) बोलीभूगोल

घटक ४

अ) भाषेचे प्रमाणीकरण(भाषाबाह्य निकष) कारणे निकष-
आ) भाषिक धोरणाची आवश्यकता
इ) भाषेच्या नियोजनाचे परिणाम भाषेचे खच्चीकरण किंवा पदोन्नती ,

परीक्षा पद्धती :

अ५0एकूण गुण - अंतर्गत परीक्षा (

१गुणांसाठी दोन अंतर्गत परीक्षा २० - २० (

२उपस्थिती (, सादरीकरण आणि उपक्रमांमधील सहभाग गुण १० :

आ५०एकूण गुण -सत्रान्त परीक्षा (

१गुणांसाठी एक दीर्घोत्तरी प्रश्न १५पर्यायासह यावर आधारित २व १घटक (

२गुणांसाठी एक दीर्घोत्तरी प्रश्न १५यावर आधारित पर्यायासह ४व ३घटक (

३१घटक (, २, ३ व ४ यावर आधारित पर्यायासह २० गुणांसाठी चार (आठपैकी चार) टिपा

संदर्भ ग्रंथसूची

१) कालेलकर, ना० गो०ः भाषा इतिहास आणि भूगोल, मौज, मुंबईकालेलकर ., ना० गो०, भाषा आणि संस्कृती, मौज, मुंबई

२) कुलकर्णी, श्री० र०, तेलंगणातील अरे मराठा समाज भाषा आणि संस्कृती, म०रा० साहित्य संस्कृती मंडळ

३) केळकर, अशोक रा०; मराठी भाषेचा आर्थिक ससार, मराठवाडा सा० प०, औरंगाबादकेळकर ., अशोक रा०; वैखरी आणि भाषा) (भाषाव्यवहार, मॅजेस्टिक, मुंबई

४) केळकर, अशोक रा०, 'भाषिक स्वाधीनता', भाषा आणि जीवन, वर्ष ३, अंक ४, १९८५

५) गोखले, वसंत; 'भाषाविकास व मराठी भाषा समाजव्यवहार', नवभारत, जून, १९९०

६) गोखले, वसंत०, 'डॉ० केतकराच्या भाषाविषयक विचारांबद्दल आणखी थोडेसे', भाषा आणि जीवन, वर्ष ३ .१अंक .१९८५

७) जोशी, श्री० बा०, 'रसनाविलास', महाराष्ट्र टाइम्स, २६ फेब्रुवारी १९९५

८) दातार, छाया, 'जातिवाचक संबोधने स्त्रियांमधली फूटपाडणी', भाषा आणि जीवन, वर्ष २, अंक ३, १९८४देव ., विजया; 'ग्रामीण स्त्री जीवन आणि भाषा', भाषा आणि जीवन, वर्ष १०, अंक २, १९९२

९) प्रधान, ग० प्र०; 'राजकारणातील भाषा', भाषा आणि जीवन, वर्ष ३, अंक २, १९८५

१०) भवाळकर, तारा, 'मायबोलीतील धक्के आणि हिसके', भाषा आणि जीवन, वर्ष ३, अंक २, १९८५

११) मांडे, प्रभाकर, सांकेतिक आणि गुप्त भाषापरंपरा आणि स्वरूप :, सविता प्रकाशन, औरंगाबाद

१२) मालशे, मिलिंद, 'सामाजिक भाषाविज्ञान एक नवे अभ्यासक्षेत्र', मराठी संशोधन पत्रिका, जाफेमा, वर्ष २५, अंक २१९७८ .

१३) मुंडले, आशा; 'भाषेचे प्रदूषण स्त्रीला भोवणारे', भाषा आणि जीवन, वर्ष २, अंक ३, १९८४साने ., राजीव; 'सर्वनामांचे समाजशास्त्र, भाषा आणि जीवन, वर्ष २, अंक २, १९८४

१४) Aitchison, Jean; Language Change, Progress or Decay, London: Fontana. Beteille A.; Cast, Class & Power

१५) Downes W.; Language and Society, London: Fontana

१६) Hudson, R. A.; Sociolinguistics, Cambridge University Press

१७) Trudgill Peter, Sociolinguistics: An Introduction to Language & Society, London: Penguin

Programme Name: **M.A. (Marathi)** Course Name: मराठी साहित्याचा सांस्कृतिक अभ्यास

A Cultural Study of Marathi Literature

Course Code:

Total Credits: 04 Total Marks: 100

University assessment: 50 College assessment: 50

Course Objective

१) संस्कृतीची संकल्पना लक्षात घेणे .

२) सांस्कृतिक अभ्यास पद्धती समजून घेणे.

३) सांस्कृतिक प्रभुत्त्ववाद आणि मराठी साहित्यातील परस्पर संबंध लक्षात घेणे.

४) वाड्मयीन अभिरुचीतील स्थित्यंतरे अभ्यासणे .

Course Outcomes

१) सांस्कृतिक अभ्यासाचे स्वरूप लक्षात येईल.

२) संस्कृतीविषयक दृष्टिकोन लक्षात घेता येतील.

३) संस्कृती आणि साहित्य .संबंध लक्षात येईल परस्पर :

४) मराठी साहित्य आणि सांस्कृतिक प्रभुत्ववाद यांचा अभ्यास करता येईल.

MODULE 1: (श्रेयांकन ,2व्याख्यान ३०)

घटक १

अ) संस्कृतीविषयक विविध दृष्टिकोन

आ) संस्कृती आणि मौखिक साहित्य परंपरा

इ) संस्कृती आणि साहित्य परस्पर संबंध :

घटक २

अ) सांस्कृतिक अभ्यासाचे स्वरूप

आ) सांस्कृतिक अभ्यासाचा पाश्चात्य दृष्टिकोन

इ) सांस्कृतिक अभ्यासाचा भारतीय दृष्टिकोन

MODULE 2: (श्रेयांकन ,2व्याख्यान ३०)

घटक ३

अ) मराठी साहित्य आणि सांस्कृतिक प्रभुत्ववाद.

आ) मराठी वाड्मयीन अभिरुची आणि सांस्कृतिक प्रभुत्ववाद

इ) मराठीतील वाङ्मयीन अभिरुचीतील स्थित्यंतरे

घटक ४

अ) सांस्कृतिक समीक्षेचे स्वरूप

आ) नाटक विजय तेंडुलकर -घाशीराम कोतवाल :

इ) कादंबरी नंदा खरे - उद्या :

परीक्षा पद्धती :

अ५0एकूण गुण - अंतर्गत परीक्षा (

१ २० - २० (गुणांसाठी दोन अंतर्गत परीक्षा

२उपस्थिती (, सादरीकरण आणि उपक्रमांमधील सहभाग गुण १० :

आ५०एकूण गुण -सत्रान्त परीक्षा (

१गुणांसाठी एक दीर्घोत्तरी प्रश्न १५यावर आधारित पर्यायासह २व १घटक (

२गुणांसाठी एक दीर्घोत्त १५यावर आधारित पर्यायासह ४व ३घटक (री प्रश्न

३१घटक (, २, ३ व ४ यावर आधारित पर्यायासह २० गुणांसाठी चार (आठपैकी चार) टिपा

संदर्भ ग्रंथसूची

१) कुलकर्णी ;.म.गो ,मराठी साहित्याची सांस्कृतिक पार्श्वभूमी

२) डहाकेमराठी साहित्य इतिहास आणि संस्कृती ,वसंत आबाजी ,

३) पवार, गो ;.मा .साहित्यमूल्ये आणि अभिरुची

४) पाध्ये, दिगंबर समाज आणि संस्कृती ,साहित्य ;

५) कोतापल्ले नागनाथ, साहित्यसमाज आणि , संस्कृती, प्रतिमा प्रकाशन ,पुणे

६) कुलकर्णी गो.म, मराठी साहित्याची सांस्कृतिक पार्श्वभूमी

७) डहाके वसंत आबाजी ,मराठी साहित्य इतिहास आणि संस्कृती

८) पवार गो. मा ,साहित्यमूल्य आणि अभिरुची

९) पाध्ये दिगंबर ,साहित्य समाज आणि संस्कृती

१०) शेणोलीकर ह श्री ,देशपांडे प्र. न ,महाराष्ट्र संस्कृती, डायमंड पब्लिकेशन, पुणे

११) मालशे मिलिंद, समीक्षासिद्धांत, मौज प्रकाशन, मुंबई

१२) सारंग विलास, बदलते मराठी साहित्य व संस्कृती श्रमिक प्रतिष्ठान, कोल्हापूर

१३) सहस्रबुद्धे पु. ग, महाराष्ट्र संस्कृती

१४) Tetarwal C.R ,literary criticism theory and culturel studies, Penpal publications

१५) Banerjee prantik, Cultural studies text and contexts,daltsons

१६) Nayar prmod, Contemporary literary cultural theory,person of India

१७) Hall Gary and Birchall clare, New Cultural Studies,Orient Blackswan Pvt Ltd

Programme Name: **M.A. (Marathi)**

Course Name: तौलनिक साहित्य

Comparetive Literature

Course Code:

Total Credits: 02

Total Marks: 50

University assessment: 25

College assessment: 25

Course Objective

१) तौलनिक साहित्याची संकल्पना समजून घेणे.

२) तौलनिक साहित्याभ्यासाचे महत्त्व लक्षात घेणे.

३) मराठीतील तौलनिक साहित्याचा अभ्यास करणे.

४) प्रभाव व अनुकरण संकल्पनांचा मराठी साहित्यावरील प्रभाव अभ्यासणे .

Course Outcomes

१) तौलनिक साहित्याची संकल्पना समजून घेता येईल.

२) तौलनिक साहित्य संकल्पनेचे महत्त्व लक्षात येईल.

३) अनुकरण व प्रभाव संकल्पना समजून घेता येतील.

४) मराठीतील तौलनिक साहित्याचा अभ्यास करता येईल .

MODULE 1: (श्रेयांकन ,2व्याख्यान ३०)

घटक १

अ) तौलनिक साहित्याची संकल्पना

आ) तौलनिक साहित्याचे महत्त्व

इ) तौलनिक साहित्याभ्यास प्रयोजन :

घटक २

अ) अनुकरण व प्रभाव संकल्पना :

आ) प्रभावाची कारणमीमांसा

इ) प्रभावाचे स्वरूप

MODULE 2: (श्रेयांकन ,2व्याख्यान ३०)

घटक ३

अ) तौलनिक साहित्य आणि वाड्मय इतिहास

आ) तौलनिक साहित्य आणि समीक्षा

इ) मराठीतील तौलनिक साहित्य

घटक ४

अ) तौलनिक साहित्य आणि संस्कृती व भाषा विशिष्टता

आ) प्रभाव संकल्पना आणि वसाहतकालीन मराठी साहित्य

इ) प्रभाव संकल्पना आणि स्वातंत्र्योत्तर मराठी साहित्य

परीक्षा पद्धती :

अ २५एकूण गुण –अंतर्गत परीक्षा (

३) १ – 0१गुणांसाठी दोन अंतर्गत परीक्षा 0

४) उपस्थिती, सादरीकरण आणि उपक्रमांमधील सहभाग 0 :५ गुण

आ२५एकूण गुण -सत्रान्त परीक्षा (

३) घटक १, २ यावर आधारित पर्यायासह १५ गुणांसाठी एक दीर्घोत्तरी प्रश्न

४) घटक १, २ यावर आधारित पर्यायासह १० गुणांसाठी दोन टिपा (चारपैकी दोन)

संदर्भ ग्रंथसूची

१) बापटवसंत , , तौलनिक साहित्यभ्यास मूलतत्त्वे आणि दिशा, मौज प्रकाशन, मुंबई

२) जहागिरदारचंद्रशेखर ,, तौलनिक साहित्य अभ्यास तत्वे आणि दिशा, कॉन्टिनेन्टल प्रकाशन, मुंबई

३) मिरजकर, निशिकांत, तौलनिक साहित्य, प्रतिमा प्रकाशन, पुणे

४) काळे कल्याण ,,सोमण अंजली, भाषांतरमीमांसा

५) वरखेडेरमेश ,,(संपादक) भाषांतरविद्या

६) कऱ्हाडेसदा ,, भाषांतर, लोकवाड्मय गृह, मुंबई

७) तुपे, केशव, (संपादक) अनुवादमीमांसा ,साक्षात प्रकाशन, औरंगाबाद

८) सारंगविलास ,, भाषांतर आणि भाषा मौज प्रकाशन, मुंबई

९) गिंडे व.पू. शेक्सपियर आणि मराठी नाटक, तौलनिक साहित्याभ्यास ,शब्दालय प्रकाशन , श्रीरामपूर

१०) श्रीधर प्रदीप ,भारतीय साहित्य अध्ययन की नई दिशाये, तक्षशिला प्रकाशन, दिल्ली

११) Bassnett Susan, Comparative literature,Wiley 1993

१२) Stollkneeht Newton.P (Edited) Comparative literature mathod and perspective, Southern IIinois University

ProgammeName : M.A. (Marathi) **Course Name : साहित्य प्रकाराचा अभ्यास : कथात्म साहित्य (कथा आणि कादंबरी)**

Study of Form of Literature : Narrative writing (Story and novel)

Course Code

Total Credits: 04 Total Marks 100

University assessment: 50 College assessment: 50

Course objective

1) साहित्यप्रकाराची संकल्पना अभ्यासणे.
2) कथात्म साहित्याचे स्वरूप समजून घेणे.
3) कथा या साहित्यप्रकाराची वैशिष्टये समजून घेणे.
4) कादंबरी या साहित्यप्रकाराची वैशिष्टये समजून घेणे

Course outcome

1) साहित्यप्रकाराच्या संकल्पनेचे वैशिष्टये ज्ञात होईल.
2) कथात्म साहित्याचे स्वरूप आणि संकल्पना परिचय होईल.
3) कथेच्या घटकांचे महत्त्व समजेल. निर्मिती प्रक्रिया अभ्यासता येईल.
4) कादंबरी या साहित्य प्रकाराची निर्मिती प्रक्रिया अभ्यासता येईल.

MODULE 1: (श्रेयांकने २, व्याख्याने ३०)

घटक १

अ) साहित्यप्रकाराची संकल्पना स्वरूप आणि व्याप्ती

आ) कथात्म साहित्य संकल्पना आणि स्वरूप

इ) कथनमीमांसा आणि साहित्यप्रकार

घटक २

अ) कथा या साहित्यप्रकाराची सैद्धांतिक मांडणी

आ) कथा साहित्यप्रकाराचे घटक

इ) कथा आणि इतर कथनपर साहित्यप्रकार यांतील साम्यभेद

MODULE 2: (श्रेयांकने २, व्याख्याने ३०)

घटक ३

अ) कादंबरी या साहित्यप्रकाराची सैद्धांतिक मांडणी

आ) कादंबरी साहित्यप्रकाराचे घटक स्थल-काल सापेक्षता आणि कादंबरी

इ) कादंबरी आणि इतर कथनपर साहित्यप्रकार यांतील साम्यभेद.

अ) कथनात्म साहित्याची पूर्वपिठिका

आ) मराठी कथेची ऐतिहासिक जडणघडण

इ) मराठी कादंबरीची ऐतिहासिक जडणघडण

घटक ४

1) लेखक परिचय
2) आहे हे असं आहे -गौरी देशपांडे
3) सात सक्कं त्रेचाळीस -किरण नगरकर

परीक्षा पद्धती :

अ) अंतर्गत परीक्षा - एकूण गुण ५0
१) २० - २० गुणांसाठी दोन अंतर्गत परीक्षा
२) उपस्थिती, सादरीकरण आणि उपक्रमांमधील सहभाग : १० गुण
आ) सत्रान्त परीक्षा-एकूण गुण ५०
१) घटक १ व २ यावर आधारित पर्यायासह १५ गुणांसाठी एक दीर्घोत्तरी प्रश्न.
२) घटक ३ व ४ यावर आधारित पर्यायासह १५ गुणांसाठी एक दीर्घोत्तरी प्रश्न.
३) घटक १, २, ३ व ४ यावर आधारित पर्यायासह २० गुणांसाठी चार (आठपैकी चार)टीपा.

संदर्भ ग्रंथसूची

१. कुलकर्णी, वा. ल., मराठी विश्वकोश-खंड ३, (संपा०) तर्कतीर्थ लक्ष्मणशास्त्री जोशी, महाराष्ट्र राज्य साहित्य संस्कृती मंडळ, मुंबई, १९७६
२. गणोरकर, प्रभा (संपा.), संक्षिप्त मराठी वाङ्मयकोश. (१९२० पासून २००३ पर्यंतचा कालखंड), जी. आर. भटकळ फाउंडेशन, मुंबई, २००४
३. जोशी, सुधा, कथा: संकल्पना आणि समीक्षा, मराठी विभाग, मुंबई विद्यापीठ व मौज प्रकाशन गृह, मुंबई, २०००
४. कुलकर्णी, व. दि. (संपा.); साहित्यचिंतन (वार्षिक), जोशी, सुधा 'नवकथेचा उदय आणि कथाकार गाडगीळ' मराठी विभाग, मुंबई विद्यापीठ, १९८३
५. थोरात, हरिश्चंद्र; कथनात्म साहित्य आणि समीक्षा, शब्द पब्लिकेशन्स, मुंबई, २०११
६. पवार, गो. मा. व हातकणंगलेकर, म. द. (संपा.); मराठी साहित्य : प्रेरणा व स्वरूप (१९५०-७५), पॉप्युलर प्रकाशन, मुंबई, १९८६
७ भागवत, श्री. पु., सुधीर रसाळ, मंगेश पाडगावकर, शिल्पा तेंडुलकर, अंजली कीर्तने (संपा.), साहित्य अध्यापन आणि प्रकार, (वा. ल. कुळकर्णी गौरव ग्रंथ), पॉप्युलर प्रकाशन आणि मौज प्रकाशन, मुंबई, १९८७
८. पाटील, गंगाधर; 'कथनमीमांसा', अनुष्टुभ्, दिवाळी अंक १९९१
९. पाटील, गंगाधर 'कथात्म अवकाश आणि प्रदेश', अनुष्टुभ् मे-जून, १९९१
१०. फडके, ना. सी.: लघुकथालेखन : मंत्र आणि तंत्र, व्हीनस प्रकाशन, पुणे
११. फडके, ना. सी., प्रतिभासाधन, देशमुख आणि कंपनी, पुणे, १९६०
१२. शेवडे, इंदुमती, मराठी कथा : उगम आणि विकास, सोमैया पब्लि०, मुंबई
१३. सोमण, अंजली, मराठी कथेची स्थितिगती, प्रतिमा प्रकाशन, पुणे, १९९५
१४. अदवंत, म. ना. मराठी लघुकथेचा इतिहास, नीहारा प्रकाशन, पुणे, २००८
१५. कुलकर्णी, अनिरुद्ध (संपा.); प्रदक्षिणा - खंड १ व २ कॉन्टिनेन्टल प्रकाशन,पुणे, १९७२
१६. राजापुरेला खानोलकरांची प्रतिमा प्रकाशन, पुणे, २००३.देशपांडे, कुसुमावती; 'मराठी कादंबरी'
१७) बापट, गोडबोले, 'मराठी कादंबरी तंत्र आणि विकास'
१८) कुरुंदकर, नरहर 'धार आणि काठ', जोग, ल० ग०. 'कादंबरी'
१९) 'साहित्य : अध्यापन आणि प्रकार', संपा० श्री० पु० भागवत
२०) कादंबरी एक साहित्य प्रकार - हरिश्चंद्र थोरात
२१) Bakhtin, M. M.. The Formal Method in Literary Scholarship, The John Hopkins University Press, Baltimore
२२) Barthes, Roland, Image-Music-Text, Tr. by Stephen Heath, Fontana, 1977
२३) Booth, Wayne The Rhetoric of Fiction, The University of Chicago Press, Chicago, London, 1961
२४) Encyclopedia Britannica, Macropaedia Vol

२५) 'Short Story' Ferrara, Fernando Theory and Model for the Structural Analysis of Fiction, New Literary History, 1974
२६) Genette, Gerard, Narrative Discourse, Cornell University Press, New York, 1980
२७) Henry, James, The Art of fiction', The House of Fiction, ed. Leon Edel, Rupert Hart-Davis, London, 1957
२८) Lubbock, Percy, The Craft of Fiction, Jonathan Cape, Lon don, 1965
२९) Ricoeur, Paul, Narrative Time On Narrative, ed. by, W.J.T. Mitchell, The University of Chicage, Chicago, 1981
३०) Shaw, Valerie The Short Story- A Critical Introduction. Longman, New York. 1983
३१) The Rhetoric of Fiction, Booth, W. C.
३२) Aspects of the Novel, Forster, E. M.
३३) The Theory of the Novel, ed. Halparin John
३४) The Craft of Fiction, Lubbock Percy
३५) The Novel and the Reader, Katherine Lerer

Format of Syllabus

Programme Name: M.A.Marathi

Course Name: आदिवासी साहित्य
Tribal Literature

Course Code:

Total Credits: 04

Total Marks: 100

University assessment: 50

College assessment: 50

Course Objective

१) मराठीतील आदिवासी साहित्यप्रवाहाचा अभ्यास करणे.
२) आदिवासी साहित्य स्वरूप व संकल्पना समजून घेणे.
३) आदिवासी काव्य अभिव्यक्तीचा अभ्यास करणे.
४) आदिवासी कथा व नाटक या वाङ्मय अभ्यास करणे .

Course Outcomes

१) आदिवासी समाजवास्तव विद्यार्थ्यांना ज्ञात होईल.
२) आदिवासी संस्कृती व कला जीवनाचा विद्यार्थ्यांना परिचय होईल.
३) आदिवासी साहित्य अभिव्यक्तीचा विद्यार्थ्यांना अभ्यास घडेल.
४) आदिवासी साहित्य व संस्कृती संशोधनाच्या दृष्टीने हा अभ्यास महत्वाचा ठरेल .

MODULE 1: (श्रेयांकन ,2व्याख्यान ३०)

घटक १

अ) आदिवासी सामाजिक जीवन आणि संस्कृती
आ) स्वातंत्र्यापूर्व आदिवासी साहित्य
इ) स्वातंत्र्योत्तर आदिवासी साहित्य

घटक २

अ) आदिवासी साहित्य स्वरूप व संकल्पना :
आ) आदिवासी साहित्य चळवळ
इ) आदिवासी साहित्य समीक्षा

MODULE 2: (श्रेयांकन ,2व्याख्यान ३०)

घटक ३

अ) आदिवासी कविता स्वरूप आणि वाटचाल :
आ) आदिवासी कथात्म साहित्य स्वरूप आणि वाटचाल :
इ) आदिवासी नाटक स्वरूप आणि वाटचाल :

घटक ४

अ) रोडाली वाहरू सोनवणे –
आ) ताडम माधव सरकुंडे –

परीक्षा पद्धती :

अ५0एकूण गुण - अंतर्गत परीक्षा (
१ - २० (२० गुणांसाठी दोन अंतर्गत परीक्षा
२उपस्थिती (, सादरीकरण आणि उपक्रमांमधील सहभाग गुण १० :

आ५०एकूण गुण -सत्रान्त परीक्षा (
१गुणांसाठी एक दीर्घोत्तरी प्रश्न १५पर्यायासह यावर आधारित २व १घटक (
२ गुणांसाठी एक १५यावर आधारित पर्यायासह ४व ३घटक (दीर्घोत्तरी प्रश्न
३१घटक (, २, ३ व ४ यावर आधारित पर्यायासह २० गुणांसाठी चार (आठपैकी चार) टिपा

संदर्भ ग्रंथसूची

१) गावित.;माहेश्वरी ,आदिवासी साहित्यविचार
२) कांबळे अमरमराठी आदिवासी साहित्य ;
३) तुमराम विनायक ;.आदिवासी साहित्य स्वरूप आणि समीक्षा :
४) गावित ,माहेश्वरीएक शोध : महाराष्ट्रातील आदिवासी मराठी साहित्य ;
५) शिलेदार प्रफुल्ल (संपा०आदिवासी साहित्य आणि अस्मितावेध. ;(
६) गारेगोविंद ,(संपा० ;(आदिवासी साहित्य संमेलने अध्यक्षीय भाषणे
७) आत्रामगोंडी संस्कृतीचे संदर्भ ;व्यंकटेश ,
८) कुमरे ;सुनिल ,(संपा०उलगुलानव्रती. ;(डॉ० विनायक तुमराम
९) गावितआदिवासी साहित्य विविधांगी आयाम ;माहेश्वरी ,

Programme Name: **M.A. (Marathi)**

Course Name: साहित्य कृतीच्या माध्यमांतराचा अभ्यास
Study of Adoptation of Literary Form
Course Code

Total Credits: 04

Total Marks 100

University assessment: 50

College assessment: 50

Course Objective

१) विविध माध्यमाचा विद्यार्थ्यांना परिचय करून देणे.
२) माध्यमांतर प्रक्रियेची विद्यार्थ्यांना ओळख करून देणे.
३) व्यवसायिक दृष्टीने विद्यार्थ्यांना माध्यमांतराचे महत्त्व पटवून देणे.
४) माध्यमांतरामधील बदलत्या शैलीचा आणि तंत्राचा अभ्यास करणे .

Course Outcomes

१) माध्यमाचा विद्यार्थ्याना परिचय करून घेता येईल.
२) माध्यमांतर प्रक्रियेची विद्यार्थ्यांना ओळख होईल.
३) व्यवसायिक दृष्टीने विद्यार्थ्यांना माध्यमांतराचा उपयोग होईल.
४) माध्यमांतरातील बदलत्या शैलीचा आणि तंत्राचा अभ्यास करता येईल .

MODULE 1: (श्रेयांकन ,2व्याख्यान ३०)

घटक १

अ) माध्यम म्हणजे कायसंकल्पना व वैशिष्ट्ये ,प्रकार ,माध्यमांचे स्वरूप ,
आ) माध्यमांतर म्हणजे काय
इ) माध्यमांतराचे प्रकार

घटक २

अ) साहित्याची संकल्पनासाध्य ,साहित्याचे साधने , व कार्य
आ) साहित्य प्रकाराची संकल्पना
इ) विविध साहित्य प्रकाराची रूप वैशिष्ट्ये शैली व निर्मिती तंत्र ,

MODULE 2: (श्रेयांकन ,2व्याख्यान ३०)

घटक ३

अ) कादंबरीचे चित्रपटात माध्यमांतर
आ) कादंबरीचे नाटकात माध्यमांतर
इ) नाटकाचे चित्रपटात माध्यमांतर

घटक ४

अ) दशक्रिया बाबा भांड –
आ) निशाणी डावा अंगठा रमेश इंगळे उत्रादकर -
इ) नटसम्राट .वा.वि –शिरवाडकर

परीक्षा पद्धती :

अ५0एकूण गुण - अंतर्गत परीक्षा (

१अंतर्गत परीक्षा गुणांसाठी दोन २० - २० (

२उपस्थिती (, सादरीकरण आणि उपक्रमांमधील सहभाग गुण १० :

आसत्रान्त (परीक्षा५०एकूण गुण -

१गुणांसाठी एक दीर्घोत्तरी प्रश्न १५यावर आधारित पर्यायासह २व १घटक (

२गुणांसाठी एक दीर्घोत्तरी प्रश्न १५यावर आधारित पर्यायासह ४व ३घटक (

३१घटक (, २, ३ व ४ यावर आधारित पर्यायासह २० गुणांसाठी चार (आठपैकी चार)टिपा

संदर्भ ग्रंथसूची

१) आचवल, माधवः किमया, मुंबई, १९७९

२) कानडे, मु० श्री०प्रयोगक्षम मराठी नाटके :, नागपूर, १९६२

३) कुलकर्णी, अरविंद बामन, मराठी नाट्यलेखनतंत्राची वाटचालपुणे ., १९७६

४) कुलकर्णी, भीमराव व मीना जंस्ते (०रापा), साहित्य आणि नाट्यकाही समस्या-, पुणे१९७४ .

५) कुळकर्णी, ८० भि०, तिसऱ्यांदा रणांगण, नागपुर, १९७६

६) कुलकर्णी, ३० दि०; साहित्यरूप आणि गंध, मुंबई

७) कुलकर्णी, गो० म०रसग्रहण कला आणि स्वरूप ., पुणे, १९५३७३.

८) गोडसे, ८० ग०, पोत, मुबई, १९६३

९) दादेगावकर, उमा, अरिस्टरतीन रूपे-, मुंबई, १९८८

१०) पवार, गो० मा० व हातकणगलेका २० दे० (०संपा), मराठी साहित्यप्रेरणा आणि स्वरुप-, मुंबई १९८६

११) पाटणकर, रा० भा०, सौदर्यमीमासा, मुंबई, १९७४

१२) भागवत, श्री० पु० व इतर (०सपा), साहित्यअध्यापन आणि प्रकार-, पॉप्युलर प्रकाशन, मुंबई, १९८७

१३) सोमण अंजली साहित्य आणि सामाजिक संदर्भ, पुणे, १९८९

१४) Wilham Archur, Play Making, A Manual of Cralismanship, New York, 1960

१५) Aristotle, Aristoles Theory of Poetry And Fine Art. Introduction, tr. & ed by S II Butecher Dover Publications, New York, :1966

१६) Hudson W. H., An Introduction to The Study of Literatere New Delli repr., 1983

Programme Name : **M.A. (Marathi)** Course Name: **अल्पसंख्याकांचे साहित्य मराठी भाषक ख्रिस्ती :, मुस्लिम व जैन साहित्य**

Miniority Literature: Marathi Khristi, Muslim and Jain

Course Code:

Total Credits: 04 Total Marks :100

University assessment: 50 College assessment: 50

Course Objective

१) ख्रिस्ती व मुस्लीम धर्मीय लेखकांच्या मराठीतील साहित्यनिर्मितीचा अभ्यास करणे.

२) अल्पसंख्यांक साहित्य परंपरेची विद्यार्थ्यांना ओळख करून देणे.

३) अल्पसंख्यांक साहित्याचे महत्त्व विद्यार्थ्यांना पटवून देणे.

४) निवडक साहित्यकृतीचा अभ्यास करणे.

Course Outcomes

१) अल्पसंख्यांक साहित्याचा परिचय विद्यार्थ्यांना होईल.

२) अल्पसंख्यांक साहित्य परंपरेची ओळख करून देता येईल.

३) अल्पसंख्यांक साहित्याचे महत्त्व ज्ञात होईल.

४) निवडक साहित्यकृतीच्या आधारे विद्यार्थ्यांना अल्पसंख्यांक साहित्याचा अभ्यास करता येईल.

MODULE 1: (श्रेयांकन ,2व्याख्यान ३०)

घटक १

अ(पर्यंत २०२० ०स०ख्रिस्तपुराणापासून इ) मराठी भाषक ख्रिस्ती समाजीय साहित्याची परंपरा (

बमराठी भाषक ख्रिस्ती समाजीय साहित्याचे स्वरूप व वैशिष्ट्ये (

क मराठी भाषक ख्रिस्ती समाजीय साहित्याच्या प्रेरणा (

घटक २१५-व्याख्याने (, श्रेयांकन -०२

अ(पर्यंत २०२० ०स०शेख महंमद ते इ) मराठी भाषक मुस्लीम धर्मियांच्या साहित्याची परंपरा (

बस्वरूप व वैशिष्ट्ये मराठी भाषक मुस्लीम धर्मियांच्या साहित्याचे (

क मराठी भाषक मुस्लीम धर्मियांच्या साहित्याच्या प्रेरणा (

MODULE II : (श्रेयांकन ,2व्याख्यान ३०)

घटक ३ १५-व्याख्याने (, श्रेयांकन ०२ -

अमराठी भाषक जैन धर्मियांच्या साहित्याची परंपरा (

बजैन धर्मियांच्या साहित्याचे स्वरूप व वैशिष्टये मराठी भाषक (

कमराठी भाषक जैन धर्मियांच्या साहित्याच्या प्रेरणा (

घटक ४१५व्याख्याने (, श्रेयांकन ०२ -

अ) कविता -नारंगी जुलूस - जावेद पाशा

ब- कादंबरी (इंधन हमीद दलवाई -

क- आत्मकथन (टिपंवणी सिसिलिया कार्व्हालो -

परीक्षा पद्धती :

अ (अंतर्गत परीक्षा ५0एकूण गुण -

१गुणांसाठी दोन अंतर्गत परीक्षा २० - २० (

२उपस्थिती (, सादरीकरण आणि उपक्रमांमधील सहभाग गुण १० :

आ५०एकूण गुण -सत्रान्त परीक्षा (

१गुणांसाठी एक दीर्घोत्तरी प्रश्न १५यावर आधारित पर्यायासह २व १घटक (

२ यावर ४व ३घटक (आधारित पर्यायासह १५ गुणांसाठी एक दीर्घोत्तरी प्रश्न

३१घटक (, २, ३ व ४ यावर आधारित पर्यायासह २० गुणांसाठी चार (आठपैकी चार)टिपा

संदर्भ ग्रंथसूची

१जागतिकीकरण आणि मराठी साहित्य (, (संपा०शरद गायकवाड ०डॉ (, प्रा० सुनील शिंदे, स्नेहवर्धन प्रकाशन, पुणे

२०म (सा० प० मराठी वाङ्मयाचा इतिहास, खंड ८, संपा० रा० ग० जाधव

३मराठी ख्रिस्ती साहित्यातील परिवर्तन (, डॉ० गंगाधर मोरजे, लोकवाङ्मय गृह, मुंबई

४धर्म ख्रिस्ताचा विचार साहित्याचा (, सुनील आढाव, दिलीपराज प्रकाशन, पुणे

५मुस्लिम मराठी साहित्य प्रेरणा आणि स्वरूप (, फ० म० शहाजिंदे व फारूक तांबोळी

६नवे प्रवाह नवे स्वरूप (, कादिरा जुल्फी शेख

७मराठी ख्रिस्ती साहित्य (, डॉ० गंगाधर मोरजे, लोकवाड्मय गृह, मुंबई

८भारतीय मुसलमानांची समाजरचना व मानसिकता (, फक्रुद्दीन बेन्नूर

९एक आकलन : मुस्लिम मराठी साहित्य (, मेहबूब सय्यद

१०नार (ंगी जुलूस जावेद पाशा –, छवि पब्लिकेशन, नागपूर

११इस्लाम (, डॉ जावेद पाशा – आंबेडकर और वर्तमान .

Programme Name : **M.A. (Marathi)**

Course Name : सौंदर्यशास्त्र
Aesthetics

Course Code

Total Credits : 04

Total Marks 100

University assessment : 50

College assessment : 50

Course Objective

1) सौंदर्यशास्त्र ही संकल्पना समजून घेणे.
2) भारतीय आणि पाश्चात्य सौंदर्यविचार अभ्यासणे.
3) सौंदर्यमूल्य आणि सौंदर्येतर मूल्ये या संकल्पना ज्ञात करणे.
4) मराठी साहित्यातील सौंदर्यविचाराचे आकलन करणे.

Course outcome

1) सौंदर्यशास्त्र या संकल्पनेचे महत्त्व लक्षात येईल.
2) भारतीय आणि पाश्चात्य सौंदर्यविचारांचा परिचय होईल.
3) सौंदर्यमूल्य आणि सौंदर्येतर मूल्ये या संकल्पना ज्ञात होतील.
4) मराठी साहित्यातील सौंदर्यविचाराचे आकलन होईल.

MODULE 1 : (**श्रेयांकने २, व्याख्याने ३०**)

घटक १

1) तत्त्वज्ञान आणि सौंदर्यविचार अनुबंध
1) सौंदर्यशास्त्राचे स्वरूप, प्रयोजन आणि सौंदर्यसंकल्पना
2) साहित्यकृतीच्या सौंदर्याची संकल्पना, रूपबंधाविषयीचे सिद्धांत, सेंद्रिय रूपबंध

घटक २

2) अश्वघोष, दिग्नाग आणि धर्मकीर्ती यांचा कला दृष्टिकोन .
3) भरतमुनींचा रससिद्धांत
4) इमॅन्युएल कांटचा सौंदर्यविचार

MODULE II : (**श्रेयांकने २, व्याख्याने ३०**)

घटक ३

1) कलानिर्मिती/सौंदर्यनिर्मितीमधील महत्त्वाचा घटक म्हणून प्रतिभा विचार
2) कलानिर्मिती/सौंदर्यनिर्मितीमधील प्रज्ञाविषयीचे सिद्धांत
3) सौंदर्यमूल्य स्वायत्त की परायत्त, सौंदर्येतर मूल्ये

घटक ४

१) मराठी साहित्यातील सौंदर्यविचाराची वाटचाल
२) मार्क्सवादी सौंदर्यविचार
३) अब्राह्मणी, दलित, स्त्रीवादी, इहवादी सौंदर्यविचार

परीक्षापद्धती

1) अंतर्गत परीक्षा - एकूण गुण ५०

1. २०-२० गुणांसाठी दोन अंतर्गत लेखी
2. उपस्थिती सादरीकरण आणि विभागाच्या उपक्रमांमधील सहभाग १० गुण

सत्रान्त परीक्षा - एकूण गुण ५०

१. घटक १ व २ यावर आधारित पर्यायासह १५ गुणांसाठी एक दीर्घोत्तरी प्रश्न

२. घटक ३ व ४ यावर आधारित पर्यायासह १५ गुणांसाठी एक दीर्घोत्तरी प्रश्न

३. घटक १, २, ३ व ४ यावर आधारित पर्यायासह २० गुणांसाठी चार (आठपैकी चार) टिपा

संदर्भ ग्रंथसूची

१. पाटणकर, रा. भा., सौंदर्यमीमांसा

२. पाध्ये, प्रभाकर, सौंदर्यानुभव

३. मढेकर, बा. सी., कला आणि मानव

४. पाटणकर, रा. भा., मुक्तिबोधांची कविता

५. आचवल, माधव, रसास्वाद

६. संपा. राजीव नाईक, रङ्गनायक

७. लागू, श्रीराम, रूपवेध

८. पाटील, शरद, अब्राह्मणी साहित्य आणि कलांचे सौंदर्यशास्त्र

९. मनोहर, यशवंत, साहित्याचे इहवादी सौंदर्यशास्त्र

Sem. - IV

Syllabus
M.A. (Marathi)
(Sem.- IV)

Programme Name: **M.A. (Marathi)** Course Name : **आधुनिक मराठी वाङ्मयाचा इतिहास २ (१९६०- १९२०)**

History of Modern Literture-2 (1920 to19 60)

Course Code

Total Credits: 04 Total Marks 100

University assessment: 50 College assessment: 50

Course Objective

१) इतिहास म्हणजे काय ही संकल्पना अभ्यासणे.

२) वाङ्मयव्यवहाराशी संबंधित असणाऱ्या विचारप्रणाली, संस्था, घटना चळवळी इत्यादींचा विद्यार्थ्यांना परिचय करून देणे.

३) वाङ्मय इतिहासाचे स्वरूप समजून घेणे.

४) वाङ्मय इतिहासाचे महत्त्व विद्यार्थ्यांना समजावून देणे .

Course outcome

१) वाङ्मय इतिहासाची संकल्पना विद्यार्थ्यांना ज्ञात होईल.

२) वाङ्मयव्यवहाराशी संबंधित असणाऱ्या विचारप्रणाली, संस्था, घटना चळवळी इत्यादींचा विद्यार्थ्यांना परिचय होईल.

३) वाङ्मय इतिहासाचे स्वरूप विद्यार्थ्यांना ज्ञात होईल.

४) वाङ्मय इतिहासविषयक विद्यार्थ्यांच्या दृष्टिकोनात भर पडेल.

MODULE I: (श्रेयांकने २, व्याख्याने ३०)

घटक १

अ .या कालखंडाची सामाजिक व सांस्कृतिक पार्श्वभूमी १९६०ते १९१५ (

ब या कालखंडातील साहित्याच्या प्रेरणा १९६०ते १९१५ (

क या कालखंडातील साहित्याचे स्वरूप १९६०ते १९१५ (

घटक २१५ -व्याख्याने (, श्रेयांकन ०२ -

अ ङ्मयाचे स्वरूपकादंबरी वा (

ब कादंबरी वाङ्मयाची वैशिष्ट्ये (

क या कालखंडातील कादंबरी वाङ्मयाचा आढावा १९६०ते १९१५ (

MODULE II: (श्रेयांकने २, व्याख्याने ३०)

घटक ३

अ काव्य वाङ्मयाचे स्वरूप (

ब काव्य वाङ्मयाची वैशिष्ट्ये (

कवाङ्मयाचा आढावा या कालखंडातील काव्य १९६०ते १९९५ (

घटक ४१५व्याख्याने (, श्रेयांकन ०२ -

अ- चरित्र (आत्मचरित्र वाङ्मयाचे स्वरूप

ब- चरित्र (आत्मचरित्र वाङ्मयाची वैशिष्ट्ये

क- या कालखंडातील चरित्र १९६०ते १९९५ (आत्मचरित्र वाङ्मयाचा आढावा

परीक्षापद्धती

2) अंतर्गत परीक्षा - एकूण गुण ५०
3. २०-२० गुणांसाठी दोन अंतर्गत लेखी
4. उपस्थिती सादरीकरण आणि विभागाच्या उपक्रमांमधील सहभाग १० गुण

सत्रांन्त परीक्षा - एकूण गुण ५०

१. घटक १ व २ यावर आधारित पर्यायासह १५ गुणांसाठी एक दीर्घोत्तरी प्रश्न
२. घटक ३ व ४ यावर आधारित पर्यायासह १५ गुणांसाठी एक दीर्घोत्तरी प्रश्न
३. घटक १, २, ३ व ४ यावर आधारित पर्यायासह २० गुणांसाठी चार (आठपैकी चार) टिपा

संदर्भ ग्रंथसूची

१काळे ., के० ना० व इतर (०संपा); मराठी रंगभूमी घटना आणि परंपरा-मराठी नाटक :, मुंबई मराठी साहित्यसंघ, मुंबई, १९७१
२कुरुंदकर ., नरहर; धार आणि काठ, देशमुख आणि कंपनी पब्लिशर्स, पुणे, १९९० (०आ ०दु)
३कुलकर्णी ., अनिरुद्ध, प्रदक्षिणा२खंड -, कॉन्टिनेंटल प्रकाशन, पुणे, २००४ (पुनर्मुद्रण)
४कुलकर्णी ., व० दि० (०संपा); मराठी नियतकालिकांचा वाङ्मयीन अभ्यास, खंड १ मराठी विभाग -, मुंबई विद्यापीठ आणि श्रीविद्या प्रकाशन, पुणे, १९८७
५कुलकर्णी ., व० दि व इतर (०संपा); मराठी वाङ्मयाचा इतिहास६खंड -, भाग १महाराष्ट्र साहित्य परिषद ., पुणे, १९८८
६कुलकर्णी ., व० दि व इतर(०संपा) ; मराठी वाङ्मयाचा इतिहास६खंड -, भाग २महाराष्ट्र साहित्य परिषद ., पुणे, १९९१
७कुलकर्णी ., गो० म० व इतर (०संपा); वाङ्मयेतिहास सद्यस्थिती आणि अपेक्षा :, मेहता पब्लिशिंग हाऊस, पुणे, १९९५
८जोग ., रा० श्री० (०संपा); मराठी वाङ्मयाचा इतिहास५खंड -, भाग १, महाराष्ट्र साहित्य परिषद, पुणे, १९७३
९जोग ., रा० श्री० (०संपा); मराठी वाङ्मयाचा इतिहास५खंड -, भाग २, महाराष्ट्र साहित्य परिषद, पुणे, १९७३जोशी .१० ., प्र० न०; मराठी वाङ्मयाचा विवेचक इतिहास (प्राचीन व अर्वाचीन काल), प्रसाद प्रकाशन, पुणे, १९७८
११देशपांडे ., आ० ना०; आधुनिक मराठी वाङ्मयाचा इतिहास, भाग १, व्हीनस प्रकाशन, पुणे, १९९२ (०आ ०दु)
१२देशपांडे ., आ० ना०; आधुनिक मराठी वाङ्मयाचा इतिहास, भाग २, व्हीनस प्रकाशन, पुणे, १९९२ (०आ ०दु)
१३देशपांडे ., कुसुमावती; मराठी कादंबरी, मुंबई मराठी साहित्यसंघ, मुंबई, १९७५
१४. देशमुख, उषा मा० (०संपा); मराठी नियतकालिकांचा वाङ्मयीन अभ्यास, खंड २, मराठी विभाग, मुंबई विद्यापीठ आणि स्नेहवर्धन प्रकाशन, पुणे, १९९४
१५देशमुख ., उषा मा० (०संपा); मराठी नियतकालिकांचा वाङ्मयीन अभ्यास, खंड ३, मराठी विभाग, मुंबई विद्यापीठ आणि स्नेहवर्धन प्रकाशन,

पुणे, १९९४

१६पवार ., गो० मा० व इतर :(०संपा)मराठी साहित्य प्रेरणा व स्वरूप :, पॉप्युलर प्रकाशन, मुंबई, १९८६
१७(०संपा) पवार दया आणि इतर ., डॉ० आंबेडकर गौरवग्रंथ-, महाराष्ट्र राज्य साहित्य आणि संस्कृती मंडळ, मुंबई, १९९३
१८पुंडे ., द० दि० (०संपा), वाङ्मयेतिहासाची संकल्पना, प्रतिमा प्रकाशन, पुणे, १९९४

१९पोतदार ., द० वा०; मराठी गद्याचा इंग्रजी अवतार, ए० पी० बापट बुक सेलर्स, १९२२
२०बनहट्टी ., श्री० ना०; मराठी नाट्यकला उद्गम आणि विकास :, पुणे विद्यापीठ, पुणे, १९५९
२१बांदिवडेकर ., चंद्रकांत; मराठी कादंबरीचा इतिहास, मेहता पब्लिशिंग हाऊस, पुणे, १९८९
२२सरदार ., गं० बा०; अर्वाचीन मराठी गद्याची पूर्वपीठिका, मॉडर्न बुक डेपो, पुणे, १९३७
२३शेवडे ., इंदुमती; मराठी कथा उद्गम आणि विकास :, सोमैय्या पब्लि० प्रा० लि०, मुंबई, १९७३
२४१खंड -प्रदक्षिणा ., कॉन्टिनेंटल प्रकाशन, पुणे, २००२ (पुनर्मुद्रण)

Programme Name : **M.A. (Marathi)**

Course Name: बोलीभाषांचा अभ्यास

Study of Dialects

Course Code

Total Credits : 04

Total Marks 100

University assessment : 50

College assessment : 50

Course Objective

१) बोली अभ्यासाचे स्वरूप लक्षात आणून देणे.

२) बोली भाषेतील समृद्धता लक्षात घेणे.

३) बोली अभ्यासाबद्दल संशोधनात्मक दृष्टिकोन वाढविणे.

४) बोलीमधील होणाऱ्या बदलांचा आणि त्यातील परस्पर संबंधांचा अभ्यास करणे.

Course Outcomes

१) बोली अभ्यासाचा परिचय होईल .

२) बोलीचे महत्व लक्षात येईल.

३) बोली अभ्यासाबद्दल संशोधनात्मक दृष्टिकोन वाढेल.

४) बोली भाषेच्या विकासाला गती मिळेल.

MODULE 1: (श्रेयांकन ,2व्याख्यान ३०)

घटक १

अ) भाषा म्हणजे काय?

आ) मानवी मानवेतर संदेशन आणि भाषा /

इ) भाषेची लक्षणे   चिन्हात्मकता ,सामाजिकता ,अनुवंशिकता : वैशिष्टये /

घटक २

अ) बोली द्विस्तरीय रचना ,स्वरूप वैशिष्ट्ये :

आ) बोली भाषांची निर्मिती

इ) बोलीभाषांचे महत्त्व

MODULE II : (श्रेयांकन ,2व्याख्यान ३०)

घटक ३

अ) बोली संरचना विचार :

आ) बोली व भाषाविज्ञान

इ) बोली भाषेविषयी समाजभाषावैज्ञानिक दृष्टिकोन

घटक ४

अ) बोली इतिहास आणि भूगोल :

आ) कोंकणी बोली

इ) वऱ्हाडी बोली

परीक्षापद्धती

1) अंतर्गत परीक्षा - एकूण गुण ५०
2) २०-२० गुणांसाठी दोन अंतर्गत लेखी
3) उपस्थिती सादरीकरण आणि विभागाच्या उपक्रमांमधील सहभाग १० गुण

सत्रान्त परीक्षा - एकूण गुण ५०

१. घटक १ व २ यावर आधारित पर्यायासह १५ गुणांसाठी एक दीर्घोत्तरी प्रश्न

२. घटक ३ व ४ यावर आधारित पर्यायासह १५ गुणांसाठी एक दीर्घोत्तरी प्रश्न

३. घटक १, २, ३ व ४ यावर आधारित पर्यायासह २० गुणांसाठी चार (आठपैकी चार) टिपा

संदर्भ ग्रंथसूची

१) कालेलकर ना : .गो .'भाषा इतिहास आणि भूगोल :', मौज प्रकाशनगृह खटकरवाडी, गिरगाव मुंबई, २०००

२) कानडे मु : (संपा) .श्री .'मराठीचा भाषिक अभ्यास' : ऐतिहासिक आणि वर्णनात्मक, स्नेहवर्धन पब्लिशिंग हाऊस, पुणे, २००४

३) खैरे ,विश्वनाथ ,'मराठी भाषेचे मूळ', समत प्रकाशन, पुणे, २००२

४) इंगळे ,विजय ,'मराठी भाषा भाषाशास्त्र आणि व्याकरण', श्री मंगेश प्रकाशन, नागपूर, १९९९

५) मटकर ,अलका ,'मराठी भाषेचा वैज्ञानिक अभ्यास', शब्दालय प्रकाशन, श्रीरामपूर, २०१७

६) देशपांडे ,सोनाली ,गुजर –'भाषा, समाज आणि संस्कृती', शब्दालय प्रकाशन, श्रीरामपूर, २०१७

७) लोंढे ,मोहन ,'मांग संस्कृती आणि भाषा', विजय प्रकाशन, नागपूर, २०१७

८) महाले ,कैलास ,'कोकणी समाजाचे भाषिक वेगळेपण', भाषा आणि जीवन, वर्ष २३ अंकहिवाळा १-, २००५

९) अर्जुनवाडकर ,लीला ,'मधाच्या घागरीच्या निमित्ताने', भाषा आणि जीवन, वर्ष-अंक १५-४ दिवाळी, १९९७

१०) कालेलकर ;.गो .ना ,भाषा आणि संस्कृती

११) प्रियोळकर ,.का .अ ,ग्रांथिक मराठी भाषा आणि कोंकणी बोली

१२) वरखेडे प्रमुख संकल्पना : समाजभाषाविज्ञान ,रमेश ,

१३) कुलकर्णी ,.पां .कृ,मराठी भाषा उद्गम आणि विकास

१४) मालशेसिद्धांत आणि उप : आधुनिक भाषाविज्ञान ,मिलिंद ,योजन

१५) केळकर वैखरी ,अशोक ,

१६) भवाळकरमायबोलीतले धक्के आणि हिसके ,तारा ,

१७) कानडे मु : (संपा) .श्री .'मराठीचा भाषिक अभ्यास' : ऐतिहासिक आणि वर्णनात्मक, स्नेहवर्धन पब्लिशिंग हाऊस, पुणे, २००४

१८) खैरे ,विश्वनाथ ,'मराठी भाषेचे मूळ', समत प्रकाशन, पुणे, २००२

१९) इंगळे ,विजय ,'मराठी भाषा भाषाशास्त्र आणि व्याकरण :', श्री मंगेश प्रकाशन, नागपूर, १९९९

२०) देशपांडे गुजर सोनाली-'भाषा, समाज आणि संस्कृती', शब्दालय प्रकाशन, श्रीरामपूर, २०१७

२१) महाले ,कैलास ,'कोकणी समाजाचे भाषिक वेगळेपण', भाषा आणि जीवन, वर्ष-अंक २३-१ हिवाळा, २००५

Programme Name : **M.A. (Marathi)**

Course Name: भारतीय साहित्याचा अभ्यास

Study of Indian Literture

Course Code

Total Credits : 04

Total Marks 100

University assessment : 50

College assessment : 50

Course Objective

१) भारतीय साहित्याची संकल्पना समजून घेणे.

२) भारतातील वेगवेगळ्या भाषांमध्ये निर्माण झालेल्या साहित्याचा अभ्यास करणे.

३) भारतीय भाषांमधील अभिव्यक्तीचे स्वरूप समजून घेणे.

४) भाषांतराची संकल्पना समजून घेणे.

Course Outcomes

१) भारतीय साहित्याची संकल्पना समजून घेता येईल.

२) प्रादेशिक भाषांमधील साहित्याचा अभ्यास करता येईल.

३) भाषांतराची संकल्पना समजून घेता येईल.

४) प्रादेशिक किंवा भारतीय भाषांमधून मराठीत भाषांतरित झालेल्या कलाकृतीचा अभ्यास करता येईल.

MODULE 1: (श्रेयांकन ,2व्याख्यान ३०)

घटक १

अ) विश्व साहित्य संकल्पना

आ) राष्ट्रीय साहित्य संकल्पना

इ) भारतीय साहित्याची संकल्पना संविधानवादी भूमिका-

घटक २

अ) भारतीय साहित्य राष्ट्रीय :

आ) भारतीय साहित्य देशियता ,प्रादेशिक :

इ) भारतीय साहित्य वैशिष्टये ,अभिव्यक्ती ,आशय :

MODULE 2: (श्रेयांकन ,2व्याख्यान ३०)

घटक ३

अ) भाषांतराची संकल्पना

आ) भाषांतर प्रक्रियेचे महत्त्व

इ) आंतरभारतीय भाषांमधील भाषांतरे (स्थूल परिचय)

घटक ४

अ) लेखक परिचय

आ) डिस्कव्हरी ऑफ इंडिया - भाषांतर , मूळ ग्रंथ पंडित नेहरू ,साने गुरुजी

इ) मूळ संहितेचे स्वरूप भाषांतरित संहितेचे स्वरूप ,

परीक्षापद्धती

अंतर्गत परीक्षा - एकूण गुण ५०
२०-२० गुणांसाठी दोन अंतर्गत लेखी
उपस्थिती सादरीकरण आणि विभागाच्या उपक्रमांमधील सहभाग १० गुण

सत्रांन्त परीक्षा - एकूण गुण ५०
१. घटक १ व २ यावर आधारित पर्यायासह १५ गुणांसाठी एक दीर्घोत्तरी प्रश्न.
२. घटक ३ व ४ यावर आधारित पर्यायासह १५ गुणांसाठी एक दीर्घोत्तरी प्रश्न.
३. घटक १, २, ३ व ४ यावर आधारित पर्यायासह २० गुणांसाठी चार (आठपैकी चार) टिपा.

संदर्भ ग्रंथसूची

१) कर्वे, इरावती, मराठी लोकांची संस्कृती
२) कालेलकर, ना.गो, भाषा आणि संस्कृती
३) सोमण, अंजली, काळे, कल्याण, भाषांतरमीमांसा
४) वरखेडे, रमेश (संपादक) भाषांतरविद्या
५) खांडगे ,मंदा ,(संपादक)- भारतीय स्त्री साहित्य मागोवा खंड १,२ ,३ सहित्यप्रेमी भगिनी मंडळ
६) समकालीन भारतीय साहित्य- सहित्य अकादमी। नवी दिल्ली.
७) रिता, भारतीय साहित्य - श्री नटराज प्रकाशन, दिल्ली.
८) मिश्र, राजेंद्र, आधुनिक भारतीय साहित्य, तक्षशीला प्रकाशन
९) बाला,सुशील , साहित्य का सांस्कृतिक अध्ययन, किताबघर प्रकाशन
१०) M. winternitz, A History of Indian literature, University of calculta, 1978
११) Bhelkar Ratnakar, Indian literature. Translated texts, Indianness and Beyond- Atlantic pubirshus
१२) sarker subhash Chandra - Indian literature and culture B. R. Publishing corporation

Programme Name : **M.A. (Marathi)** Course Name : साहित्यप्रकाराचा अभ्यास नाटक

Study of Form of Literature: Drama

Course code

Total Credits : 04 Total Marks : 100

University assessment : 50 college assessment : 50

Course Objective

1) साहित्यप्रकाराची संकल्पना सैद्धान्तिक विचार, संकेतव्यूह समजून घेणे.
2) नाटक या साहित्य प्रकाराचे महत्त्व, घटक आणि संकेतव्यूह तपासणे.
3) मराठीतील रंगभूमी आणि नाटकांचा स्थूल परिचय करून घेणे.
4) नाटक या साहित्यप्रकाराचा सैद्धान्तिक विचाराच्या अनुरोधाने नेमलेल्या साहित्यकृतीचा अभ्यास करणे.

Course outcome

1) साहित्यप्रकाराची संकल्पना सैद्धान्तिक विचार, संकेतव्यूह ज्ञात होतील.
2) नाटक या साहित्य प्रकाराचे भाषिक आणि अभाषिक घटक आणि संकेतव्यूह आणि नाट्यप्रकारांचा परिचय होईल.
3) मराठीतील रंगभूमी आणि नाटकांचा स्थूल परिचय होईल.
4) नेमलेल्या नाट्यकृतीचे आशय आणि आविष्कारातील मर्म ज्ञात होईल.

MODULE 1: (**श्रेयांकने २, व्याख्याने ३०**)

घटक १

1) साहित्याचे वर्गीकरण-तत्त्वे, साहित्यप्रकाराची संकल्पना, सैद्धान्तिक विचार, संकेतव्यूह काव्य, कथात्म साहित्य व नाटक
2) नाटक या साहित्यप्रकाराचे स्वरूप आणि संकल्पना, सैद्धान्तिक विचार साहित्य नाटकाच्या भारतीय आणि पाश्चात्य परंपरेतील व्याख्या
3) नाटक या साहित्यप्रकाराचे भाषिक आणि अभाषिक घटक

घटक २

1) नाटकांचे प्रकार शोकांतिका आणि सुखांतिका
2) शेक्सपिअर, इब्सेन, ब्रेख्तचे नाट्यतंत्र
3) विधीनाट्य आणि लोकनाट्य यांचे लेखनतंत्र

MODULE II: (श्रेयांकने २, व्याख्याने ३०)

घटक ३

1) मराठी नाटक आणि रंगभूमीचा स्थूल परिचय
2) संगीत रंगभूमी, प्रायोगिक रंगभूमी, व्यावसायिक रंगभूमी वरील नाटके
3) महानगरी रंगभूमी, कामगार रंगभूमी, दलित रंगभूमी वरील नाटके, बालरंगभूमी

घटक ४

1) माझा खेळ मांडू दे (नाटक) - सई परांजपे
2) स्मारक (नाटक) - कुमार देशमुख
3) सत्यशोधक (नाटक) - गो पु देशपांडे

परीक्षापद्धती

1) अंतर्गत परीक्षा - एकूण गुण ५०
1. २०-२० गुणांसाठी दोन अंतर्गत लेखी
2. उपस्थिती सादरीकरण आणि विभागाच्या उपक्रमांमधील सहभाग १० गुण

2) सत्रान्त परीक्षा - एकूण गुण ५०

१. घटक १ व २ यावर आधारित पर्यायासह १५ गुणांसाठी एक दीर्घोत्तरी प्रश्न

२. घटक ३ व ४ यावर आधारित पर्यायासह १५ गुणांसाठी एक दीर्घोत्तरी प्रश्न

३. घटक १, २, ३ व ४ यावर आधारित पर्यायासह २० गुणांसाठी चार (आठपैकी चार) टिपा

संदर्भ ग्रंथसूची

१. कंगले, १० पं०; रस-भाव-विचार, महाराष्ट्र राज्य साहित्य आणि संस्कृती मंडळ, मुंबई, १९७३

२. करंदीकर, गो० वि०, ऑरस्टॉटलचे काव्यशाख, मौज प्रकाशन, मुंबई, १९५७

३. कानेटकर, वसंत, नाटक एक चिंतन, नीळकंठ प्रकाशन, पुणे, १९७४

४. काळे, के० नारायण; नाट्यविमर्श, पॉप्युलर बुक डेपो, मुंबई, १९६१

५. काळे, के० नारायण व इतर (संपा०); मराठी रंगभूमी मराठी नाटक घटना आणि परंपरा, मुंबई मराठी साहित्यसंघ, मुंबई, १९७१

६. केतकर, गोदावरी; भरतमुनींचे नाट्यशास्त्र, पॉप्युलर बुक डेपो, मुंबई, १९६३

७. जोग, रा० श्री०; अभिनव काव्यप्रकाश, व्हीनस प्रकाशन, पुणे, १९९७ (द०आ०)

८. देशपांडे, ग० त्र्यं०; भारतीय साहित्यशास्त्र, पॉप्युलर प्रकाशन, मुंबई, १९८० (तृ० आ०). ९. नाईक, राजीव; नाटकातील चिन्ह, संदर्भ प्रकाशन, ठाणे, १९९४

१०. नाईक, राजीव व इतर (संपा०); रङ्गनायक, आविष्कार प्रकाशन, मुंबई, १९८८

११. पाटणकर, रा० भा०; कांटची सौदर्यमीमांसा, मौज प्रकाशन, मुंबई, १९७७

१२. पाटील, गंगाधर; समीक्षेची नवी रूपे, मॅजेस्टिक बुक स्टॉल, मुंबई, १९८१

१३. ब्रह्मे, मो० द० (संपा०); मराठी नाट्यतंत्र नाटक-स्वरूप आणि तंत्रविचार सुविचार प्रकाशन मंडळ, पुणे, १९६४

१४. राजापुरे-तापस, पुष्पलता; खानोलकरांची नाट्यसृष्टी, मराठी विभाग मुंबई विद्यापीठ आणि प्रतिमा प्रकाशन, पुणे, २००३

१५. वाळिंबे, रा० शं० (संपा०); मराठी नाट्यसमीक्षा, पुणे विद्यापीठ, पुणे, १९६८

१६. Bentley, Eric; Life of the Drama, Methuen, New York, 1964

१७. Esslin, Martin; An Anatomy of Drama, George & Harrap & co., London, 1962

१८. Esslin, Martin; Field of Drama, Methuen, London, 1988

१९. Fergusson, Francis; The Idea of a Theatre

२०. Langer, Susanne; Feeling and Form, Routledge & Kegan Paul, London, 1953.

२१. Nicoll, Allardyce; Theatre and the Dramatic Theory, २२. Potts, L. J.; Comedy, Hutchinso Univ. Lib., London, 1963

२३. Styan, J. L.; The Elements of Drama, Drama, Stage & Audience, Cambridge University Press, ondon, 1975

नियतकालिकांतील संदर्भ :

१. केळकर, अशोक; 'नाटक एक होणे', अनुष्टुभ्, मे-जून १९८७

२. दावतर, वसंत; 'नाटक म्हणजे काय?', अनुष्टुभ्, मे-जून १९८७

Programme Name : **M.A. (Marathi)**

Course Name : स्त्रीवादी चळवळ आणि सिद्धान्तन
(Feminism Moment and Theorization)
Course code:

Total Credits : 04
University assessment: 50

Total Marks: 100
college assessment: 50

Course Objective

१) स्त्रीवादाचा विद्यार्थ्यांना परिचय करून देणे.
२) भारतीय स्त्रीवादाचे स्वरूप लक्षात घेऊन त्यातील विविध प्रवाहांचा अभ्यास करणे.
३) पाश्चात्य स्त्रीवादी प्रवाह आणि त्यातील विविध सैद्धांतिक विचारव्युहांचा अभ्यास करणे.
४) स्त्रीवादी सिद्धान्तनातील प्रवाह आणि प्रकारांचा अभ्यास करणे .

Course outcome

१) विद्यार्थ्यांना स्त्रीवादी सिद्धान्तनाचा अभ्यास करता येईल.
२) भारतीय स्त्रीवादी सिद्धांत आणि त्यातील विविध प्रवाहांचा परिचय होईल.
३) पाश्चात्य स्त्रीवादी सिद्धान्तन आणि साहित्याचा अभ्यास करता येईल.
४) स्त्रीवादी अभ्यास पद्धतींचा परिचय होईल .

MODULE I : (श्रेयांकने २, व्याख्याने ३०)

घटक १

१) स्त्रीवाद संकल्पना व स्वरूप :
२) पाश्चात्य स्त्रीवादी चळवळ आणि सिद्धान्तन
३) पाश्चात्य स्त्रीवादी प्रवाहकाळा स्त्रीवाद ,मार्क्सवादी स्त्रीवाद ,उदारमतवादी स्त्रीवाद ,

घटक २

१) भारतीय स्त्रीवाद संकल्पना व स्वरूप :
२) भारतातील स्त्री प्रश्न आणि त्याची मांडणी गायत्र ,उमा चक्रवर्ती ,शरद पाटील कॉम्रेड)ी स्पीपाकगेल ऑमव्हेट यांच्या विशेष , (संदर्भात
३) भारतीय स्त्रीवादी प्रवाहअब्राह्मणी ,पर्यावरणवादी स्त्रीवाद ,जहाल स्त्रीवाद ,उदारमतवादी स्त्रीवाद (महाराष्ट्राच्या विशेष संदर्भात) . बहुजन स्त्रीवाद ,दलित ,स्त्रीवाद

MODULE II : (श्रेयांकने २, व्याख्याने ३०)

घटक ३

१) स्त्रीवादी चळवळ स्वरूप आणि कार्य :
२) भारताातील स्त्रीवादी चळवळ स्वरूप व कार्य :
३) मराठीतील स्त्रीवाद सिद्धान्तन

घटक ४

१ गीता साने- भारतीय स्त्रीजीवन (

२ प्रमोद मुजुमदार .अनु ,गेल ऑमव्हेट – ह्यो तुरुंग फोडायचा हाय गं (

परीक्षापद्धती

१ अंतर्गत परीक्षा - एकूण गुण ५०

२ २०-२० गुणांसाठी दोन अंतर्गत लेखी

३ उपस्थिती सादरीकरण आणि विभागाच्या उपक्रमांमधील सहभाग १० गुण

सत्रान्त परीक्षा - एकूण गुण ५०

१. घटक १ व २ यावर आधारित पर्यायासह १५ गुणांसाठी एक दीर्घोत्तरी प्रश्न.

२. घटक ३ व ४ यावर आधारित पर्यायासह १५ गुणांसाठी एक दीर्घोत्तरी प्रश्न.

३. घटक १, २, ३ व ४ यावर आधारित पर्यायासह २० गुणांसाठी चार (आठपैकी चार) टिपा

संदर्भग्रंथ सूची

१) बाईमाणूस, करुणा गोखले, राजहंस प्रकाशन, पुणे

२) स्त्रीवादी समीक्षास्वरूप आणि उपयोजन-, अश्विनी धोंगडे, दिलीपराज प्रकाशन, पुणे

३) महाराष्ट्रातील स्त्री चळवळीचा मागोवा, मेधा नानिवडेकर, प्रतिमा प्रकाशन, पुणे

४) सदर्भासहित स्त्रीवाद, गीताली (.संपा), वि० म० शब्द प्रकाशन, मुंबई, ४

५) महाराष्ट्रातील स्त्रीविषयक सुधारणावाद्यांचे सत्ताकारण, नारायण भोसले, द ताईची प्रकाशन –, पुणे

६) स्त्रीवादी सामाजिक विचार, विद्युत भागवत, डायमंड पब्लिकेशन्स, पुणे

७) स्त्री प्रश्नाची वाटचाल, विद्युत भागवत, प्रतिमा प्रकाशन, पुणे

८) सांस्कृतिक प्रवाहांची स्त्रीवादी समीक्षा, वंदना महाजन, स्नेहवर्धन प्रकाशन, पुणे

९) भारतीय स्त्रीवाद, बदलते आयाम, (संपा०वंदना महाजन (, श्रीवाणी विशेषांक

१०) स्त्रीवाद संकल्पना व उपयोजन, मंगला वरखेडे, का० स० वाणी प्रगत अध्ययन सस्था, धुळ

११) हिंदू संस्कृती आणि स्त्री, आ० ह० साळुंखे, लोकवाङ्मय गृह, मुंबई

१२) मायवाटेचा मागोवा, तारा भवाळकर

१३) The Feminine Mystique Betty I'medans

१४) A Room of One's Own - Virginia Woolf

१५) Sexual Politics- Kate Millett

१६) Vindication of The Rights of Woman - Mery Wollstonecraft

१७) The Yellow Wallpaper - Charlotte Perkins Gilman's

१८) The Color Purple Alice Walker

१९) काळ्या स्त्रीयांचा विचार व लढाशर्मिला रेगे ,

२०) बहुजन स्त्रीवादाच्या दिशेने व -िलास सोनवणे

२१) गेल ऑमव्हेट ह्यो तुरुंग फोडायचा हाय गं ,प्रमोद मुजुमदार .अनु ,

Programme Name : **M.A. (Marathi)**

Course Name : **फुले आंबेडकरवादी साहित्य-**
(Fule-Ambedkarism Literature)

Course code:

Total Credits : 04

Total Marks: 100

University assessment : 50

college assessment: 50

Course Objective

१) विद्यार्थ्यांना फुले आंबेडकरी विचाराची ओळख करून देणे.

२) विद्यार्थ्यांचा सामाजिक दृष्टिकोन प्रगल्भ करणे.

३) फुले आंबेडकरी तत्त्व विचारांचा मराठी साहित्यावरील प्रभाव अभ्यासणे.

४) फुले आंबेडकरांनी निर्माण केलेल्या मीमांसा पद्धतींचा अभ्यास करणे .

Course outcome

१) विद्यार्थ्यांना फुले आंबेडकरी विचाराची ओळख होईल.

२) विद्यार्थ्यांचा सामाजिक दृष्टिकोन वाढीस लागेल.

३) विद्यार्थ्यांना साहित्यावरील फुले आंबेडकरी विचार प्रभावाचा अभ्यास करता येईल.

४) फुले आंबेडकरांनी मीमांसा पद्धतींचा अभ्यास करता येईल .

MODULE 1 : (श्रेयांकने २, व्याख्याने ३०)

घटक १

अफुलेवाद तत्त्व आणि विचारप्रणाली (

बतत्त्व आणि विचारप्रणाली आंबेडकरवाद (

कआंबे-फुले (डकवादी साहित्यप्रेरणा

घटक २

अ) फुले आंबेडकरवादी साहित्याच्या नामांतराची चर्चा –

ब आंबेडकरवादी साहित्याच्या जाणिवा आणि संवेदना – फुले (

क फुले आंबेडकरवादी साहित्याची परंपरा (

MODULE II : (श्रेयांकने २, व्याख्याने ३०)

घटक ३१५-व्याख्याने (, श्रेयांकन ०२ -

अ) स्वातंत्र्यपूर्व फुले -आंबेडकरवादी साहित्याच्या परंपरा

ब - स्वातंत्र्यनंतर फुले (आंबेडकरवादी साहित्याची परंपरा

क - नंतरच्या फुले १९९० (आंबेडकरवादी साहित्याची परंपरा

घटक ४

अ - कथासंग्रह (पड - अमिताभ

ब- दीर्घकविता (भूमिपुत्रांचे बाबासाहेब - चंद्रशेखर मलकमपट्टे

क (ढढ्ढा शास्त्री परान्ने - मुकुंदराव पाटील

परीक्षा पद्धती :
अ५0एकूण गुण -अंतर्गत परीक्षा (
१गुणांसाठी दोन अंतर्गत परीक्षा २०-२० (
२: सादरीकरण आणि उपक्रमांमधील सहभाग ,उपस्थिती (१० गुण

आ५०एकूण गुण -सत्रान्त परीक्षा (
१गुणांसाठी एक दीर्घोत्तरी प्रश्न १५यावर आधारित पर्यायासह   २व १घटक (
२गुणांसाठी एक दीर्घोत्तरी प्रश्न १५यावर आधारित पर्यायासह   ४व ३घटक (
३१घटक (, २, ३ व ४ यावर आधारित पर्यायासह २० गुणांसाठी चार (आठपैकी चार) टिपा

संदर्भ ग्रंथसूची:
१कसबे (, रावसाहेब आंबेडकरवाद तत्त्व आणि व्यवहार :, सुगावा प्रकाशन, पुणे
२पाटील (, शरद; मार्क्सआंबेडकरवाद-फुले-, सुगावा प्रकाशन, पुणे
३गायकवाड (, सुधाकर; माणूस त्याचा समाज आणि बदल आंबेडकरांचे सिद्धान्तन ०डॉ :, सृजन प्रकाशन, मुंबई
४शेरे (, नीळकंठ; आंबेडकरवाद, सुविद्या प्रकाशन, पुणेपानतावणे ., गंगाधर; पत्रकार डॉ० बाबासाहेब आंबेडकर, प्रतिमा प्रकाशन, पुणे
५कटारे (, मोतिराम ; फुले आंबेडकरी प्रेरणेचे नवे कवी नवे आकलन, प्रतिमा प्रकाशन, पुणे
६भवरे (, महेंद्र ; मराठी कवितेच्या नव्या दिशा, लोकवाङ्मय गृह, मुंबई
७इंगळे (, अशोक; नव्वदोत्तरी आंबेडकरी कवितेची मीमांसा, शब्दालय प्रकाशन, श्रीरामपूर
८भवरे (, महेंद्र; दलित कविता आणि प्रतिमा, लोकवाङ्मय गृह, मुंबई
९सुरवाडे .अनु (, अरविंद; समकालीन भारतीय आंबेडकरी कथा, परम मित्र पब्लिकेशन, ठाणे
१०महाजन व (ंदना, सपकाळ अनिलमुंबई विद्यापीठ ,लोकवाङ्मय गृह आणि मराठी विभाग ,महात्मा फुले विचारधारा आणि मराठी साहित्य ,
२०२४ ,मुंबई

ProgammeName : M.A. (Marathi) **Course Name : लोकसाहित्य**

Folk Literature

Course code :

Total Credits : 0 **4** **Total Mark : 100**

University assessment : 50 **College assessment :50**

Course objective

१ लोकसाहित्याची संकल्पना (अभ्यासणे.

२ .लोक संस्कृतीच्या वैशिष्ट्यांचा अभ्यास करणे (

३लोकसाहित्याची व्याप्ती आणि प्रकार अभ्यासणे (

४.लोकसाहित्यातील साहित्यकृतींचे मूल्यमापन करणे (

Course Outcomes

१त्याच्या निर्मिती प्रेरणांचा शोध घेतालोकसाहित्याची संकल्पना अभ्यासल्यामुळे लोकसाहि (येईल.

२.लोकसाहित्याच्या संकेतव्यूहाद्वारे लोक संस्कृतीचे आकलन होईल (

३बोलीतील उखाणे ,लोकगीते ,लोककथा (, म्हणी यांच्या अभ्यासामुळे पारंपारिक जीवनमूल्यांचा शोध घेता येईल.

४,प्रकाशन ,संस्कृतीतील साहित्याच्या संकलन नेमलेल्या साहित्यकृतींच्या अभ्यासामुळे लोक (अभ्यास यांचे महत्त्व ध्यानात येते आणि लोक संस्कृतीचे जतन करण्याची प्रेरणा मिळेल .

MODULE 1: (श्रेयांकने २, व्याख्याने ३०(

घटक १

अ संकल्पना व स्वरूप : लोकसाहित्य (

आ (लोकसाहित्याच्या विविध व्याख्या व लक्षणे

इ लोकसाहित्याची संकेत व्यवस्था व निर्मिती प्रेरणा (

घटक २

अ लोक आणि लोकमानस (

आ (लोकधर्म आणि लोकदैवत

इ लोकतत्त्व आणि लोकसंस्कृती (

MODULE II: (श्रेयांकने २, व्याख्याने ३०(

घटक ३

अ लोकसाहित्याचे प्रकार (

आलोकसाहित्याचे वर्गीकरण (

इ लोकसाहित्याचा इतर ज्ञान शाखांशी असलेला संबंध (

घटक ४

अ) आदिवासी नाटक - मादल -रमेश कुबल

आ) लोकसाहित्याच्या अभ्यासाचे प्रारूप

मायधुरपता - संजीव भागवत - विभाग पहिला) विश्लेषणात्मक मांडणी (

परीक्षा पद्धती :

अ५0एकूण गुण - अंतर्गत परीक्षा (

१ २० - २० (गुणांसाठी दोन अंतर्गत परीक्षा

२उपस्थिती (, सादरीकरण आणि उपक्रमांमधील सहभाग गुण १० :

आ५०एकूण गुण -सत्रान्त परीक्षा (

१ (घटक १ व २ यावर आधारित पर्यायासह १५ गुणांसाठी एक दीर्घोत्तरी प्रश्न

२ गुणांसाठी एक १५यावर आधारित पर्यायासह ४व ३घटक (दीर्घोत्तरी प्रश्न

३ (घटक १, २, ३ व ४ यावर आधारित पर्यायासह २० गुणांसाठी चार (आठपैकी चार) टिपा

संदर्भ ग्रंथसूची

१) ढेरे रा ;.चिं.लोकसाहित्य शोध आणि समीक्षा :, श्रीविद्या प्रकाशन १९९०,पुणे ,

२) ढेरे रा ;.चिं .संत साहित्य आणि लोकसाहित्यकाही अनुबंध :, श्रीविद्या प्रकाशन१९७८,पुणे ,

३) डॉकुबल., रमेशस्वरूप आणि समीक्षा – आदिवासी नाटक ;, आयमुंबई ,टी प्रकाशन.एन.,२००६

४) भागवत१९५६.मुंबई ,मुंबई मराठी ग्रंथ संग्रहालय ,लोकसाहित्याची रूपरेषा ;दुर्गा ,

५) मांडे.१९७८ ,औरंगाबाद ,परिमल प्रकाशन ,लोकसाहित्याचे स्वरूप ;प्रभाकर ,

६) मांडे.१९७५ ,पुणे ,कॉन्टनेंटल प्रकाशन ,प्रवाह:लोकसाहित्याचे अंत ;प्रभाकर ,

७) वरखेडे र ,(.संपा) ;.ना.लोकसाहित्य व लोकपरंपरा.१९८३ ,धुळे ,विद्याबलम ,

८) वाडेकर, मालतीबाई.१९८२,पुणे ,वरदा बुक्स ,लोककथा कल्पकता;

९) ढेरे रापद्मगंधा प्रका ;भारतीय रंगभूमीच्या शोधात ;चिं .शनपुणे,, १९९६ .

१०) ढेरे रापुणे,पद्मगंधा प्रकाशन ;लोकदैवताचे विश्व ;चिं ., २०००.

११) ढेरे रापुणे,पद्मगंधा प्रकाशन ;लोकसंस्कृतीचे उपासक ;चिं ., १९९६

१२) Krappe, Alexander; The Science of Folklore, The Nortan Library, New York

१३) Dundes, Alan; Study of Folklore, Prentice Hall, Enlgewood Cliffs, 1965

१४) Eliade, Mircea; Image and Symbol, Princeton University, Press, 1991

१५) Kosambi, D.D ; Myth and Reality, Popular Prakashan, Mumbai, 1962

१६) Langu, Andrew; Myth, Ritual and Religion, Cosimo, New York, 2005

१७) वरखेडे र ,(.संपा) ;.ना.लोकसाहित्य व लोकपरंपरा१९८३ ,धुळे ,विद्याबलम ,

Programme Name : **M.A. (Marathi)**

Course Name : विज्ञान साहित्य

Vidnyan Sahitya

Course code

Total Credits : 04

Total Marks : 100

University assessment : 50

college assessment : 50

Course Objective

1) विज्ञान ही संकल्पना समजून घेणे.
2) विज्ञान आणि साहित्य या संकल्पनांचा अनुबंध तपासणे.
3) मराठीतील विज्ञानसाहित्याचा परिचय करून घेणे.
4) विज्ञान साहित्याच्या मूलतत्त्वांचे आणि परंपरेचे भान विद्यार्थ्यांना आणून देणे.

Course outcome

1) विज्ञान ही संकल्पनेचे महत्त्व लक्षात येईल.
2) विज्ञान आणि साहित्य या संकल्पनांचा परिचय होईल.
3) मराठीतील विज्ञानसाहित्याचा परिचय होईल.
4) विज्ञान साहित्याच्या मूलतत्त्वांचे आणि परंपरेचे भान विद्यार्थ्यांला येईल.

MODULE I: (**श्रेयांकने २, व्याख्याने ३०**)

घटक १

1) विज्ञानसाहित्य स्वरूप व संकल्पना आणि विशेष
2) विज्ञानसाहित्याच्या प्रेरणा व प्रयोजने.
3) वैज्ञानिक दृष्टिकोन आणि विज्ञानसाहित्य

घटक २

1) विज्ञानसाहित्य उगम आणि विकास
2) विज्ञानसाहित्याच्या मूल्यमापनाचे निकष
3) पाश्चात्य विज्ञानसाहित्याचा परिचय

MODULE II: (**श्रेयांकने २, व्याख्याने ३०**)

घटक ३

1) मराठीतील विज्ञानसाहित्याची परंपरा
2) मराठीतील विज्ञान कथा
3) मराठीतील विज्ञान कादंबरी

घटक ४

1) ऐल ते पैल (कथासंग्रह) -दीनानाथ मनोहर
2) वामन परत न आला (कादंबरी) -जयंत नारळीकर
3) सुपरक्लोन (कादंबरी) - पंडित विद्यासागर

परीक्षापद्धती

1) अंतर्गत परीक्षा - एकूण गुण ५०

1. २०-२० गुणांसाठी दोन अंतर्गत लेखी
2. उपस्थिती सादरीकरण आणि विभागाच्या उपक्रमांमधील सहभाग १० गुण

2) सत्रान्त परीक्षा - एकूण गुण ५०

१. घटक १ व २ यावर आधारित पर्यायासह १५ गुणांसाठी एक दीर्घोत्तरी प्रश्न

२. घटक ३ व ४ यावर आधारित पर्यायासह १५ गुणांसाठी एक दीर्घोत्तरी प्रश्न

३. घटक १, २, ३ व ४ यावर आधारित पर्यायासह २० गुणांसाठी चार (आठपैकी चार) टिपा

संदर्भ ग्रंथसूची

१. बागूलफुला ,, मराठी विज्ञान साहित्यसमीक्षा

२. घाटे, निरंजन, विज्ञान साहित्य आणि संकल्पना

३. जावडेकर, सुबोध, (संपा०) म० सु० पगारे, मराठी विज्ञान साहित्य

४. कुलकर्णी, व० दि०, विज्ञान साहित्य आणि संकल्पना

५. विज्ञानकथा विशेषांक, महाराष्ट्र साहित्य पत्रिका

Letter Grades and Grade Points:

Semester GPA/ Programme CGPA Semester/ Programme	% of Marks	Alpha-Sign/ Letter Grade Result
9.00 - 10.00	90.0 - 100	O (Outstanding)
8.00 - < 9.00	80.0 - < 90.0	A+ (Excellent)
7.00 - < 8.00	70.0 - < 80.0	A (Very Good)
6.00 - < 7.00	60.0 - < 70.0	B+ (Good)
5.50 - < 6.00	55.0 - < 60.0	B (Above Average)
5.00 - < 5.50	50.0 - < 55.0	C (Average)
4.00 - < 5.00	40.0 - < 50.0	P (Pass)
Below 4.00	Below 40.0	F (Fail)
Ab (Absent)	-	Absent

Sign of the BOS Chairman
Name of the Chairman
BOS in

Sign of the Offg. Associate Dean
Name of the Associate Dean
Faculty of

Sign of the Offg. Associate Dean
Name of the Associate Dean
Faculty of

Sign of the Offg. Dean
Name of the Dean
Faculty of

Appendix B

Justification for M.A.(Marathi)

1	Necessity for starting the course:	**Marathi language is the official language of Maharashtra. Marathi literature has an ancient tradition. Marathi language is spoken in all spheres of life. Standard Marathi language and the different dialects spoken in the state of Maharashtra must be studies. Marathi language is associated with economic sector of Maharashtra. A post-graduate course in Marathi language and literature is required for in-depth study of language and literature. This will speed up the research of language and literature. This course is essential for using Marathi language in journalism and different media. Marathi curriculum is needed to make Marathi a language of knowledge.**
2.	Whether the UGC has recommended the course:	Yes
3	Whether all the courses have commenced from the academic year 2023-24	Yes
4	The courses started by the University are self-financed whether adequate number of eligible permanent faculties are available?	This course is run by the University. Total Sanctioned Post: 08 Professor : 01 Vacant - 01 Associate Professor: 02 vacant - 01 Assistant Professor : 02 , Vacant - 02
	To give details regarding the duration of the Course and is it possible to compress the course?	The course is designed for two years (Four Semester) Course can't compress
6	The intake capacity of each course and no. of admissions given in the current academic year:	**Total Intake capacity: 120 Current academic year Admission : 60**
7	Opportunities of Employability / Employment available after undertaking these courses:	Yes

Sign of B.O.S.Chairman Name of the Head of the Department **Dr.Satish Kamat** Name of the Department: **Marathi**	**Sign of Associate Dean:** Name of the Dean: **Dr. Manisha Karne** Name of the Faculty. **Humanities**	**Sign of Dean:** Name of the Dean: **Dr. Anil Singh** Name of the Faculty: **Humanities**